
This is the **published version** of the article:

Martí Soteras, Montserrat; Fontich Vicens, Xavier. Creences de professors i alumnes sobre la creativitat literària. 2019. 79 p.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/209936>

under the terms of the license

Màster Formació del Professorat
Especialitat: Català-castellà
Grup: 4

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Creences de professors i alumnes sobre la creativitat literària

Treball de Final de Màster (TFM)

Autora: Montserrat Martí Soteras
Tutor UAB: Xavier Fontich Vicens
Centre de pràctiques: Institut Llobregat (Sallent)
Tutor Institut: Pol Serrabassa Puntí

19 de juny de 2019

«Jo hi crec una mica, en la inspiració, però vull dir que escrivint o pensant en la cosa que has d'escriure et vas exaltant, i és possible que la inspiració vingui escrivint».

Mercè Rodoreda

L'entrevista que mai no va sortir, *La Vanguardia*, 2 de juliol de 1991

Índex

1. Introducció.....	5
1.1. Focus d'estudi: les creences dels aprenents i dels docents.....	6
2. Marc conceptual.....	8
2.1. Què és la creativitat?	8
2.2. Què és l'escriptura creativa?	9
2.3. Les creences de professors i alumnes sobre la creativitat literària	11
3. Context d'experimentació	13
4. Objectius de la investigació	15
5. Metodologia.....	16
6. Anàlisi	18
6.1. Anàlisi del material que va constituir el punt de partida del treball: les graelles de coavaluació i d'autoavaluació en el context de la implantació de la SD	18
6.2. Anàlisi de creences en l'àmbit escolar: Comparativa entre les representacions de la creativitat literària de professors i alumnes	21
6.2.1. Com es defineix el concepte de "creativitat"?	22
6.2.2. La "creativitat" és una capacitat ordinària?	22
6.2.3. La cultura escolar mata la creativitat?.....	23
6.2.4. Per ser creatiu cal assumir riscos?	23
6.2.5. Hi pot haver consens en la definició de "creativitat literària"?	24
6.2.6. La demanda i la valoració de resultats creatius: una qüestió tàcita.....	24
6.2.7. Els trets que defineixen el text literari	25
6.2.8. Com és el procés d'escriptura?	28
6.2.9. La pedagogia de l'escriptura creativa	29
6.2.10. L'avaluació de la creativitat.....	31
6.2.11. Es valora prou la creativitat a l'institut?	32
6.2.12. Necessitat de fomentar la creativitat de manera transversal	33
6.3. Les creences fora de l'àmbit escolar: Anàlisi de les entrevistes a professionals externs al sistema educatiu	34

6.3.1. La creativitat, clau de l'èxit laboral	36
6.3.2. La creativitat, una actitud vital	37
6.3.3. Ser creatius és qüestió de voluntat	38
6.3.4. A l'escola no es valora prou la creativitat	39
7. Conclusions:.....	40
7. Bibliografia:	45

Índex de l'Annex

1. Declaracions sobre creativitat a les graelles d'autoavaluació dels alumnes.....	2
1.1. Recull de fragments de les graelles d'autoavaluació.....	3
2. Quadres de síntesi amb les puntuacions de les coavaluacions a partir de rúbriques.....	4
2.1. Mitjana de puntuacions obtingudes per cada un dels 17 contes.....	4
2.2. Quadre resum de les puntuacions obtingudes en cada paràmetre de la rúbrica.....	10
2.3. Gradació d'assoliment de nivells per a cada un dels paràmetres de la rúbrica relacionats amb la creativitat.....	10
3. Resultats de les enquestes	11
3.1. Resultat del sondeig realitzat amb els alumnes de 2n d'ESO (a través de mentimeter.com).....	11
3.2. Resultat de l'enquesta realitzada als professors del claustre (a través de Google Forms)	12
4. Quadre amb els punts crítics ("hotspots") de les creences de professors i alumnes sobre "creativitat" i "creativitat literària"	18
5. Quadre amb els punts crítics ("hotspots") de les creences sobre "creativitat" dels tres perfils professionals entrevistats.....	27
6. Quadre resum amb definicions sobre la creativitat	31

1. Introducció

"Jo no sóc creativa"¹. Aquesta va ser una de les frases que va escriure una alumna en el seu full d'autoavaluació, després d'haver participat en la seqüència didàctica que vam implantar amb alumnes de segon d'ESO durant la nostra estada de pràctiques a l'Institut Llobregat de Sallent i que tenia com a objectiu la reescriptura de contes clàssics amb perspectiva de gènere. La reescriptura de textos literaris és una tasca habitual per treballar la competència escrita, destacada pel currículum, quan recomana "Activitats de reescriptura del text canviant el punt de vista, el registre, l'espai o el temps, el gènere..." (Departament d'Ensenyament, 2014, p.11), una tasca que "s'acabaria amb un resum final de reflexió sobre la llengua en què l'alumnat reflectís els canvis que s'han produït en la transformació" (p.11).

Probablement aquesta alumna va fer servir aquesta expressió per justificar uns resultats que considerava no del tot satisfactoris, tot i que la producció que va fer el seu grup va ser una de les més ben valorades pels companys en el procés de coavaluació². Així doncs, com és que tot i haver participat de les sessions que es van dedicar a reflexionar sobre el concepte de creativitat per intentar consensuar uns criteris relacionats amb l'escriptura creativa que guessin la tasca, com és que tot i haver seguit la consigna i haver tingut una bona valoració, continuava pensant això d'ella mateixa?

Això ens va portar a preguntar-nos: Què pensen realment de la creativitat literària els alumnes? I els professors? Estan acostumats a parlar obertament de creativitat, o és una qüestió tàcita, que es valora d'alguna manera o altra (potser de manera inconscient), però sobre la qual no sabem si hi ha consens?

Sovint, l'aparició de textos creatius en el context de les classes és fruit de la casualitat i no perquè s'hagi buscat de manera deliberada aquest resultat. El tipus d'escriptura que es desenvolupa a l'institut és, per norma general, força pobre, quantitativament i qualitativament parlant. D'una banda, els alumnes escriuen pocs textos (a causa normalment de les limitacions temporals que té el professor per corregir els treballs), i d'altra banda, els tipus de textos més habituals (apunts, exàmens) tenen una bona dosi de transcripció o còpia memorística i mecànica. És una evidència que per mantenir-se en el sistema escolar és obligatori dominar l'habilitat d'escriure, però, des de la institució escolar, no hi ha una aposta clara per fomentar la creativitat a les produccions escrites, malgrat que la creativitat sigui una de les habilitats més preuades per la societat actual.

---

¹ El recull de frases extretes de les autoavaluacions dels alumnes es pot veure als apartats 1 i 1.1. de l'Annex (pp.2 i 3)

² Els resultats obtinguts pel conte de la Marta i els seus companys "Els pescadors i el peix màgic" es poden consultar a l'apartat 2 de l'Annex (p.10)

El Currículum d'Educació Secundària Obligatòria, basat en el desenvolupament de competències, aposta clarament per fomentar aquesta capacitat, que es considera innata i comuna i que es pot treballar i potenciar a l'aula. Per una banda, es creu que és necessària per desenvolupar la competència literària, pròpia de l'àmbit de les llengües —el currículum apunta específicament que la presència d'activitats d'escriptura creativa són "un bon instrument per a l'educació literària" (Departament d'Educació, 2015, p.39)—; i per altra banda, també es creu que és imprescindible per progressar en dues competències bàsiques, o transversals: la competència artística i cultural, i la competència d'autonomia i iniciativa personal. Unes competències que impliquen posar en joc la creativitat: les "habilitats de pensament divergent i convergent", "trobar fonts, formes i vies de comprensió i expressió", "planificar, avaluar i ajustar els processos creatius necessaris per aconseguir uns resultats, ja sigui en l'àmbit personal com en l'acadèmic", posar en funcionament "la iniciativa, la imaginació i la creativitat per expressar-se", "el desig i voluntat de cultivar la pròpia capacitat estètica i creadora" (p.23), "una actitud d'estima de la creativitat" (p.24), i "ser capaç d'imaginar, emprendre, desenvolupar i avaluar accions o projectes individuals o col·lectius amb creativitat, confiança, responsabilitat i sentit crític"(p.29).

Però tots els docents són conscients del que apunta el currículum. Donen la importància que cal a la creativitat? Quina concepció en tenen? N'estan al cas, els alumnes?

Potser, mentre alguns docents fan una aposta clara per fomentar la creativitat, i defensen que es pot treballar a l'aula, d'altres poden considerar que el fet artístic és "excèntric" o "ociós", s'ha d'apartar de les institucions oficials com les escolars i, en tot cas, s'ha de tractar des d'una sola especialitat disciplinària (Caro, 2006), com la d'educació visual i plàstica, per exemple. Potser, mentre que uns alumnes creuen que només els elegits poden escriure de manera creativa, d'altres defensen que amb tenacitat, esforç i una bona motivació i acompanyament, tot es pot aconseguir.

1.1. Focus d'estudi: les creences dels aprenents i dels docents

Aquest treball, precisament, posa el focus en les creences sobre la creativitat d'alumnes i docents i, en concret, en què pensen (i.e., quines són les seves creences) del concepte de creativitat literària.

El de les creences, és, pel seu caràcter personal i amagat, un pla considerat de la màxima rellevància en la recerca sobre educació (Fives i Gill, 2014), i específicament en relació a l'educació lingüística, tant en llengües estrangeres (Farrell i Ives, 2014) o aules plurilingües (Cambra et al. 2008) com en primeres llengües (Perera et al. 2001), i dins d'aquestes darreres en relació a aspectes diversos com ara l'oral (Ballesteros i Palou, 2005) o la relació

entre escriptura i gramàtica (Camps i Fontich, 2019). Pel que fa a l'ensenyament de l'escriptura, es considera que té una rellevància incontestable, ja que constitueix una de les arrels del comportament dels professors (quan han d'ensenyar a escriure amb creativitat) i dels alumnes (quan han d'afrontar les tasques d'escriptura creativa) (Cassany, 2009)

El nostre treball vol explorar les creences que sobre la creativitat tenen tant professors com alumnes en un entorn concret, el de l'institut de Sallent, i a partir d'una intervenció centrada en una tasca de reescriptura d'un text literari.

S'espera que, tot i el seu caràcter modest, aquest treball pugui contribuir a la tasca que estan fent investigadors i formadors de futurs docents per convèncer que l'aprenentatge de l'escriptura creativa s'integri com un dels requisits essencials per al desenvolupament de la competència literària; per conscienciar de la idoneïtat de tractar el tema de la creativitat de forma conscient a les aules; i per la necessitat de contemplar el desenvolupament d'aquesta capacitat com a una qüestió transversal, que es pot fomentar des de totes les assignatures, també des de les de llengua, i que pot oferir als alumnes una bona eina per afrontar moltes situacions de la seva vida diària, amb autonomia i iniciativa personal.

2. Marc conceptual

Per emmarcar aquest petit estudi al voltant de les creences de professors i alumnes sobre la creativitat literària, s'ha distribuït el capítol en tres parts: 1) la definició del concepte de creativitat; 2) l'escriptura creativa, o el text literari, des de la vessant didàctica; i 3) l'estudi de les creences de professors i alumnes al voltant de la creativitat.

2.1. Què és la creativitat?

El concepte de creativitat és un concepte complex. Durant molts anys, diversos autors han intentat definir el terme, però encara ara no s'ha arribat a cap consens en aquest sentit. Diu el filòsof Ferran Sáez que aquest tipus de conceptes de magnitud important no sorgeixen "*ex nihilo*" i que en general constitueixen "el resultat d'un conjunt molt complex de sedimentacions i adherències semàntiques que sovint es perden en el temps"³ (2006. p.208).

La creativitat és un fenomen psicològic característic de l'espècie humana que ha despertat interès des de temps remots, però tot i la seva importància per al desenvolupament de la humanitat, l'esforç científic per mirar de comprendre'l ha estat més aviat escàs (Perearnau, 2016; Esquivias, 2004; Aguilera-Luque, 2018). De fet, no ha estat fins a la segona meitat del segle XX que ha guanyat interès com a àrea d'estudi.

Des del punt de vista de les teories psicològiques s'ha intentat definir el concepte de creativitat des de diferents angles: "conductisme, associacionisme, l'escola de la Gestalt, els psicoanalítics, els humanistes i els cognoscitivistes" (Esquivias, 2004). De totes maneres hi ha força unanimitat a l'hora de considerar-la un "constructe multidimensional i de significat plural, que representa la interacció o confluència de múltiples dimensions i que fa referència a un concepte polisèmic" (Perearnau, 2016, p.29). Com diu aquesta autora, la creativitat sovint "està supeditada a criteris històrics i estadístics, a cànons objectius poc precisos, i a factors subjectius, relatius al procés de producció i valoració" per això afirma que aquest "constructe multidimensional [...] no és tant un substantiu, com un adjectiu que qualifica a una persona, un procés, un producte i un context" (p.34). Sempre "sol associar-se amb conceptes com originalitat, novetat, èxit i transformació tecnològica i social" (p.30) i té a veure amb el fet de crear una cosa nova o trobar una idea nova, "per aconseguir efectes addicionals", com per exemple resoldre una tasca. Per això, la creativitat sempre es contempla "en el context de la creació d'un producte final innovador" (Perearnau, 2016. p.30)

---

³ En l'apartat 6 de l'Annex, p.31, es pot veure un quadre resum amb les definicions que diversos autors han fet del concepte de creativitat des de la segona meitat del segle XX fins als nostres dies.

En l'àmbit que ens afecta, el de l'educació, les teories de la creativitat es revesteixen actualment de gran importància, ja que la consideren com a una de les claus per aconseguir "aprenentatges fonamentals i transcendents anomenats «significatius» per a la transformació dels estudiants" (Esquivias, 2004. p.3), tenint en compte que l'escola té com a finalitat última la formació de futurs ciutadans, amb capacitat de pensar i crear utilitzant el pensament divergent, per fer front a les situacions quotidianes.

Segons Betancourt (2007) encara que "la creativitat no es pot ensenyar de manera directa, sinó que es propicia" (P.5), l'escola té un paper molt important a l'hora de dur a terme aquesta missió. El psicòleg Ellis Paul Torrance va realitzar una recerca amb quinze mil nens de diverses edats, i això li va permetre descobrir que a mesura que s'avança en el procés escolar, disminueix la creativitat. (Iriarte, et al. 2008, P.86)

En aquest treball prenem com a punt central el corrent que defensa la creativitat ordinària, considerada com una part del pensament i com a capacitat de tot ésser humà, que es diferencia del corrent que parla de la creativitat d'alt nivell (Craft, 2001. p.13). La primera perspectiva al·ludeix a la democràcia creativa, mentre que la segona fa referència al talent dels elegits. Considerar la creativitat com a "ordinària" és fer-ho des d'una perspectiva amplificadora. Així el geni creador ja no és l'únic que pot donar forma a allò nou, a allò diferent, sinó que la creativitat es pot treballar i potenciar. No hi ha genialitat instantània. Sempre és fruit d'una tenacitat. (Marina, 2012).

2.2. Què és l'escriptura creativa?

Per poder interpretar les dades en aquest estudi també ens cal explorar què s'entén per creativitat literària, escriptura creativa (o reescriptura creativa, en el cas que ens pertoca) i observar els artificis i els constructes que s'amaguen dins del concepte.

Morris i Sharplin (2013) consideren que allò que caracteritza l'escriptura creativa és "la seva associació amb la capacitat de crítica, la recepció i la imaginació amb la qual les persones la produeixen, a més de presentar alts nivells de coherència, expressió i estructura en els paràgrafs de la història". (p.7)

Carcedo (2011) afirma que "en aquest mode d'escriptura prevalen la creativitat, la qualitat estètica i la originalitat, sobre el propòsit generalment informatiu propi de l'escriptura no literària" (p.2)

Chan i Sánchez Escobedo (2016) parlen de cinc indicadors: elaboració (organització, persistència, perfecció i ordre), flexibilitat (argumentació, reflexió, versatilitat i projecció),

originalitat (imaginació, manifestació, novetat i singularitat), fluïdesa (expressió, varietat i espontaneïtat) i indicadors gramaticals (redacció, sintaxi, coherència, cohesió, i ortografia)

Segons Perearnau (2016) la creativitat en els textos es valoraria a partir de l'acompliment de la tasca (a través de paràmetres com l'originalitat en l'enfocament, la connexió amb el lector i l'estil de l'autor); i a la sofisticació lingüística (a través dels indicadors relacionats amb l'embelliment i l'originalitat del llenguatge, que el fan "atractiu, suggeridor i amb ganxo") (p.292).

Nosaltres ens situem en la línia dels autors que defensen que es pot ensenyar a escriure de manera creativa. Alonso-Breto (2007), per exemple, assegura, remetent a la democràcia de la creativitat que comentava Craft, que els requisits essencials per fer un text literari es limiten a tres: "la fe en un mateix i en el fet que es té alguna cosa per explicar al món; el coratge per penetrar en les fondàries de l'ànima humana i d'anar més enllà del discurs social i individual establert; la constància en la pràctica de l'escriptura" i la necessitat de practicar la lectura per aconseguir una "comunió amb la pròpia consciència que, a curt o llarg termini, haurà de ser productiva per a l'escriptor". (p. 106 i 117)

L'escriptor Raymond Carver (2001) també deia que "certs aspectes de l'art d'escriure poden ensenyar-se i transmetre's a altres escriptors, en general més joves" (p.8). I que "Aquesta idea no hauria de sorprendre ningú que s'interessi de debò per l'ensenyament i el fet creatiu" (p.8). La competència literària "no és una capacitat innata, sinó una habilitat que s'aprèn en un context social", diu Alonso (2001, p.54)

Per tant, el professor "ha de descompondre el procés d'escriptura creativa en continguts i activitats que es puguin aprendre i ensenyar" (Alonso, 2001.p.60). Professor i l'alumne haurien de discutir i conèixer prèviament algunes idees implicades en la tasca d'escriptura creativa (Camps, Ribas, Guasch, Millán,1996).

La manera d'adquirir la competència literària és fent que els alumnes tinguin accés al text (Colomer, 1996, p.8). Es considera l'expressió escrita com a pràctica creativa que recull dos tipus d'herències didàctiques diferents: "l'antiga tradició escolar d'escriure a la manera de" (p.10) i "la pedagogia d'expressió lliure que contempla la literatura com una força alliberadora que permet desbloquejar la creativitat personal" (p.10). Colomer també apunta que la introducció de la creació literària a l'ensenyament es justifica perquè permet als alumnes "tocar la realitat de la llengua, d'accedir al seu revers i, en definitiva, conduir un plaer construït per l'experiència i el coneixement" (p.11). Així aquestes pràctiques passen per proposar als alumnes que creïn textos originals a partir d'estímul i consignes (associacions insòlites de paraules, etc.); o de manipulacions de les obres literàries

existents, reescrivint-les (canviant el punt de vista, el registre, l'espai o el temps, el gènere, fent una inversió paròdica). En aquesta línia es troba l'exercici de reescriptura de contes clàssics que van fer els alumnes de 2n d'ESO de l'Institut de Sallent quan van participar de la seqüència didàctica que va originar aquest estudi, un tipus de pràctica que es recomana en el Currículum d'ESO i que posa a l'abast uns models orientatius d'activitats amb punt de partida literari (Departament Ensenyament, 2014, p. 11). Totes aquestes pràctiques tenen en comú la superació del model retòric d'imitació d'estil, "per experimentar amb el llenguatge de manera lúdica i original, de manera que es fomenta el pensament creatiu" (Morote, 2014, p.7).

Per dur a terme aquestes pràctiques a l'aula, diu Perearnau (2016) és important que el professor faci dues accions: 1) aconseguir, per a cada activitat, "un consens de la definició de la creativitat" (per tal que la interpretació sigui la mateixa i ambdues parts entenguin de la mateixa manera allò que s'espera de l'actuació creativa de l'estudiant); i 2) donar a conèixer o pactar els atributs que s'hi avaluaran (p.282). Això és bàsic per dur a terme un bon acompanyament dels alumnes i perquè funcioni la darrera fase del procés global de bastida: la transferència de responsabilitat i la promoció de l'autonomia (Fontich, 2011). Es tracta que, amb la seva tasca d'escriptura creativa, els alumnes no es limitin a complir un guió prèviament delimitat i orientat a uns objectius que el justifiquen, sinó que, amb ajut extern, facin veritablement un "procés de reconstrucció interna" (p.71) i puguin arribar a dur a terme la tasca de la manera més autònoma possible.

2.3. Les creences de professors i alumnes sobre la creativitat literària

Diu Richards (1998, citat a Cambra, 2000, p.161) que, quan actua, el professor "no es recolza simplement en uns coneixements teòrics i procedimentals adquirits durant els períodes de formació, sinó que filtra el contingut dels programes de formació a través del seu sistema personal de creences, sabers i representacions" (p.161). Les creences i les representacions són proposicions cognitives, no necessàriament estructurades, efímeres i fluctuants, i considerades en la seva dimensió personal (en el cas de les creences) i en la seva dimensió social, com a sistemes de significat compartits pels grups socials (en el cas de les representacions). Els sabers són estructures cognitives "referides a aspectes del procés d'ensenyament-aprenentatge i que estan acceptades de manera convencional" (Cambra, 2000, p.164).

Creences, sabers i representacions tenen un component eclèctic, ja que són "síntesis de sabers provinents de camps diversos" que "estan poc organitzats i construïts amb elements anecdòtics", però malgrat tot tenen una gran importància a l'hora d'entendre la manera de fer

dels professors, "tenen un efecte sobre com perceben la seva tasca i sobre els seus comportaments a classe" (Cambra, 2000, p.162)

Daniel Cassany (1996) que ha reflexionat al voltant de la cultura de l'escriptura en la nostra societat, diu que l'actual concepció que tenim de l'escriptura es basa en algunes creences i representacions que "no afavoreixen necessàriament l'ensenyament ni el desenvolupament de les habilitats de producció (i també de comprensió) de textos escrits" i "predisposen d'una manera equivocada cap a l'escriptura". En alguns casos, afegeix "poden arribar a convertir-se en vicis o prejudicis" que s'arrossegueu durant tota la vida i que "entorpeixen seriosament la pràctica de la redacció" (p.2).

En la nostra societat es creu erròniament que escriure "és una tècnica obsoleta, pertanyent al món de les lletres, que es practica de manera individual i automàtica, com la parla, sense necessitat de planificar o revisar el missatge". (Cassany 2009, p.56) A més, hi ha una mitificació i sacralització de l'escriptura que es considera "com una activitat absolutament artística, que requereix «inspiració» i molt de talent personal". I Amb tot això, "es pensa falsament que no es pot ensenyar ni aprendre a escriure" (Cassany, 1996, p.4). L'autor assegura que amb aquest tipus de representacions sobre l'escriptura que té la societat (també professors i alumnes), resulta molt més difícil aprendre i millorar la pràctica de la creació literària. Perquè l'aprenent modifiqui les seves opinions sobre l'escriptura, les tasques que es realitzen a classe han d'oferir una "altra imatge" d'aquesta tècnica (Cassany, 2009. p.56), i han de contribuir a dessacralitzar l'acte de creació literària.

3. Context d'experimentació

La seqüència didàctica que vam dur a terme al llarg de 10 sessions, i que va ser el punt de partida d'aquest estudi, va portar per títol "Contes recontats (o la rateta que es va cansar d'escombrar l'escaleta i la princesa que va donar carbassa al príncep Blau)" i va ser impartida en els tres grups de 2n d'ESO de l'assignatura de Llengua catalana i literatura de l'INS Llobregat de Sallent.

La seqüència tenia com a finalitat la reescriptura col·laborativa (en grups de 3 o 4 persones) de 17 contes clàssics (*La Venta focs*, *La Bella Dorment...*). En la consigna es va proposar als alumnes que manipuleessin aquestes obres literàries (canviant-ne el punt de vista, el registre, l'espai o el temps, el gènere; fent-ne una inversió paròdica...) i a més s'hi va afegir una constricció: la necessitat d'eliminar els estereotips de gènere presents en aquestes manifestacions culturals tan conegudes.

Els 17 contes que van elaborar els alumnes van acabar formant part d'una antologia que es va repartir a tota la comunitat educativa amb motiu de Sant Jordi. A més, totes les produccions escrites van ser enregistrades pels estudiants en format audioconte i aquests van ser publicats a través de la xarxa⁴ i emesos per Ràdio Sallent.

Per plantejar la SD vam partir de dues necessitats d'aprenentatge concretes. En primer lloc, la falta de consciència per part dels alumnes de l'androcentrisme que tenyeix moltes o la majoria de les produccions culturals, i específicament la tradició literària tradicional. I en segon lloc, les dificultats que presenta l'elaboració d'un text creatiu, en aquest cas, basant-se en la reescriptura d'un text literari ja existent i àmpliament conegut pels alumnes.

Cal dir també que un aspecte rellevant pel que fa al resultat de la SD, però que es va treballar en menor mesura (i que no serà objecte d'anàlisi en aquest estudi) és el treball de llengua oral lligat a l'oralització del conte per al seu enregistrament i difusió.

En la confecció de la SD vam tenir en compte dos supòsits: el fet que "els docents i els estudiants no estan acostumats a treballar explícitament la creativitat a l'aula" com diu Perearnau (2016, p.311), i que la "La creativitat es pot ensenyar, aprendre i avaluar" (p.14). També es va tenir en compte que els referents culturals, les reflexions entorn de la creativitat, les retroalimentacions del professor, i els intercanvis amb els companys poden ser bons estímuls per motivar l'escriptura amb creativitat. Així es va dedicar una sessió amb cada grup a intentar definir el concepte d'escriptura creativa (a través de la realització d'una petita enquesta i un posterior debat), i a consensuar els criteris amb els quals s'havia de dur

---

⁴ <https://soundcloud.com/user-776410224/sets/contes-recontats>

a terme una rúbrica, que no només hauria de servir per al procés de coavaluació entre iguals que es faria al final, sinó també per guiar tot el procés d'escriptura. L'aposta per un tipus d'avaluació formativa pretenia regular els aprenentatges dels alumnes (per identificar les dificultats i els errors i trobar camins per superar-los).

En l'apartat d'anàlisi de dades d'aquest treball tindrem en compte dues de les evidències d'avaluació que es van obtenir al llarg del procés: per una banda, les pautes d'autoavaluació (on els alumnes van poder reflexionar sobre la tasca duta a terme pel grup i sobre els seus propis aprenentatges) i per l'altra, les graelles de coavaluació que es van fer servir per valorar les produccions dels companys, durant la sessió de lectura dels contes en veu alta, i que es van basar en la rúbrica que havien elaborat ells mateixos i que tenia en compte criteris relacionats amb la creativitat.

4. Objectius de la investigació

De la lectura de les obres que constitueixen el marc conceptual d'aquest treball, es pot deduir que és important no només que els professors parlin explícitament de creativitat literària, sinó que cal que es posin d'acord amb els alumnes sobre el que això significa. Cal que la interpretació sigui la mateixa, que ambdues parts entenguin de la mateixa manera la consigna (o allò que s'espera de l'actuació creativa de l'estudiant), i es pugui fer una correcta transferència de responsabilitat i una correcta promoció de l'autonomia (Fontich, 2011) que els permeti no només dur a terme aquella tasca puntual, sinó que els faci capaços de transferir aquells aprenentatges a altres tasques o àmbits.

Durant la implantació de la SD es va parlar obertament i deliberadament del concepte de text literari i de creativitat, i es va demanar als alumnes que exploressin les creences que tenien al voltant d'aquest tema, per tal d'arribar a un acord sobre els paràmetres que definien el concepte. Uns paràmetres que havien de servir per guiar el procés d'escriptura i posteriorment per avaluar els treballs obtinguts. Així i tot, alguns alumnes, en les autoavaluacions, o bé no es consideraven satisfets dels resultats obtinguts, o bé mostraven poc autocrítics respecte a aquesta qüestió. Per tant, es va posar en dubte el fet de si realment s'havia aconseguit o no aquest consens en la definició del concepte; i van sorgir les següents preguntes de recerca:

- Quines representacions tenen sobre la creativitat i específicament la creativitat literària els alumnes que han participat en aquesta SD?
- Quines representacions en tenen professors del claustre de l'Institut on s'ha portat a terme?
- Quines representacions en tenen professionals externs al sistema educatiu?

Per tant, l'objectiu principal d'aquesta recerca, sorgida a partir d'aquesta problemàtica detectada en el context de realització de la seqüència didàctica que vam implantar, és, en primer lloc, la voluntat de fer aflorar les creences sobre el concepte de creativitat literària o d'escriptura literària que tenen professors i alumnes de llengua i literatura.

A més, tenint en compte que les competències bàsiques són l'eix del procés educatiu, que aquestes competències tenen relació amb el fet de mobilitzar un seguit de continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals) per fer front a situacions diverses de la vida diària i actuar-hi de forma eficaç, i parlen obertament de creativitat; també es va creure oportú estendre la investigació a: 1) La resta de professors del claustre (per veure si compartien amb els professors de llengua la mateixa representació del concepte de creativitat); i 2) Una petita mostra de professionals en actiu de diversos àmbits (per descobrir si des branques laborals molt diverses, relacionades amb la ciència, les arts plàstiques, la informàtica o l'emprenedoria, es tenia en compte i es valorava aquesta capacitat).

5. Metodologia

Aquest estudi sobre les representacions i creences dels professors i alumnes al voltant del concepte de creativitat literària se situa dins de la línia d'investigació del pensament del professor que "proposa l'anàlisi de cultures professionals, o d'aquells sistemes de teories implícites, de creences personals, de coneixements, de valors i d'idees pròpies, que són les que, en darrera instància, permeten als docents prendre les decisions que prenen" (Palou, Riera, Cambra i Civera, 2000)

Es tracta d'un plantejament de tipus qualitatiu, amb l'objectiu de comprendre i interpretar la situació específica de les classes de 2n d'ESO de Llengua catalana i literatura, en el seu context natural, l'institut Llobregat de Sallent, i d'aprofundir en el sentit que van prendre els esdeveniments per als professors i els alumnes implicats.

Amb l'objectiu de fer aflorar aquestes creences, s'han observat una sèrie documents, tenint present que han predominat aquells mètodes de recerca que "afavoreixen la visió introspectiva" (Palou, et al., 2000.p.173-174).

En primer lloc s'han analitzat les plantilles que van fer servir els alumnes per a l'autoavaluació i les rúbriques que es van emprar per a la coavaluació entre iguals, i es va posar el focus exclusivament en aquells criteris que fan referència a la creativitat literària. De les plantilles d'autoavaluació, s'han extret aquelles frases més representatives que reflexionen directament sobre aquest concepte; i de les rúbriques de coavaluació, s'han elaborat unes taules i uns gràfics amb l'objectiu d'ordenar, sintetitzar i quantificar numèricament les puntuacions de la feina dels companys, fetes a partir de considerar diferents paràmetres relacionats amb la creativitat a l'hora d'escriure.

Per altra banda, s'han examinat les transcripcions dels grups de discussió que es van dur a terme amb professors i alumnes a partir de guions semiestructurats, i que es van basar en la interacció entre la moderadora i els participants a través d'uns interrogants inicials.

També s'han estudiat els resultats de dues enquestes: 1) Un petit sondeig sobre creativitat literària feta als alumnes participants de la SD que va originar aquest estudi i 2) Una enquesta més àmplia que, sobre el concepte concret d'escriptura creativa i de creativitat en general, es va passar a tots els professors del claustre a través de Google Forms.

Finalment, s'han analitzat les transcripcions de tres breus entrevistes realitzades a tres professionals en actiu de diferents àmbits i que van tenir com a objectiu copsar la percepció que es té de la creativitat en l'àmbit laboral: 1) a l'il·lustrador, Joan Turu; 2) a l'empresari txec

Pavel Baudis, enginyer informàtic, cofundador de l'empresa Avast i 3) a l'investigador clínic, Marc Sebastián, que treballa per a l'empresa tecnològica, Gtec Medical Engineering.

En aquesta taula podem veure els documents que s'han analitzat i quins continguts s'han tingut en compte:

CONTEXT	APARTAT	INSTRUMENT	CONTINGUT	ABREVIATURA
DURANT EL TRANCURS DE LA IMPLANTACIÓ DE LA SD	1. Anàlisi dels documents que van constituir el PUNT DE PARTIDA DE L'ESTUDI (EVIDÈNCIES AVALUACIÓ extretes del procés d'intervenció a l'aula)	Plantilles de coavaluació	Taules i gràfics que sintetitzen i quantifiquen numèricament les puntuacions obtingudes en cada paràmetre relacionat amb la creativitat, en cada una de les produccions dels alumnes, i a nivell global	
		Plantilles d'Autoavaluació	Reflexions sobre el concepte de creativitat literària dels alumnes en els apartats "Què hem fet especialment bé" i "Què hem de millorar?"	
DESPRÉS DE LA IMPLANTACIÓ DE LA SD	2. Anàlisi de les creences sobre creativitat i escriptura creativa en L'ÀMBIT ESCOLAR	GRUPS DE DISCUSSIÓ (Buidatge de les transcripcions dels enregistraments dels diversos grups de discussió)	amb els alumnes de 2n d'ESO que van participar en la SD (grup A, B i C)	(GD 2n ESO A, GD 2n ESO B, GD 2n ESO C)
			amb alumnes de Batxillerat (1r i 2n)	(GD 1r BATX i GD 2n BATX)
			amb professors de llengua (català, castellà i anglès)	(GD Professors llengua);
		ENQUESTES	a tots els professors del claustre	(Enquesta Professors)
			als alumnes de 2n ESO	(Sondeig 2n ESO)
	1. Anàlisi de les creences sobre la creativitat FORA DE L'ÀMBIT ESCOLAR	ENTREVISTES	A diferents perfils professionals:	(Entrevista Perfils Professionals)
			Joan Turu (il·lustrador)	
			Marc Sebastián (investigador clínic)	
			Pavel Baudis (cofundador i director executiu de l'empresa Avast)	

6. Anàlisi

Com es pot observar en la taula anterior, aquest apartat d'anàlisi s'ha estructurat en dos grans apartats. Un primer apartat on s'analitza tot aquell material extret del context on es va implantar la SD (les graelles d'autoavaluació i de coavaluació dels alumnes), que és d'on va sorgir la inquietud que va originar aquest treball; i un segon apartat que es basa en el material recollit un cop finalitzada la intervenció a l'aula, a través de diferents mètodes d'obtenció de dades (grups de discussió, enquestes i entrevistes a professionals externs al sistema educatiu), i que es van fer servir específicament per respondre les preguntes d'investigació.

Aquest segon punt s'ha estructurat, alhora, en dos subapartats parts més. Una primera part que se centra en el context escolar, i que té com a objectiu establir una comparativa entre les creences de professors i alumnes; i una segona part, on es pretén confrontar aquestes creences amb les de diversos professionals externs al context escolar.

Cal dir que tot l'anàlisi s'ha articulat a partir de l'establiment del que Palou, Riera, Cambra i Civera (2000) anomenen "punts crítics" (p.174) ("Hotspots", segons Woods, 1996) o aquelles idees relacionades amb la creativitat, i amb el text literari sobre les quals s'han detectat controvèrsies o punts d'acord.

Les declaracions dels individus dels tres col·lectius participants en l'estudi, a partir de les quals s'han establert aquests punts crítics es poden consultar en els apartats 4 (p.18) i 5 (p.27) de l'Annex.

6.1. Anàlisi del material que va constituir el punt de partida del treball: les graelles de coavaluació i d'autoavaluació en el context de la implantació de la SD

El treball parteix de la inquietud sorgida a partir de l'observació d'algunes manifestacions relacionades amb el concepte de creativitat que van fer els alumnes a classe durant la realització de la tasca de reescriptura de contes tradicionals que se'ls havia encomanat, però especialment, durant les sessions dedicades a l'avaluació i a la reflexió sobre el procés d'escriptura creativa. Així que, en aquest apartat, començarem analitzant amb més detall les evidències d'avaluació de les quals disposem: les plantilles que van fer servir els alumnes per valorar la feina dels seus companys i la seva pròpia tasca.

Per intentar copsar generalitzacions en les **graelles d'autoavaluació**⁵, ens hem fixat en les principals tendències mostrades pels alumnes a l'hora d'enumerar els aspectes que van considerar que havien fet especialment bé i els que pensaven que calia millorar, referits a la creativitat i al procés creatiu de reescriptura de contes. Aquestes tendències ens porten a definir dos punts crítics, com es veu en la següent taula:

Punts crítics (Hotspots)	Subtemes
Originalitat en l'aportació d'idees per al text	<ul style="list-style-type: none"> • Enfocament original • Transformacions creatives respecte del conte original
Materialització de les idees durant el procés d'escriptura	<ul style="list-style-type: none"> • Estructuració de les idees de manera fluïda, harmònica, bella, amb connexions innovadores. • Ús d'un lèxic ampli, precís (sense errors conceptuals en relació al contingut del text). Bon ús de la sinonímia i de les figures retòriques.

Cal tenir en compte, doncs que molts comentaris dels alumnes apunten a la facilitat d'aportar idees per part dels membres del grup: *"He ajudat bastant a afegir idees noves que han servit per completar les altres"* (Joan T), *"donar idees"* (Pol B), *"La imaginació"* (Flor T), *"Que todos teníamos ideas"* (Juan P), *"Aportar idees"* (Andrea B), etc.; però també a la dificultat de plasmar aquestes idees d'una manera que no desvirtués la representació mental construïda inicialment (*"Fer un text creatiu és difícil"* (Júlia H i Laura G), *"Com relatar la història"* (Carla M.), *"em costa escriure en grup"* (Julen F.), etc.)

També cal destacar que altres comentaris feien referència a la creativitat de manera més genèrica. Alguns alumnes van apuntar, entre les qüestions que consideraven que havien fet especialment bé, el fet d'haver-se mostrat creatius: *"Em considero una persona molt creativa"* (Anaïs M), *"originalitat"* (Carla M), *"El que hem fet especialment bé és fer servir la creativitat i la imaginació al nostre conte"* (Júlia S.), mentre que altres van destacar que la seva capacitat creativa era precisament l'aspecte que havien de millorar: *"Tenir més imaginació"* (Àlex P), *"Ens podríem haver esforçat més a ser creatius"* (Edén E.), *"Jo no soc creativa"* (Marta M.), *"la concentració i la creativitat"* (Martí P), *"l'ortografia, la puntuació i la creativitat"* (Júlia H), etc.) El que no podem saber, doncs, a partir d'aquestes evidències plasmades en les graelles, és si amb aquests comentaris genèrics, els alumnes es referien realment a la seva capacitat de generar idees, a l'obtenció d'un producte final creatiu, o a ambdues qüestions a la vegada.

---

⁵ A l'apartat 1 de l'Annex (p.2) es pot veure una taula amb el recull de frases extretes de les graelles d'autoavaluació

A banda de les graelles d'autoavaluació, ens hem parat a analitzar les **graelles de coavaluació** que van fer servir cada un dels 17 grups per avaluar les produccions de la resta de grups. Per a la coavaluació es va fer servir la rúbrica que havien elaborat entre tots, i que tenia en compte diversos paràmetres, entre els quals n'hi havia cinc relacionats amb la creativitat. La sessió de coavaluació es va portar a terme mentre cada un dels grups llegia en veu alta el conte que s'havien encarregat de reescriure.

Per facilitar la comprensió de l'anàlisi, es mostra en la següent taula el grau màxim de consecució en cada un dels paràmetres (el corresponent al nivell 4, d'Escriptor Expert⁶).

	Nivell 4 ESCRIPTOR EXPERT
Originalitat	Hi ha un enfocament original i inusual del conte. La perspectiva a partir del qual s'ha escrit és diferent de l'original (Punt de vista narratiu nou, to anímic i moral diferent, etc.), però es manté l'essència del conte, s'hi continua reconeixent.
Estil personal	L'estil té la marca personal dels autors/res. Les idees es desenvolupen de manera fluïda, harmònica, bella, i es fan connexions d'idees d'una manera innovadora.
Connexió amb els lectors	Es busca de manera evident enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments. El text vol provocar emoció al lector.
Títol original i coherent	Es sintetitzen les idees principals en un títol que dona coherència al text, i és original. És creatiu i crida l'atenció.
Riquesa, precisió Lèxica	El lèxic és ampli, precís (no hi ha errors conceptuals) i idoni en relació al contingut del text. Fa servir sinònims i algunes figures literàries si cal. Evita l'ús d'expressions discriminatòries.

Per a l'obtenció de generalitzacions per a l'anàlisi, s'ha calculat la mitjana dels punts obtinguts per cada un dels contes, en cada paràmetre relacionat amb la creativitat⁷, i posteriorment s'ha fet un còmput del nombre de contes que van assolir cada un dels nivells en cada un dels 5 paràmetres, com es pot veure en la següent taula:

PARÀMETRES	NIVELL D'EScriptor			
	1. NOVELL	2. APRENENT	3. AVANÇAT	4. EXPERT
ORIGINALITAT	0*	4	9	4
ESTIL PERSONAL	0	4	11	2
CONNEXIÓ AMB EL LECTOR	3	4	10	0
TÍTOL ORIGINAL I COHERENT	0	3	10	4
RIQUESA I PRECISIÓ LÈXICA	1	3	13	0

* Aquestes xifres es refereixen al número de contes que van rebre cada una de les qualificacions en cadascun dels paràmetres.

Com es pot observar en aquest gràfic de síntesi, la majoria de qualificacions es mouen en la part mitja de la taula (nivells d'«#3 Avançat» i d'«#2 Aprenent»). Els alumnes es van mostrar especialment crítics en dos dels paràmetres valorats: la «Connexió amb el Lector» (cap dels equips va assolir el nivell d'«#4 Expert», mentre que 3 equips es van quedar només en el nivell «#1 Novell»); i la «Riquesa i precisió lèxica» (on tampoc cap equip va assolir el nivell d'expertesa, i 1 equip es va quedar només en el nivell «#1 Novell»). Una altra dada que es

⁶ La gradació de nivells amb les corresponents equivalències de significat es poden veure en l'apartat 2.3 de l'Annex. p.10

⁷ Es poden veure aquests resultats en l'apartat 2.1 de l'Annex. p.4.

pot considerar rellevant és que només en aquests dos paràmetres que acabem d'esmentar van existir qualificacions situades a l'extrem més baix de la taula.

Finalment es pot tenir en compte que el nombre més gran de qualificacions d'excel·lència se les van emportar: per una banda, l'«Originalitat» («enfocament original i inusual del conte i ús d'una perspectiva diferent de l'original, mantenint-ne l'essència»), 4 dels 17 contes van obtenir aquesta qualificació; i per altra banda, el «Títol original» («creatiu, amb ganxo i amb capacitat de sintetitzar les idees principals i donar coherència al text»), també 4 contes van assolir el nivell d'expertesa quan es va valorar aquest paràmetre.

Amb tot això, es pot deduir que la idea del conte i l'element que sintetitza aquesta idea (paràmetres referits a l'enfocament original —o «Originalitat»— i al «Títol») han estat uns aspectes on, des del punt de vista dels alumnes, es va assolir més èxit. Els resultats, doncs, van ser més reeixits que en allò que fa referència la plasmació d'aquesta idea, o al fet de posar la idea per escrit (paràmetres d'«Estil personal» i «Riquesa i precisió lèxica»). Des del punt de vista dels avaluadors, tampoc es van obtenir resultats gaire satisfactoris en el paràmetre referit a la «Connexió amb el lector» (definit en la rúbrica com «la capacitat de provocar emoció»). Cap conte va obtenir el nivell «#4 Expert», i es va considerar que 3 contes només arribaven al nivell «#1 Novell».

6.2. Anàlisi de creences en l'àmbit escolar: Comparativa entre les representacions de la creativitat literària de professors i alumnes

En aquest punt s'han analitzat les transcripcions dels grups de discussió, i els resultats de les enquestes portades a terme amb professors i alumnes.

Cal dir que les declaracions dels participants s'han identificat amb les abreviatures que apareixen al quadre de la pàgina 17, amb el nom de l'autor, i amb el minut corresponent als enregistraments sonors (que s'adjunten com a Annex) on es poden localitzar aquests fragments concrets de la conversa.

L'anàlisi s'ha estructurat també a partir de la identificació de punts crítics:

Punts crítics (Hotspots)	Subtemes
Definició de creativitat	<ul style="list-style-type: none"> • Novetat, originalitat, ocurrència brillant
Creativitat, capacitat ordinària?	<ul style="list-style-type: none"> • Creativitat com a do • Pensar que no és una capacitat ordinària, és una autolimitació
L'escola mata la creativitat?	<ul style="list-style-type: none"> • Normes massa rígides, pressió del currículum
Ser creatiu és ser valent?	<ul style="list-style-type: none"> • Ser creatiu comporta assumir riscos • Es valora el risc però no se sap que es valora
Definició de creativitat literària	<ul style="list-style-type: none"> • No es pot definir, sempre hi intervé la subjectivitat, el gust personal • No es pot valorar de manera justa
La demanda i la valoració dels resultats creatius: qüestió tàcita	<ul style="list-style-type: none"> • Els alumnes no saben que la creativitat es valora • Sensació que es valoren els aspectes més epidèmics dels textos
Quins trets defineixen el text literari	<ul style="list-style-type: none"> • Via per a l'expressió artística

	<ul style="list-style-type: none"> • Necessitat que el text mostri un estil personal • Estructuració fora del comú • Eliminació d'elements estereotipats • Bon ús dels detalls • Qualitat lingüística • L'elecció del tema no es considera tan important
El procés d'escriptura	<ul style="list-style-type: none"> • Escriure de manera espontània, sense esforç. Automatisme, inspiració. • Tenacitat, necessitat de reescriptura
Pedagogia de l'escriptura creativa	<ul style="list-style-type: none"> • Ni massa pautes i guies, ni la llibertat del full en blanc • Petites consignes (constriccions, transformacions...): reptes • Escriptura a partir de models, <i>imitatio</i>
Avaluació de la creativitat	<ul style="list-style-type: none"> • La creativitat no es té en compte a l'avaluació de competències bàsiques, tot i que el currículum parla específicament de creativitat • Dificil d'avaluar. Cal trobar una manera • Si es valorés s'obtidrien resultats més creatius. • Necessitat de consensuar el concepte (professors i alumnes)
Es valora la creativitat?	<ul style="list-style-type: none"> • Alumnes pensen que els professors no la valoren, i ells sí • Professors reconeixen que hi ha una mica d'obsessió per l'epidermis dels textos (ortografia...)
Cal fomentar la creativitat de manera transversal?	<ul style="list-style-type: none"> • Consens: es pot treballar des de totes les assignatures • Capacitat que es relaciona únicament amb l'àmbit artístic • El sistema educatiu hauria de fer esforços per desenvolupar una pedagogia de la creativitat, per incentivar-la

6.2.1. Com es defineix el concepte de “creativitat”?

Tan professors com alumnes relacionen el concepte amb l'excepcionalitat: *“Una cosa que surti del comú, innovació”* (Roser/ GD 1r BATX/ 5'57"); la capacitat de crear i la novetat: *“Capacitat d'inventar, d'imaginar, d'aportar idees noves”* (Anònim/ Enquesta Professors); la originalitat: *“Tenir idees originals, que sobresurtin de la idea preconcebuda i global”* (Anònim/ Enquesta professors), o l'ocurrència brillant: *“Imaginació”* (Aleix/ GD 2n ESO B/ 27'22") *“el primer que et passa pel cap”* (Laura/ GD2n ESO/ 27'24") .

6.2.2. La “creativitat” és una capacitat ordinària?

Pel que fa a l'innatisme de la creativitat, al fet de si és o no una capacitat ordinària, trobem una notable diferència d'opinions entre professors i alumnes. Per una banda, la majoria d'estudiants diuen que la creativitat és una qualitat congènita que tots tenim i que cal entrenar per tal que es manifesti. Afirmen coses com ara: *“Hi ha gent que pot néixer amb més capacitat creativa i gent amb menys. I la gent que neix amb poca, la pot desenvolupar”* (Aleix/ GD 2n ESO B/ 30'00"), *“Ser creatiu depèn de quant la fas servir”* (Jordi/ GD 2n ESO B/ 30'15") o *“A psicologia ens diuen que tots som creatius”* (Bernat/ GD 1r BATX/ 3'12"); i puntuen amb 3,9 punts sobre 5, l'afirmació *“ la creativitat es pot entrenar”* (Sondeig Alumnes de 2n ESO).

Per altra banda, els professors asseguren majoritàriament que la creativitat depèn d'una predisposició congènita: *“Segur que tots els nens són creatius per naturalesa, és a dir, neixen creatius?”* (Maria/ GD/29'00"), *“Podem incentivar la creativitat, la podem treballar, però aquell que la té d'essència, des dels orígens, perquè és tocat per la vareta dels deus és qui tindrà més capacitat”*

(Pol / GD/ 34'39"), "La creativitat és innata" (Iris/ GD professors Llengua/ 35'01"), "Sí que s'ha de treballar, però hi ha qui hi té més predisposició" (Laura/ GD professors Llengua /36'00").

Els alumnes també afegixen que afirmar-se com a "no creatiu" és autolimitar-se i que actuar de manera creativa és només una qüestió de voluntat: "...jo crec que tots som creatius, el que passa és que sí hi ha persones que no volen desenvolupar la seva creativitat i es queden allà sense fer res,... doncs mai tindran resultats" (Azucena/ GD 2n ESO A/ 4'43"), "Aquella gent que no surt de la seva zona, no és creativa perquè no vol". (Julen/ GD 2n ESO C/ 1'48")

6.2.3. La cultura escolar mata la creativitat?

Els alumnes també asseguren que l'escola mata la creativitat, i que molts dels professors, ni es mostren creatius ni fomenten la creativitat a classe: "Els profes haurien de ser més creatius, jo crec. Que els agradi l'assignatura, fer coses diferents, que els agradi venir a fer classe" (Mireia/ GD 2n ESO C/ 11'38"), i que es guien per normes massa rígides i per prohibicions. Afirmen coses com ara: "Molts profes quan veuen que algú intenta fer alguna cosa creativa o que surt del normal, et diuen, no, això està malament, les coses s'han de fer així, així i així" (Ferran/ GD 1r BATX/ 4'29") o "Hi ha unes normes generals que tothom ha de seguir i si et surts de les normes, doncs ja està malament. (Bernat/ GD 1r BATX/ 4'47"), cosa que, d'alguna manera corroboren alguns professors quan diuen: "A la secundària topem amb que els hem d'entrenar per anar a unes proves com les de la selectivitat" (Maria/ GD Professors Llengua /36'45"), "Mentre tinguem la selectivitat hi haurà unes coses que haurèm de fer i aquí la creativitat sempre surt perjudicada" (Maria/ GD Professors Llengua /36'49").

6.2.4. Per ser creatiu cal assumir riscos?

Tant professors com alumnes consideren que per ser creatiu a l'hora d'escriure cal mostrar **valentia** i assumir **riscos**, com afirmen els autors consultats: "valentia per enfrontar-se als discursos establerts i qüestionar-los, i per plantejar-se preguntes arriscades en el marc de les institucions humanes" (Alonso-Breto, 2007). Els alumnes ho veuen com un repte que de vegades costa de superar: "Per exemple tinc una idea, però em fa por dir-la" (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 16'03"), "Per molt que tu siguis creatiu, si tens un grup d'amics t'emmotlles a ells per encaixar" (Julen/ GD 2n ESO C/ 16'20"), "Si ets creatiu, la gent et veu com una persona estranya, com si no fossis normal. (Julen/ GD 2n ESO C/ 16'50"). Però els professors es mostren disposats a valorar aquesta assumpció de riscos: "Això suposa un risc i el risc atrau, i això també s'ha de valorar" (Iris/ GD professors Llengua/29'30").

6.2.5. Hi pot haver consens en la definició de “creativitat literària”?

Ja entrant dins de les qüestions relatives a la creativitat literària, un altre punt en el qual s’ha detectat certa controvèrsia és en el fet de si es pot arribar a un consens en la definició del terme. Tan professors com alumnes s’inclinen pel no. Un estudiant de Batxillerat, davant de la pregunta de si la creativitat es podia definir, respon de forma contundent: “No, la creativitat és déu” (Ferran/ GD 1r BATX/ 8’31”).

La majoria dels estudiants sostenen que és una qüestió subjectiva: “...depèn de la percepció de la persona. Una cosa per mi pot ser creativa i per un altre no” (Roser/ GD 1r BATX/ 3’08”). Igual que els professors: “La percepció de la creativitat està lligada al valor estètic que té cada una de les persones, i l’estètica no només va lligada al nostre gust sinó a la nostra ideologia. Aleshores, tot això se’ns escapa” (Laura/ GD professors Llengua/11’24”), “Definir, o intentar establir un consens, crec que és impossible, perquè el llenguatge és absolutament subjectiu, i si partim de la subjectivitat de la interpretació del llenguatge, per molt que nosaltres el vulguem definir a classe, la recepció que ells tindran d’allò que definim és subjectiva. No tindrem mai un acord absolut amb tothom” (Pol/ GD professors Llengua/9’54”). I afegeixen que en els textos, l’única cosa que es pot valorar de manera justa és l’ortografia: “L’única cosa amb llengua amb la que podem ser objectius és amb l’ortografia. Perquè... o porta accent o no en porta, o blanc o negre, tota la resta, per mi és subjectiu” (Maria / GD Professors Llengua/12’15”).

6.2.6. La demanda i la valoració de resultats creatius: una qüestió tàcita

Relacionat amb això, i referint-se a la dificultat de definir o acotar el concepte, tots els subjectes participants en l’estudi també afirmen que la capacitat creativa que cal que els alumnes mostrin en la producció de textos literaris és una qüestió tàcita. És a dir, diuen els alumnes que els professors esperen que siguin creatius amb els seus textos, sense haver-los explicat prèviament com fer-ho: “...tu veus que potser sí que ho valoren, però no és que ho expressin molt. No és que ens diguin: «feu un text que sigui creatiu». Et diuen fes aquest text i intenta a veure què et surt...” (Núria/ GD 2n ESO A/ 6’42”). mentre que els professors també asseguren que caldria explicitar que s’espera dels alumnes en aquest sentit: “Sí els donem a conèixer les regles del joc, ens entendrem més bé i ells podran fer més bé allò que volem” (Maria/ GD Professors Llengua/23’59”) i que el problema és que moltes vegades els alumnes no saben que la creativitat es valora i que potser hi ha massa obsessió per “l’epidermis dels textos”, com diu Cassany (1996, p.6): “Saben que fer faltes penalitza, però que ser creatiu es valora positivament? Potser no tots ho tenen clar” (Laia/ GD professors Llengua/23’34”).

6.2.7. Els trets que defineixen el text literari

Si entrem a analitzar els trets que, segons professors i alumnes, ha de tenir tot text literari (o creatiu), ens podem fixar primer en una de les qualitats més comentades i sobre les que hi va haver acord: el fet que el text expressi el món interior de l'autor. El text vist com una via per a l'**expressió artística**: "L'art va de dins a fora, és una necessitat que té l'artista d'expressar, un artista que el que fa és veure, copsar, i interpretar i vomitar potser és un artista de segona" (Pol/ GD professors Llengua/ 34'06"); "Quelcom que surt del fons d'un mateix" (Anònim/enquesta professors), "La translació del món interior d'una persona a una obra material" (Anònim/enquesta); "Adonar-se del potencial artístic que guardem dins nostre". (Anònim/enquesta professors). Per la seva banda, els alumnes també relacionen la creativitat amb el fet artístic "Quan vols definir creativitat, amb el primer que penses és en art. És alguna cosa sentimental" (Roser/ GD 1r BATX 8'44"), i manifesten que per escriure un text literari calia tenir alguna cosa per dir: "Sí m'he d'obligar a ser creativa, no em surt. M'hi he de posar quan tinc alguna cosa a explicar. Sí m'obliga no surt" (Júlia/ GD 2 BATX/ 21.55").

En aquest sentit, Alonso-Breto (2007) apunta que la fe en un mateix o "l'estar convençut de que es té alguna cosa important per transmetre mitjançant l'escriptura" (p.107) és un dels 4 requisits essencials de tot escriptor.

Possiblement relacionat amb això, també es parla de la necessitat de mostrar un **estil propi**: "Cadascú té una forma de construir oracions, i la personalitat és part de la creativitat" (Andrés/ GD 2 BATX/ 30'10") "Alguna cosa teua, personal, que tingui l'essència pròpia. (Roser/GD 1r BATX 8'44").

La necessitat de **connectar amb el lector** també es veu com a imprescindible. Els professors diuen coses com ara que el text ha de mostrar "L'habilitat de l'autor per portar-te a l'hort, per vendre't la seva moto" (Maria/ GD professors Llengua/ 34'02"), i l'autor ha de "Saber relacionar les idees amb l'entorn, i saber captar el lector" (Laura / GD professors Llengua/3'20"). Els alumnes estan d'acord amb el fet que el text ha de tenir ganxo: "Jo també crec que ha de ser un text que t'enganxi, que no puguis parar de llegir fins al final" (Ivet/ 2n ESO A/ 11'41").

L'**estructuració del text** també es considera bàsica en els textos creatius per part dels dos col·lectius. Una alumna va afirmar en aquest sentit: "Sempre intento buscar que la manera que escriguis un text no sigui com sempre tothom l'ha escrit. Per exemple, començar pel final i després anar al principi i fer coses noves perquè a l'hora que llegeixes el text no se't faci avorrit. Encara que la història sigui molt emocionant, sí la manera que està escrita és una manera sosa i com tothom

ho ha escrit, ja no t'entra la curiositat per seguir llegint". (Núria/ GD 2n ESO A/ 10'53). Entre els professors es va afirmar que aquesta característica també es valorava: "una de les parts que valoro en les redaccions és la construcció. (Laura/ GD professors Llengua/31'25").

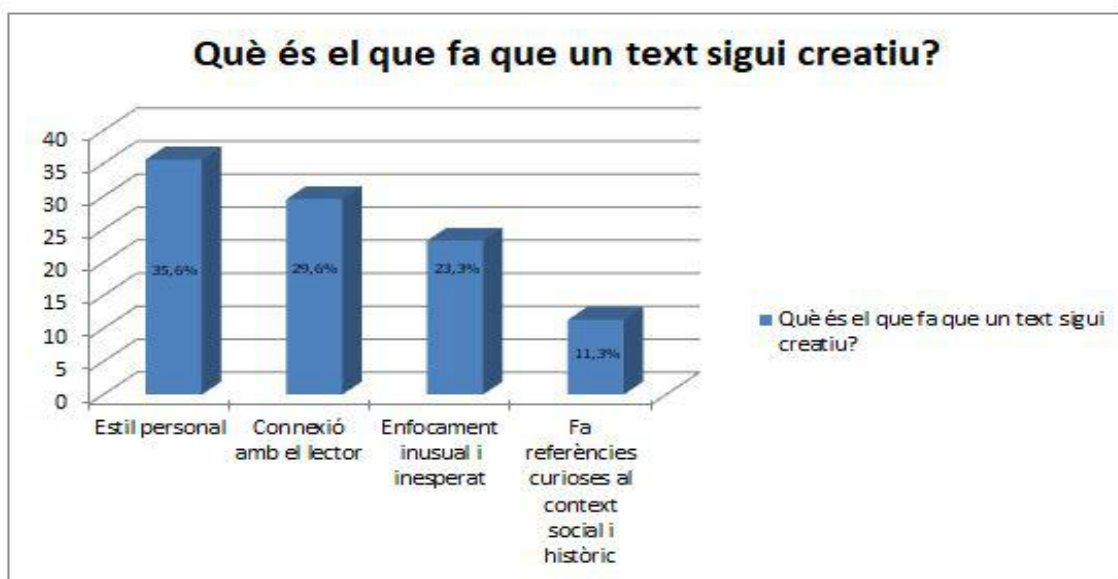
Fent referència a la creativitat relacionada amb tasca de reescriptura, i partint de l'experiència que els alumnes de segon van viure en la seqüència didàctica de la qual parteix aquest estudi; els mateixos alumnes van dir que una manera de fer textos creatius era **eliminar els elements estereotipats**, especialment en la reescriptura de contes coneguts, però que el simple fet de capgirar la situació original no originava per si sol un resultat creatiu. Deien els alumnes: "S'han de trencar una mica els estereotips, amb qualsevol text" (Núria/ GD 2n ESO A/ 21'13"), "Trencar la norma i renovar amb coses que potser mai has vist o que t'agradaria veure" (Azucena/ GD 2n ESO A/ 21'20"); però també que el sol fet d'intercanviar els papers no era suficient: "que la princesa faci el que fa el príncep i el príncep el que fa la princesa està bé, però en el fons estàs creant un altre estereotip". El que consideren que aporta el tret diferencial en aquests casos de reescriptura és **l'ús que es fa dels detalls**: "En el fons són els detalls, el que afegeixes de nou en el que s'espera, el que fa que els textos siguin creatius" (Julen/ GD 2n ESO C/ 29'30").

Finalment, dels grups de discussió se n'extreu una altra idea interessant, **l'elecció del tema** del text literari no es considera tan important, perquè en definitiva afirmen els mateixos alumnes que tot ja està inventat: "Evidentment no es pot fer una cosa de res, tot ha de tenir una base". (Andrés/ GD2 BATX/ 10'45"). També ho diuen els professors: "...en l'art tot està dit" (Pol/ GD professors Llengua/21'40"). Per tant el que és més important que el tema en sí és la **combinació nova d'idees**: "un text pot ser creatiu i ser zero original, perquè són temes que ja s'han tractat, però el punt de vista que s'ha adoptat és diferent" (Laura/ GD Professors Llengua/21'15").

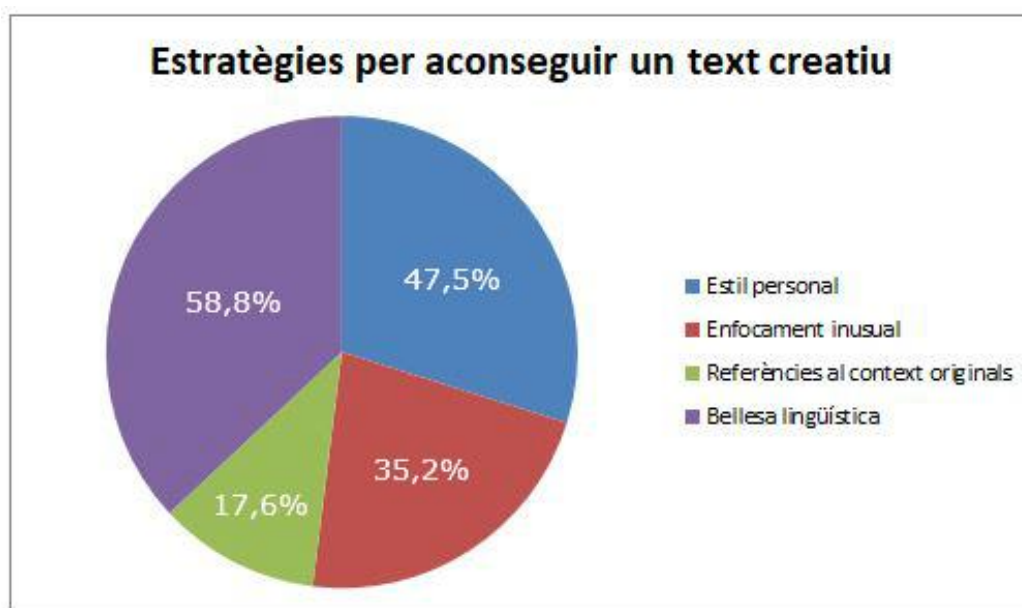
Finalment el **domini del llenguatge** també es un requisit que remarquen professors i alumnes. L'ús que es fa del "vocabulari" (Júlia/ GD 2 BATX/ 6'59"), i "Com ho diuen" (Júlia/ GD 2 BATX /7'24") és important, com afirma també aquest altre estudiant: "En qualsevol redacció l'ús del llenguatge també compta com a creativitat. La forma que es construeix una frase i tot això, també és creativitat" (Andrés/ GD 2 BATX/ 1'48").

En aquest punt, també ens podem fixar en els resultats de les enquestes de les quals van participar els dos col·lectius, per establir un rànquing de qualitats atribuïdes al text.

Pel que fa als alumnes, el tret més definitori dels textos creatius és “l’estil personal” (35,6%), seguit de la “connexió amb el lector” (29,6%), i “l’enfocament inusual i inesperat” (23,3%) i finalment “les referències curioses al context històric” (11,3%)

Pel que fa als professors, el rànquing queda de la següent manera : En primer lloc “quan les idees es desenvolupen de manera fluïda, harmònica, bella, i es fan connexions d’idees d’una manera innovadora” (58,8% dels enquestats); en segon lloc, “quan s’adopta un estil personal” (47,5%); a continuació, “quan s’aposta per un enfocament inusual i inesperat” (35,2%) i finalment, quan “es fan referències originals al context” (17,6%)

D’aquesta comparativa es pot deduir que “l’estil personal” és una característica molt valorada tant per professors com per alumnes.

6.2.8. Com és el procés d'escriptura?

Durant les sessions amb els grups de discussió també es va parlar del **procés d'escriptura**. Afirmar Cassany (1996) que existeix una creença molt estesa que els escrits publicats no tenen versions provisionals intermèdies, i que els autors els van generar espontàniament i sense esforç, potser perquè els alumnes no tenen models de composició de textos (i no acostumen a veure esborranys amb errors i ratllades, ni tampoc a autors escrivint, equivocant-se i corregint), el fet és que es tendeix a pensar que escriure “és una tasca semblant a la parla: que es tracta d'omplir un full amb les idees i les paraules que se'ns vagin ocorrent” (p.5). Entre les representacions que tenen els alumnes de l'escriptura, hi ha la que es basa en el fet que “escriure és la realització d'una sèrie d'operacions que se succeeixen linealment, amb l'objectiu d'elaborar un producte i donar-lo per acabat” (Palou, et al. p.184-185) Però aquesta concepció contrasta amb els models descrits pels psicòlegs cognitivistes, Hayes i Flower (citats a Palou, et al. p.185) en els quals “les diverses fases són definides com a recursives”.

Aquesta creença es pot observar en les declaracions dels alumnes, especialment dels més joves (2n d'ESO) si bé és veritat que aquest pensament queda diluït entre els alumnes de Batxillerat. Així els primers afirmen: *“Costa trobar el primer tema, i després la resta surt sola”* (Jordi/ GD 2n ESO B/ 1'30”), *“A mi potser el que em costa més és només el principi, perquè quan ja tinc començades les dues primeres línies, després ja tot em surt sense pensar”* (Núria/GD 2n ESO A/ 10'18”), *“A vegades, dient tonteries. De vegades dius tonteries i et surt molt guai”* (Júlia/ GD 2n ESO B/ 10'56”). Només un alumne de 2n de Batxillerat parlava també de procés automàtic relacionat amb l'escriptura: *“Jo a l'escriure simplement deixo que...Amb aquestes coses relacionades amb la creativitat... si intento fer una cosa molt precisa, no em surt. Quan em surt, em surt automàtic”* (Andrés/GD 2 BATX/ 19'20”), la resta d'alumnes de Batxillerat (també algunes alumnes d'ESO), parlaven de la necessitat de reescriure els seus textos per aconseguir resultats creatius: *“Quan vull escriure el que penso, ho he de refer un i altre cop, fins que m'agrada el que dic”* (Nàdia 2 BATX 26'30”), *“Soc molt exigent amb mi mateixa, i si una cosa que he fet no m'agrada, la torno a repetir. Quan faig un text, el repeteixo 5 o sis vegades fins que m'agrada. La creativitat, sense esforç, malament. Tenir una idea brillant no ho és tot”* (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 20'40”).

Relacionat amb aquesta idea, la majoria dels alumnes relacionen l'escriptura literària amb la **tenacitat**: *“Ser creatiu cansa una mica. Perquè has de pensar molt i pensar cansa, fa pal”* (Laura/ GD 2n ESO B/ 8'09”). *“És que quan escric, em fa molta mandra”* (Julen/ 2n ESO C/

33'33"). Precisament diu Alonso-Breto (2007) que "La mandra és capaç d'engegar a rodar les idees més brillants i les vocacions més clares" (p.114) i que "el treball, la disciplina, i l'exercici constant de l'escriptura el recomanen tots els escriptors sense excepció" (p.114)

És molt difícil aconseguir resultats creatius quan s'escriu de manera automàtica, a raig, com deia aquell alumne de Batxillerat, perquè com afirma Alheit (citada a Aguirre, 2012) "el pensament narratiu no segueix una lògica lineal sinó que funciona per analogia, per semblances, el que implica una manera de pensar i una manera de veure que impregna la nostra comprensió general del món" (p.84). Així doncs, si es té en compte que l'escriptura creativa és resultat d'entrenar aquesta lògica de pensament, i considerem, com dèiem en el marc conceptual, que la creativitat és ordinària i no un fruit de la genialitat, es pot deduir que és possible educar per a una escriptura creativa, a través d'una pedagogia basada en el procés d'escriure (Morote, 2014), i gràcies a aquesta concepció es pot entendre el que deia una alumna de 2n de Batxillerat: que es pot arribar a gaudir del procés d'escriptura. "*Quan érem petits i vam arribar a l'institut fèiem les coses més per obligació. Ara les fas perquè les has de fer, però jo per exemple, aquest any, hi ha redaccions de català que jo també gaudeixo*". (Nàdia/ 2 BATX/ 23'24").

Els professors també coincideixen amb la idea de la necessitat de concebre la tasca d'escriptura aïllada del concepte de genialitat creativa: "*La inspiració sempre ens ha d'agafar treballant. Pots ser molt creatiu, però si no treballes, no aconseguiràs res*" (Maria/ GD Professors Llengua/36'05"). I coincideixen així amb el que diuen els autors consultats: "escriure és un procés complex de construcció i reconstrucció textual" i cal "modificar la conducta dels estudiants per a que concebin que escriure és "planificar, escriure i reescriure, que cap escriptor redacta el seu text d'una sola vegada" (Camps, Ribas, Guasch i Millán, 1996. p.22). Cassany (2009) diu exactament que una de les creences més esteses entre els estudiants es que es creuen "mals redactors perquè fan esborranys, perquè han d'autocorregir-se o perquè consulten el diccionari" (p.56)

6.2.9. La pedagogia de l'escriptura creativa

En relació a la manera com es pot portar a l'aula aquesta **pedagogia de l'escriptura creativa**, els alumnes parlen de la por que els suposa posar-se davant d'una pàgina en blanc, amb l'única consigna de "Text lliure", "*Davant d'un full en blanc, dius, jo ara què faig*" (Mírelia/ GD 2n ESO C/ 23'30"), i també coincideixen amb la idea de la por davant de la pàgina en blanc, els professors: "*Com més creixen, més pànic els fa*" (Maria/ GD Professors Llengua/27'55"). L'explicació pot venir de la idea que els alumnes no estan acostumats a

tenir tanta llibertat a l'hora d'afrontar-se a les tasques d'escriptura, com comenta una altra professora: “Perquè sempre els han dit: mira, per escriure un microrelat has de fer: això, això i això, i ha de parlar de la contaminació, per exemple, i estan acostumats això, per això tenen por del full en blanc” (Laia/ GD professors Llengua/28’30”) i “És que els alumnes quan han d'escriure una redacció et pregunten: què vols? Quins apartats ha de tenir? No pensen faré una cosa innovadora, creativa” (Laia/GD Professors Llengua/13’30”), **o aquest altre professor:** “La tendència és: profe, digue’m que haig de fer, i ho faig, i perden contacte amb aquells primers temps en què sí que havien estat creatius” (Arnau/ GD Professors Llengua/28’45”).

Els alumnes no decanten la seva preferència ni per la llibertat total de la pàgina en blanc ni per un excés de pautes i de normes que encotillin massa la seva llibertat d'acció: “quan posen moltes pautes exactes de com es vol una cosa, no et deixen anar per on tu vols anar” (Júlia/ GD 2 BATX/ 12’40”), “A català redactem més, fem més coses lliures, que a castellà per exemple, fem exercicis, i en anglès fem redaccions que ens diuen exactament el que hem de fer, és pels exàmens”. (Jordi/ GD 2n ESO B/ 12’02”). **En aquest sentit defensen la utilitat de treballar a partir de petites consignes o de constriccions, com diuen que fan a l'assignatura de Llengua catalana i literatura:** “El Pol a les redaccions que ens fa fer ens proposa un tema i ens diu: escales mecàniques, xocolata i... Paraules que no tenen relació i que tu has de relacionar. I això és molt millor que la típica redacció en la que has de parlar del tema de l'amistat” (Julen/ GD 2n ESO C/ 24’00”).

Els alumnes relacionen aquests exercicis de creativitat literària amb la motivació que suposa el fet d'afrontar reptes: “les redaccions del Pol, jo les associó amb problemes, amb resoldre problemes, amb trobar solucions. Aquesta de les escales mecàniques, xocolata amb xurros i gelocatil, jo em vaig imaginar una història que ho relacionava tot” (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 19’102”), “Sí per exemple en un text no ens deixen fer servir una paraula, ens obliguen a pensar més, a anar més enllà. Sí no ens deixen fer servir una paraula, penses, i ara quina poso perquè no puc fer servir la que pensava posar” (Mireia/ GD 2n ESO C/ 22’05”).

De fet, els alumnes coincideixen amb el que recomanen els autors consultats: “els tallers d'escriptura apareixen [...] com una estratègia aconsellable i utilíssima en aquesta tasca orientada a contribuir l'adquisició i el desenvolupament de la competència literària dels alumnes” (Lomas, 2009. p.184)

Els alumnes no acaben de veure clara l'escriptura a partir de la imitació de models: “va bé tenir models perquè et pots inspirar. Però sí t'has de basar en un model concret jo crec que tampoc

t'ajudarà massa a buscar la teva pròpia creativitat, perquè et centraràs massa en aquest model i no deixaràs fluir la teva ment" (Nàdia/ GD 2 BATX/ 16'24"). Algunes professores del grup de discussió consideren que aquesta continua sent una bona tècnica, encara que alguns autors ja la consideren superada (Colomer, 1996): "Perquè hi ha tants autors que funcionen a partir de la imitació, i això no els ho fem fer? No donem models" (Laura/ GD Professors/14'10"), "És que des de fa uns 25, 30 anys, hi ha hagut l'escola activa fantàstica que va matar tots els models, i deien crea, crea del no res, i és molt complicat. Sí dones models, la gràcia és: imitem-los i després superem-los" (Maria/ GD Professors Llengua/14'55").

Segons alguns professors, la falta de llibertat, i l'excés de pautes s'explica per la voluntat de seguir els continguts curriculars establerts per llei: "Perquè seguim el currículum. Que ens diu que és un text argumentatiu, que és un text expositiu..." (Arnau/ Discussió professors/14'00"), i això coincideix amb el que diuen Iriarte, Núñez, Gallego i Suárez (2008) quan afirmen que "l'escola subordina els estudiants a un currículum únic, rígid i inflexible dins d'un sistema d'aprenentatge que no possibilita perspectives per al pensament divergent i per a la generació d'idees" (p.86)

6.2.10. L'avaluació de la creativitat

Pel que fa a l'avaluació de la creativitat, la majoria dels professors afirmen que, en general, no l'avaluen, però que la tenen en compte. En l'enquesta realitzada a tots els professors del claustre, dels 17 enquestats, cap professor ha contestat "no avaluo la creativitat". La majoria (64,7%) afirmen que no l'avaluen directament però que encara que sigui de manera inconscient la tenen en compte; mentre que un 35,3% diuen que sí que l'avaluen directament. Els professors de llengües també consideren que, en l'avaluació, potser hi ha una obsessió massa gran per les qüestions més tangibles: "Un text pot no tenir faltes, pot no tenir errors gramaticals, sintàctics o el que vulguis i ser una patranya, i en canvi aquell que és preciós, que és bell, que és estètic, com que té deu faltes d'ortografia, doncs la nota serà menor" (Pol/ GD Professors/20'00"). I també asseguren que la creativitat no es té en compte en l'avaluació de competències bàsiques, tot i aparèixer en el currículum com una capacitat que cal desenvolupar: "A les competències, precisament el que no s'avalua és la creativitat. Tot és forma, tot són coses tangibles. No hi ha ànima. L'ànima dels textos no els importa gens" (Pol/ GD Professors Llengua/19'30").

La majoria de docents pensen, que avaluar-la seria una bona opció, com queda reflectit en l'enquesta passada a tots els professors del claustre. Consideren que el fet de valorar la

creativitat seria l'eina més efectiva per promoure-la (un 52,9% estan totalment d'acord amb aquesta idea i un 17,6% molt d'acord), mentre que un 23,5% hi està totalment en desacord.

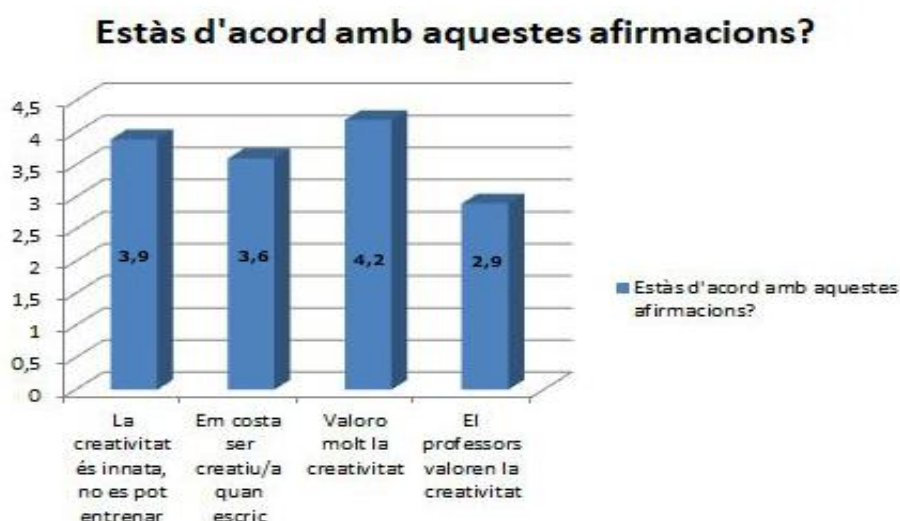
De totes maneres, la majoria també considera que no se li acut la manera d'avaluar la creativitat sense deixar de banda la subjectivitat. Un 64,7% dels enquestats afirma que és possible ser objectiu avaluant la creativitat, si es fa servir el mètode adequat per fer-ho i només un 17,6% apunta que no es pot ser objectiu de cap manera.

Els professors de llengües apunten que una bona manera de ser just, encara que es mantingui un cert component de subjectivitat, és buscant el consens amb els alumnes d'allò que es demana i d'allò que s'espera: *"Sí tu pautes l'avaluació a partir d'una rúbrica, el marge de subjectivitat tu mateix te l'acotes"* (Pol/ GD Professors Llengua/18'30").

És la **recerca d'aquest acord** (que comentava aquest darrer professor) el que segons els autors consultats, pot portar a uns millors resultats. És el que pot guiar millor el procés d'aprenentatge que culmina amb un bon procés de transferència (Fontich, 2011). Diuen Camps et al. (1996) que "es fa necessari explicitar com es concep l'activitat d'escriure que serà objecte d'ensenyament i aprenentatge" (p.16). Alonso (2001) assegura que ensenyar a "Escriure textos d'intenció literària permet al que aprèn descobrir racionalment el procés de creació artística" (p.52). I Iriarte et al. (2008) afirmen que "l'escola es un escenari propici per desenvolupar la creativitat, sempre que els professors siguin conscients de quines són les seves concepcions sobre creativitat i el seu ensenyament. Només reconeixent-les es podrà, de manera organitzada, explícita i sistemàtica formar subjectes creatius" (p.88).

6.2.11. Es valora prou la creativitat a l'institut?

Els alumnes, per la seva banda, tenen la sensació que la creativitat no es té prou en compte.

En l'enquesta realitzada als estudiants de 2n d'ESO, participants de la seqüència didàctica de la qual parteix aquest treball, només van puntuar amb 2,9 punts sobre 5 l'afirmació "Els professors valoren la creativitat", mentre que ells mateixos sí que la consideren un aspecte molt valuós (van puntuar l'afirmació "Valoro molt la creativitat" amb un 4'2 sobre 5).

Consideren, com els professors, que es dona massa importància a l'ortografia, i als elements formals: "Algun cop he fet alguna redacció que no m'he currat massa i com que era correcta des del punt de vista sintàctic o gramatical, he tret un 8 o un 9" (Bernat/ GD 1r BATX/ 2'24") i creuen que si s'avalués, s'esforçarien a ser més creatius: "Jo crec que haurien de puntuar (la creativitat)" (Fran/ GD 2n ESO A/ 3'23"), "Sí veiessis que la creativitat és una part de la nota, t'esforçaries més" (Pau/ GD 2n ESO A/ 3'28"), "Tindries en compte molt més la creativitat si s'avalués" (Ivet/ GD 2n ESO A/ 3'36"). Aquesta idea coincideix amb el que afirma Perearnau (2016) quan diu que valorar la creativitat és una de les millors estratègies per incentivar-la.

6.2.12. Necessitat de fomentar la creativitat de manera transversal

Finalment el darrer punt crític que s'ha tingut en compte per a l'anàlisi, és la necessitat o no de fomentar la creativitat als centres escolars de manera transversal.

Els alumnes consideren que és possible treballar la creativitat des de totes les assignatures: "Una persona pot ser creativa a nivell emocional o a les redaccions, i una altra pot ser creativa amb mates. Amb mates també pots ser creatiu" (Roser/ 1r BATX / 3'23"), però molts coincideixen en el fet que és des de la classe de Llengua catalana i literatura des d'on, actualment, es fan unes millors propostes en aquest sentit: "A català és l'única assignatura que ens fan treballar la creativitat. A castellà, no, i a anglès tampoc. A castellà ens fan fer exercicis" (Laura/ 2n ESO B/ 11'35").

Creuen que no es treballa prou la creativitat perquè és una capacitat que es relaciona principalment amb l'àmbit artístic i es valora poc: "Les escoles pensen... perquè faré que les persones siguin creatives si només els servirà a un petit percentatge, només els servirà si volen ser escriptors o cineastes, però no si volen ser advocats, o policies, o bombers. Per fer aquestes professions no has de ser creatiu". (Ivan/ GD 2n ESO C/ 9'05")

Els professors del claustre participants de l'enquesta afirmen majoritàriament (un 88,2% dels enquestats) que es pot avaluar la creativitat des de totes les assignatures. Només un 11,8% assegura que no totes les assignatures serien un escenari vàlid. Un 82,4% estan d'acord (47,1% totalment d'acord, i 35,3% molt d'acord) que en el camp de l'educació la creativitat

és tan important com l'alfabetització. La resta dels enquestats (un 17,6%) no es mostra ni a favor ni en contra de l'afirmació. I ningú s'hi mostra obertament en contra. També una gran majoria, un 82,4%, sosté la idea que el sistema educatiu ha de fer esforços per incentivar la creativitat, i també la major part creu que la creativitat es pot fomentar a l'aula (58,8% hi estan totalment d'acord i un 23,5% molt d'acord).

6.3. Les creences fora de l'àmbit escolar: Anàlisi de les entrevistes a professionals externs al sistema educatiu

En aquest apartat de l'anàlisi es pretén afegir una nova perspectiva respecte a les creences al voltant de la creativitat. Si en els apartats anteriors veiem quines eren aquestes representacions en l'àmbit escolar; en aquest punt, mirarem de descobrir quina percepció es té d'aquesta capacitat en un context extern a l'escola, el del món laboral.

Amb aquesta finalitat, es van entrevistar tres persones de perfils professionals diferents, per a que fossin representants d'àmbits diversos i per intentar aconseguir així unes conclusions més significatives. Hem pogut parlar de creativitat (i de la relació que aquesta capacitat té amb la seva feina) amb l'il·lustrador Joan Turu; l'investigador clínic, Marc Sebastián; i amb Pavel Baudis, cofundador de l'empresa de software d'antivirus, Avast.

Joan Turu, va estudiar il·lustració a l'Escola d'Art de Manresa, i la seva vida laboral gira entorn del dibuix. És conegut pels murals amb contingut educatiu que vesteixen les parets de molts centres escolars de Catalunya i també ha il·lustrat diversos llibres infantils: *Quan perdem la por*, *Rebel·lió a l'escola*, o *l'Ona i la pedra màgica*, entre d'altres. Afirmar que "igual que passa amb el dibuix, si canvies el punt de vista des del qual mires el món, canvies el món!"⁸

Pavel Baudis, per la seva banda, és enginyer informàtic, cofundador i director executiu de l'empresa Avast (que desenvolupa un dels softwares d'antivirus més populars del mercat, amb 400 milions d'usuaris mundials, i que va apostar des del principi per oferir una versió d'antivirus de programari gratuït). El software que ofereix l'empresa compta amb diverses versions, que cobreixen des de l'usuari domèstic fins al corporatiu. El nom —pensat pel mateix Baudis— prové de les sigles d'"Anti-Virus Advanced Set", però "avast!", en l'argot dels pirates vol dir "Alto!", significat que es va utilitzar per a la identitat del producte. Baudis ocupa actualment el número 1605 de la llista Forbes, amb una fortuna valorada en 1.4 bilions de dòlars.

---

⁸ <http://www.joanturu.cat/biografia-3/>

Finalment, **Marc Sebastian** és investigador clínic en l'àmbit de les neurociències. Treballa per a l'empresa austríaca de bio-enginyeria GTEC Medical Engineering. La seva labor d'investigació se centra en observar els senyals del cervell mitjançant elèctrodes, encefalografies i altres tècniques d'adquisició de senyals, per estudiar com es comporten les ones cerebrals en pacients que han tingut un dany cerebral (causats per traumatismes o danys adquirits com ara els ictus). Actualment està fent un doctorat en neuroplasticitat, que és la capacitat que té el cervell de regenerar-se. També és músic i professor de tècniques de radiologia especial als cicles formatius de grau superior de diagnòstic per a la imatge i d'atenció psicosanitària.

Cal dir que les tres entrevistes es van realitzar després d'haver contactat amb els tres perfils i d'haver-los preguntat si tenien interès de participar en l'estudi. A Joan Turu i a Pavel Baudis se'ls va fer arribar el qüestionari per correu electrònic, i posteriorment ens van fer arribar les seves respostes a través de l'aplicació WhatsApp, en forma de notes d'àudio; a Marc Sebastián se li va fer l'entrevista per telèfon, mentre s'enregistrava la conversa⁹.

Abans d'entrar a analitzar les declaracions d'aquests tres perfils professionals, i descobrir si en l'àmbit laboral es valora la creativitat, cal recordar que de l'apartat anterior se'n desprèn que tant professors com alumnes creuen que la creativitat no es valora suficientment en l'àmbit escolar. I que això passa tot i que el currículum hi fa una clara aposta i considera aquesta capacitat com a necessària en les qüestions que fan referència a l'educació per competències. L'actitud creativa s'esmenta en el currículum com un requisit imprescindible per al desenvolupament de competències bàsiques: per la competència bàsica artística, però també per la competència d'iniciativa i autonomia personal. Aquesta darrera competència inclou valors i actituds com "la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, de calcular riscos i d'afrontar els problemes" (Departament Educació, 2015, p.28).

En aquest document s'apunta que aquestes competències bàsiques s'han de treballar des de totes les àrees disciplinàries, i evidentment també des de l'àrea de llengua i literatura. De les aportacions dels autors que configuren el marc conceptual d'aquest treball se'n desprèn que la creativitat i el desenvolupament de la competència literària estan estretament vinculades. Per una banda es considera que l'aprenentatge de l'escriptura creativa s'hauria d'integrar com un dels requisits essencials per al desenvolupament d'aquesta competència específica (Caro, 2006; Colomer, 1996, Alonso, 2001), i per l'altra, s'afirma que la capacitat creativa que es desenvolupa a través de la pràctica de l'escriptura literària pot ser

---

⁹ Els documents sonors de les entrevistes es poden consultar en el CD que s'ha adjuntat al treball com a Annex

transferible a altres àmbits. Aguirre (2012) afirma en aquest sentit que la producció de narracions, juntament amb la lectura, “permeten desplegar la imaginació, potenciar la capacitat d’expressió i de comprensió, el que porta, progressivament, a qui ho fa a ser més autònom. D’aquí que la narració juga un paper fonamental com a instrument per al desenvolupament general de les persones” (p.85) Així doncs, treballar la creativitat des de l’escriptura es creu que pot oferir als alumnes una oportunitat per desenvolupar una actitud que vagi més enllà de l’aprenentatge de la literatura i que els serveixi per afrontar altres situacions de la seva vida diària, amb autonomia i iniciativa personal.

I el concepte de creativitat com a actitud vital, és precisament un dels punts crítics amb els que han mostrat acord els tres perfils entrevistats, una actitud que, també asseguruen, s’hauria de potenciar més des de les institucions escolars.

Aquests i altres “hotspots” configuren l’entramat d’aquest apartat de l’anàlisi:

Punts crítics (Hotspots)	Subtemes
La creativitat és la clau de l’èxit empresarial i laboral	<ul style="list-style-type: none"> • Allò que et diferencia de la competència
La creativitat és una actitud vital	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitat de resoldre problemes a la vida diària
La creativitat es pot entrenar	<ul style="list-style-type: none"> • Com més s’entrena, millors resultats
Ser creatiu és una qüestió de voluntat	<ul style="list-style-type: none"> • Cal assumir riscos, sortir de la zona de confort, desterrar l’actitud passiva
Per ser creatiu cal tenir una autoestima alta	<ul style="list-style-type: none"> • L’escola no crea el clima adequat per a que es desenvolupi • No acompanya de manera adequada

6.3.1. La creativitat, clau de l’èxit laboral

Els tres professionals entrevistats consideren que l’actitud creativa ha estat bàsica en el seu desenvolupament professional. Pavel Baudis, cofundador de l’empresa Avast, que va crear la companyia des de zero, i l’ha aconseguit situar en els primers llocs entre les empreses de software d’antivirus, amb 400 milions d’usuaris mundials, afirma, per exemple, que *“sense la creativitat l’empresa no seria on és ara”*. (BAUDIS/Entrevistes Professionals/1’30”). **Assegura que els resultats d’haver apostat per una actitud creativa han estat la clau del seu èxit:** *“la creativitat és molt important i definitivament ens ha ajudat en els darrers 30 anys, quan vam haver de distingir el producte d’altres productes a través de tot el concepte nou de gratuïtat. Va ser disruptiu per al negoci en general”*. (BAUDIS/ Entrevistes Professionals /1’10”). **També destaca els bons resultats que ha tingut aplicar la creativitat als aspectes tècnics del producte i al màrqueting de l’empresa:** *“aquí també crec que la creativitat ha estat excel·lent”* (BAUDIS/ Entrevistes Professionals /1’48”).

També afirma el mateix de la creativitat Marc Sebastián, investigador clínic en l’àmbit de les neurociències: *“La ciència en sí és creativa; si no busques maneres d’innovar nosaltres no*

haguéssim avançat mai en el paradigma de la ciència". (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /3'14")

Sebastián assegura que l'empresa no valora de manera directa la creativitat, valora l'èxit econòmic, però afirma que només amb creativitat es pot assolir aquest èxit: "Seràs molt valuós a l'empresa si fas bones investigacions, si aconsegueixes nous fàrmacs per a que l'empresa es pugui forrar; i només ho pots arribar a aconseguir si ets creatiu; no t'ho requereixen a priori, però estan demanant uns resultats excel·lents als què només pots arribar si tens un pensament creatiu, si pots arribar a tenir aquesta capacitat del cervell de crear vies noves per resoldre problemes" (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /12'14")

L'il·lustrador Joan Turu també assegura que la creativitat és una capacitat que es valora en qualsevol àmbit laboral, no només en l'artístic, on ell es desenvolupa: "Quan necessitàvem treballadors per estar 8 hores en una fàbrica cargolant cargols, el que volien era que estiguessin 8 hores treballant al seu lloc de treball sense queixar-se. No sabem com seran les feines del demà, però sí que sabem que es necessitarà creativitat" (TURU/ Entrevistes Professionals /20'30")

6.3.2. La creativitat, una actitud vital

Apunten que la creativitat només és **necessària** per a l'àmbit laboral, sinó **per a la vida**.

Joan Turu afirma: "la creativitat és una actitud davant de la vida i no només està associada a les arts plàstiques o a les arts sinó en general. (TURU/ Entrevistes Professionals /19'13") " Pot haver-hi creativitat a l'hora de cuinar. A l'hora d'escriure, a l'hora de caminar pel carrer, a l'hora d'educar els teus fills..." (TURU/ Entrevistes Professionals /21'40") "la creativitat és una actitud, és una manera de prendre't la vida de manera no passiva" (TURU/ Entrevistes Professionals /25'30") .

També ho diu Marc Sebastián: "Quan entrenes el cervell a crear noves vies, potencies el fet de ser creatiu, la capacitat de resoldre problemes de la vida diària" (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /11'18").

Tots tres professionals consideren que la creativitat és una **capacitat universal ordinària**, que es pot entrenar. Baudis afirma que "és molt similar a molts altres talents, com l'esport o el dibuix, per exemple, que sense entrenament desapareixeria, així que ... fins i tot si no es té tanta creativitat, es pot aprendre molt" (BAUDIS/ Entrevistes Professionals /0'07"). Turu assegura que "La creativitat és una cosa que tots portem a dins. No depèn del fet que uns estiguin tocats per la vareta màgica i altres no, però hi ha persones que gràcies a l'acompanyament que han rebut, aquesta capacitat s'ha estimulat. Tots ho tenim a dins, i crec que tots ho podem recuperar. Es pot fomentar entre els nens, fent-los prendre decisions" (TURU/ Entrevistes Professionals /16'38")

Finalment, Sebastián ens explica des del camp científic que “la creativitat és la conversa que tenen els dos amics hemisferis cerebrals; la creença de la societat és que tenim dos hemisferis cerebrals un que es dedica al pensament analític i l'altre al creatiu. [...] Últimament s'està demostrant que això no és cert, que la creativitat justament rau en el fet de com es comuniquen aquests dos hemisferis. [...] les dues parts del cervell es poden entrenar” (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /5'40”).

6.3.3. Ser creatius és qüestió de voluntat

Els entrevistats consideren que ser creatiu és una **qüestió de voluntat**, i que cal tenir una actitud activa per superar dues tendències negatives que els humans tenen per naturalesa. La primera és que les persones acostumen a criticar la diferència, i els fa por desmarcar-se del que és comú i que, per tant, cal sortir de la zona de confort i assumir riscos si es vol ser creatiu: “A la que intentes fer una cosa diferent, la societat va per tu, jo crec que la diferència ens molesta. Ens sentim atacats, qüestionats quan fem les coses de manera diferent, i si algú intenta fer una cosa diferent i li surt malament, el matxaquem, diem veus “et fots, ja ho sabíem nosaltres”. (Turu/ Entrevistes Professionals /20:00”), i segons ell l'escola no contribueix gaire a ajudar als alumnes a assumir aquests riscos: “L'escola diu: “el que valorem és això”, i els nanos que encaixen amb aquest paràmetre sobreviuen i els que no, fora”. (TURU/ Entrevistes Professionals /23'45”). **Per ser creatiu, segons Turu cal** “sortir de la zona de confort, fer les coses de manera diferent a com les has fet normalment i és una cosa que a l'espècie humana ho portem bastant malament, en el sentit que si ens diguessin que ho podem tenir tot controlat i que res ens sorprengués mai més, hi hauria gent que firmaria ja. I jo crec que la vida és totalment el contrari”. (TURU/ Entrevistes Professionals / 0'07”) **I a més, afegeix,** “Per córrer riscos has de tenir una autoestima forta, perquè intentaràs fer les coses diferent i cauràs i t'hauràs de tornar a aixecar” (TURU/ Entrevista / 0'46”).

El segon repte al qual hem de fer front si volem ser creatius, diuen, és lluitar contra la nostra tendència natural a la passivitat. Explica Sebastián que “l'ésser humà té una tendència a ser vago, a fer servir sempre els mateixos circuits neuronals, a fer servir les mateixes rutines per tot, i com menys esforç signifiqui, com menys desgast energètic tinguís en qualsevol àmbit de la vida, en qualsevol nivell cel·lular és millor, ets més eficient. Però nosaltres només podem crear camins nous, noves maneres de resoldre problemes, de saltar obstacles, si nosaltres volem [...] només ho podem resoldre si hi posem de la nostra part, si busquem una alternativa, si fabriquem aquesta camí, aquesta nova xarxa neuronal” (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /8'33”). **També**

afirma Turu en aquest sentit que: *“la major part de persones a la societat són espectadores, o consumidores de respostes. Això ens han dit que és així, doncs jo ho compro. En canvi, quan t'acostumes a participar del teu entorn, entens que tens la capacitat de canviar les coses del teu voltant (TURU/ Entrevistes Professionals /14'45”)*

6.3.4. A l'escola no es valora prou la creativitat

Finalment els entrevistats apunten que l'escola no valora prou la creativitat: *“La creativitat està de moda a les escoles com l'educació emocional, però jo crec que no és un canvi real”(TURU/ Entrevistes Professionals /19'05”),* diu Turu que afegeix que tot i que hi ha algunes excepcions, *“l'escola, en general, talla les ales dels alumnes” (TURU/ Entrevistes Professionals /27'31”).* Tampoc es mostra del tot satisfet Sebastián, que és també professor d'FP: *“veig com a científic i com a professor que s'estimula poc, perquè en el fons el que s'acaba buscant és una nota, per a posar-ho en l'expedient” (SEBASTIÁN/ Entrevistes Professionals /14'49”).*

La solució, segons els entrevistats, passaria per tractar de fer les coses de manera diferent des de l'àmbit de l'educació: *“fer encaixar els alumnes en un sistema, eliminant les propostes que s'escapen del motlle, no seria la via, el que hauríem de fer és canviar el sistema” (TURU/Entrevista/26'30”)*

7. Conclusions:

“La creativitat és déu”¹⁰ va dir un alumne de 1r de Batxillerat en el marc d'un dels grups de discussió de l'estudi, fent referència al fet que era un concepte amb un significat tàcit, pràcticament impossible de definir, al qual s'associen poders i qualitats positives, però sobre l'existència del qual hi ha dubtes. I aquesta significació tàcita és la que moltes vegades s'associa al concepte de creativitat, tal com ha quedat reflectit en aquest estudi.

En aquest treball es mostra que professors i alumnes tenen un seguit de preconcepcions i d'ideacions, de proposicions cognitives efímeres i fluctuants, al voltant de què és la creativitat (i en concret de la creativitat literària) que en ocasions coincideixen, mentre que en d'altres, no. Però sobretot queda reflectit que si hi ha acord o no en aquestes representacions, moltes vegades es desconeix. A classe no se'n parla obertament. El concepte no apareix normalment a les consignes, ni les explicacions de les activitats d'escriptura, ni s'avalua directament. Si finalment la creativitat es té en compte, es fa davant de resultats creatius que apareixen com per art de màgia, i que es valoren tenint en compte les pressuposicions personals esmentades, molts cops de manera inconscient. Els professors es refereixen, en aquest sentit a que hi ha una apreciació subjectiva de la creativitat, basada en el gust estètic propi i del qual no s'és del tot conscient.

Una altra conclusió que es desprèn del treball realitzat és que tot i que els alumnes tenen una idea pròpia del que es considera creatiu, no saben ben bé que s'espera d'ells en aquest sentit, i tampoc se senten cridats a actuar d'aquesta manera.

Els autors consultats consideren que explicitar com es concep l'activitat d'escriptura creativa és el primer pas per aconseguir bons resultats en aquesta línia, però aquest treball ha posat de manifest que aquesta fita és difícil d'aconseguir. Arribar a un consens sobre aquest concepte és complicat perquè es tracta d'un constructe multidimensional, una creença que ha arrelat a la societat fruit de la sedimentacions semàntiques que sovint es perden en el temps, i és un concepte sobre el qual no hi ha una única definició. Els alumnes participants de la seqüència didàctica origen d'aquest estudi, van intentar arribar a un acord sobre les idees que associaven al text literari, a la creativitat a l'hora d'escriure, fins i tot van fer una rúbrica que va guiar el seu treball, que van fer servir també per valorar les seves produccions: però, tot i així, en l'anàlisi de les graelles de coavaluació es mostra clarament

---

¹⁰ Les declaracions dels alumnes extretes de les transcripcions dels enregistraments dels grups de discussió es poden veure a l'apartat 4 de l'Annex, p.18.

que en aquest procés d'acompanyament que es va fer, no es va dur a terme una transferència del tot correcta.

També de l'estudi se'n desprèn que tant alumnes com professors consideren que la creativitat literària no forma part del seu dia a dia a les aules. Afirmen que a l'institut no s'escriuen gaires textos literaris. Els professors ho justifiquen per les exigències d'un currículum molt pautat i a voltes inflexible, i per la necessitat de dur a terme un entrenament que garanteixi als estudiants un èxit de resultats en les proves externes que els permetran accedir a la universitat (on els docents consideren que la creativitat no es té gaire en compte).

Els alumnes creuen, a més, que la majoria dels professors no troben la manera adequada d'ajudar-los a escriure de manera creativa. O bé imposen unes normes massa rígides, marquen unes pautes massa específiques que encotillen en excés les seves creacions, o es passen a l'altra extrem, proposant redaccions de tema lliure, que més que fomentar la seva expressió creativa, la bloquegen.

Els tallers literaris (basats en les petites consignes i constriccions) i les practiques fetes a partir de la transformació de textos existents, com les que es van portar a terme en la SD de la qual parteix l'estudi, són ben valorades pels alumnes participants en l'estudi, més que no pas aquells processos basats en la *imitatio*, que encara es continuen proposant en el context on es va portar a terme la recerca, però que els autors consultats consideren superats.

Un altre aspecte que cal destacar, és que hi ha un biaix entre la representació de professors i alumnes respecte a la capacitat creativa que les persones tenen a l'hora d'escriure textos literaris: mentre que molts alumnes pensen que totes les persones són creatives, i que ser creatiu és una qüestió d'esforç, d'entrenament i de tenir un bon acompanyament docent; els professors, per contra, consideren que els resultats creatius provenen d'aquelles persones que mostren una tendència natural a ser-ho. Aquesta idea de creativitat associada a la genialitat, o al talent natural, que tenen els professors (i alguns alumnes, també cal dir-ho) coincideix amb la representació que se'n fa sovint la nostra societat, com diu Cassany (1996); però el fet que siguin els professors qui mantinguin aquesta creença, més que no pas els alumnes, pot ser un dels orígens que explicaria el per què, en la majoria de casos, no es demanden obertament resultats creatius, i no s'explicita, en cap cas, com aconseguir-los. És dir, des del punt de vista de l'activitat docent, pensar que la creativitat és fruit de la genialitat, pot portar a creure que no val la pena fer cap esforç per ensenyar-la, que no és possible ensenyar a escriure creativament, i això pot tenir un efecte directe sobre la conducta dels professors, que els portaria a no promoure aquestes pràctiques.

Un altre dels punts dignes d'esment en l'estudi és la creença manifestada pels alumnes que escriure de manera creativa comporta riscos. Riscos, perquè conceben l'expressió literària com una expressió del seu món interior, com una manifestació de la seva personalitat, i consideren que no tothom s'atreveix a fer el pas per mostrar allò que els fa ser qui són, allò que els fa sortir de la norma. Així molts afirmen que no volen deixar-se anar quan desenvolupen tasques d'escriptura perquè tenen por de sentir-se rebutjats. A l'altra banda, els professors asseguren que acostumen a valorar quan un alumne es mostra valent; quan és capaç de plasmar un estil personal i d'exhibir la seva identitat en l'escriptura (cosa que moltes vegades comporta un trencament de convencions). El problema doncs, és que els alumnes no saben (així es mostra també en les enquestes) que els professors estan disposats a valorar aquesta valentia. En definitiva, podríem concloure, doncs, que els professors no saben del tot com crear un clima de confiança suficient per donar ales als alumnes, per deixar-los via lliure per tal que puguin expressar-se a través de l'escriptura literària.

Per aconseguir aquest clima, caldria començar per explicitar el concepte. Diuen els autors consultats que desvelar els artificis que s'amaguen darrera del fet creatiu a l'hora d'escriure és una manera de donar eines als alumnes per desenvolupar la seva competència literària (perquè puguin escriure de manera més creativa, però també per comprendre el valor del que han fet els grans autors de la literatura). Es conclou, doncs, que si els professors, per una banda, donessin eines i instruments per tal que els alumnes duguessin a terme la tasca d'escriptura creativa de manera satisfactòria; i per l'altra, valoressin explícitament l'actitud i els resultats creatius; probablement ajudarien els estudiants a millorar la seva autoconfiança, la fe en ells mateixos i en les seves capacitats, i estimularien el seu desig d'aconseguir resultats més exitosos des del punt de vista de la creativitat.

Un problema que exposen els professors en aquest sentit és la dificultat de valorar la creativitat, però sobretot d'avaluar-la. Asseguren que es tracta d'una qüestió subjectiva i que per tant, no es pot actuar de manera justa a l'hora de mesurar-la. Consideren que hi ha un problema relacionat amb la naturalesa subjectiva de la creativitat, però, aquest problema podria estar no del tot fonamentat, segons es desprèn d'aquest treball, ja que docents i estudiants no tenen unes idees tan diferents al voltant del significat de "creativitat literària" i dels trets que es creuen imprescindibles per als textos creatius. Els dos col·lectius coincideixen plenament amb la necessitat que en aquest tipus de textos s'hi mostri un estil personal i s'aposti per un enfocament original.

Més enllà d'aquesta coincidència, no podem passar per alt que les seves creences estan més distanciades pel que fa a altres aspectes: mentre que els alumnes donen més

importància a la idea, a l'ocurrència brillant; els professors prioritzen l'exigència de qualitat lingüística, la composició, l'estructura o la tria de lèxic...

Es podria concloure, doncs, que aquest podria ser un dels motius que explicaria l'error de transferència detectat en l'anàlisi del procés d'avaluació de la SD origen de l'estudi. Tot i que alumnes i professors van fer un intent per consensuar què s'entenia per creativitat literària, per text literari, es va prestar poca atenció als artificis concrets que feien servir els autors per aconseguir resultats creatius. Això mostraria, com defensen els autors consultats, la necessitat d'explicitar com es concep l'activitat d'escriure de manera creativa i quins són els instruments per aconseguir-ho; i una creença clara per part dels professors que ensenyar a fer textos literaris és possible. Si els professors consideren que la creativitat (i la pràctica de l'escriptura literària), és o és fruit d'una capacitat ordinària, que deixa d'estar en el poder només d'alguns escollits, llavors és més fàcil arribar a creure que es pot educar per a fomentar-la.

Una altra de les conclusions que es desprèn de l'estudi és que existeix la creença entre els professors i els alumnes que la creativitat es pot fomentar des de totes les assignatures i que cal que la institució escolar faci esforços per potenciar aquesta capacitat. De fet, ho recomana el Currículum de Secundària, que aposta per l'aprenentatge per competències. Aquest document considera la creativitat com un punt clau per desenvolupar no només la competència artística, sinó també la d'autonomia i iniciativa personals, que es consideren competències bàsiques i transversals

Posar-se d'acord en aquest sentit, i remar des de totes les disciplines en la mateixa direcció, seria també oferir als alumnes una eina important per afrontar situacions quotidianes, i per desenvolupar-se amb èxit en el món laboral. Ho corroboren els perfils professionals de diversos àmbits (ciència, art, tecnologia i el món de l'empresa) que hem entrevistat. Tots ells consideren que la creativitat és la clau de l'èxit i allò que marca la diferència en el món laboral i de l'empresa. Apunten que aquesta capacitat es pot entrenar, que és qüestió de voluntat i de tenacitat posar-la en pràctica, cosa que reafirma la necessitat que des de les institucions escolars s'aposti per fomentar-la.

D'aquest estudi se'n podrien desprendre un seguit de recomanacions:

- La necessitat que el professorat de llengües identifiqui i reconegui les seves teories implícites sobre l'escriptura literària i el seu ensenyament, com a punt de partida per a fomentar l'escriptura creativa a l'aula de llengua i literatura, i per crear el clima de confiança necessari per deixar que la capacitat expressiva dels alumnes flueixi, sense por. Només

prenent consciència d'aquestes creences implícites, els professors de llengua poden arribar a transformar la seva actuació a l'aula.

- La necessitat que la institució educativa doni valor real a la creativitat, considerant-la una capacitat ordinària que es pot entrenar, i incorporant intencionalment l'ensenyament de la creativitat en els processos curriculars i en la pràctica quotidiana, en els diferents escenaris d'aprenentatge, també en l'àmbit de la llengua i la literatura.
- La possibilitat que la institució educativa es plantegi dissenyar i aplicar alguna alternativa curricular que garanteixi el compliment del que ja s'exposa en el currículum actualment. Alguna nova proposta que permeti la incorporació críticoreflexiva de la naturalesa de la creativitat i el seu procés d'ensenyament i aprenentatge per part dels docents i els estudiants.

7. Bibliografia:

- **Aguilera-Luque, A.M.** (2018). Aproximaciones epistemológicas y metodológicas al estudio de la creatividad, *Revista Psicología Científica.com*, 17(3). Disponible a: <http://www.psicologiacycientifica.com/aproximaciones-epistemologicas-y-metodologicas-creatividad>
- **Aguirre, R.** (2012). Pensamiento narrativo y educación. *Educere*, 16(53). Disponible a: <https://www.redalyc.org/html/356/35623538010/>
- **Alonso, F.** (2001). Didáctica de la escritura creativa. *Tarbiya, revista de Investigación e Innovación Educativa*, (28). Disponible a: <https://revistas.uam.es/tarbiya/article/download/7321/7663>.
- **Alonso-Breto, M.I.** (2007). Hacia una teoría de la escritura: requisitos para la praxis de la escritura creativa y apuntes sobre su dialéctica. *Revista del Centro de Ciencias del Lenguaje*. Número 35-36, enero-diciembre de 2007, pp. 105-121. Disponible a: <http://hdl.handle.net/10347/5694>
- **Ballesteros, C. i Palou, J.** (2005). Las creencias del profesorado y la enseñanza de la lengua oral. Dins M. Vilà i Santasusanna (ed.), *El discurso oral formal: contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas* (pp.101-116). Barcelona: Graó.
- **Betancourt, J.** (2007). Creatividad en la educación: Educar para transformar. *Educación: Revista de Educación*, 10. Disponible a: <http://educar.jalisco.gob.mx/10/10educar.html>
- **Calero, M. Á** (1999). Sexismo lingüístico: análisis y propuestas ante la discriminación sexual en el lenguaje (Vol. 15). Madrid: Narcea Ediciones.
- **Cambra, M.** (2000) Introducció. El pensament del professor: formació per a la pràctica reflexiva, p.161-172, dins de Camps, A., Ríos, I; Cambra, M. (coord) Alzina, P; Civera, I.; Escobar, C.; , Ferrer, M; Fons, M; Garcia, M; Iglesias, A; Mendoza, A; Millan, M; Palou, J; Riera, M. Thévenaz-Christen, Th; Sempere, J.V; Vila, M. (2000). *Recerca i formació en didàctica de la llengua* (Vol. 121). Barcelona: Graó.
- **Cambra, M., Fons, M., Palou i J. Civera, I.** (2008). Los procesos de reflexión de los docentes y la innovación en las aulas plurilingües. Dins A. Camps i Marta Milian (ed.), *Miradas y voces: investigación sobre la educación lingüística y literaria en entornos plurilingües* (pp.45-60). Barcelona: Graó.
- **Camps, A. i Fontich, X.** (2018 accepted for publication). Teachers' concepts on the teaching of grammar in relation to the teaching of writing in Spain: A case study. *L1 – Educational Studies in Language and Literature*, p. 1-39. doi.org/10.17239/L1ESLL-2019.19.02.02
- **Camps, A; Ribas, T.; Guasch, O. i Millan, M.** (1996). La evaluación del aprendizaje de la composición escrita en situación escolar. *Premios nacionales de investigación e innovación educativa*, 69-88. Disponible a: <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/PdfServlet?pdf=VP08077.pdf&area=E>
- **Carcedo, P. G.** (2011). Escritura creativa y competencia literaria. *Lenguaje y textos*, (33), 49-60. Disponible a: http://www.sedll.org/sites/default/files/journal/escritura_creativa_y_competencia_literaria._garcia_p.pdf
- **Caro, M.ª. T.** (2006). El humanismo de la imaginación: del texto al contexto. *Educarm*. Disponible a: <http://servicios.educarm.es/templates/portal/ficheros/websDinamicas/154/VIII.1.maite.pdf>
- **Carver, R.** (2001) Prólogo a Gardner, J. (2001) *Para ser novelista* (Vol. 3). Taller Escritura Fuentetaja. Disponible a: https://fuentetajaliteraria.com/catalogo/_img_libros/37/Para%20ser%20novelista.pdf
- **Cassany, D.** (1996) La cultura de la escritura: planteamientos didácticos. Líneas para una didáctica de los procesos de composición, a . Cassany, D.; Martos, E.; Sánchez, E.; Colomer, T.; Cross, A.; Vilà, M. (1996) *Aspectos didácticos de Lengua y Literatura. 8*. Saragossa: Universitat de Saragossa. pág. 11-46. Disponible a: https://www.academia.edu/18396623/La_cultura_de_la_escritura_planteamientos_did%C3%A1cticos
- **Cassany, D.** (2009) La composición escrita en E/LE, Spain Bunka Series, 5, 7-45. Disponible a: https://marcoele.com/descargas/expolingua_1999.cassany.pdf
- **Chan, J. H., i Escobedo, P. A. S.** (2016). Indicadores para evaluar escritura creativa en educación media superior. *Educación y ciencia*. Disponible a: <http://www.educacionyciencia.org/index.php/educacionyciencia/article/view/334>
- **Colomer, T.** (1996). La didáctica de la literatura: temas y líneas de investigación e innovación. Lomas, C., coord.: *La educación lingüística y literaria en la enseñanza secundaria*. ICE de la Universitat de Barcelona/Horsori. Barcelona. Disponible a: <http://www.biblioteca.org.ar/libros/155187.pdf>

- **Craft, Anna** (2001) An analysis of research and literature on creativity in education. Disponible a: http://www.creativetallis.com/uploads/2/2/8/7/2287089/creativity_in_education_report.pdf
- **Departament d'Educació** (2015), Currículum educació secundària obligatòria, *DECRET 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria*. Disponible a http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/curriculum/curriculum_eso.pdf
- **Departament d'Ensenyament** (2014) La literatura a l'aula. Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic. Dimensió literària i comunicativa. Disponible a: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/eso-literatura-aula.pdf>
- **Esquivias, M.T.** (2004). Creatividad: definiciones, antecedentes y aportaciones. *Revista digital universitaria*, 5(1), 1-17. Disponible a: <https://cmapspublic2.ihmc.us/rid=1QKB93VBN-28QD6DM-2SZN/creatividad.pdf>
- **Farrell, T. i Ives, J.** (2014). Exploring teacher beliefs and classroom practices through reflective practice: A case study. *Language teaching research*, 19(5), 594-610. Disponible a: <https://doi.org/10.1177/1362168814541722>
- **Fives, H., i Gill, M. G.** (Eds.). (2014). *International handbook of research on teachers' beliefs*. London: Routledge.
- **Fontich, X** (2001) El diàleg a l'aula des de la perspectiva sociocultural: les nocions de bastida i parla exploratòria. *Articles: Revista de didàctica de la llengua i de la literatura*, (54), 68-76.
- **Iriarte F., Núñez, R., Gallego, J. M., i Suárez, J. R.** (2008). Concepciones de los maestros sobre la creatividad y su enseñanza. *Psicología desde el Caribe*, (22). Disponible a: <https://www.redalyc.org/html/213/21311866007/>
- **Lomas, Carlos i Tuson, A.** (2000) Textos de didàctica de la llengua y la literatura. La narración. Barcelona, Graó.
- **Lomas, C.** (2009). Enseñanza del lenguaje, emancipación comunicativa y educación crítica (El aprendizaje de competencias comunicativas en el aula). *Textos*, 52. Disponible a: https://www.campusvirtual.uniovi.es/pluginfile.php/205289/mod_resource/content/1/La%20educaci%C3%B3n%20literaria%20Lomas.PDF
- **Marina, J. A., i Marina, E.** (2013). El aprendizaje de la creatividad. Barcelona: Ariel. Disponible a: <https://www.pediatruiintegral.es/wp-content/uploads/2013/xvii02/08/138-142%20Brujula.pdf>
- **Morote, E.**(2014). La escritura creativa en las aulas del grado de primaria. Una investigación-acción. *Tonos Digital*, (26), 1. Disponible a: https://www.um.es/tonosdigital/znum26/secciones/estudios-18-la_escritura_creativa_en_el_grado_de_primaria.htm
- **Morris, G., i Sharplin, E.** (2013). The assessment of creative writing in senior secondary English: A colloquy concerning criteria. *English in Education*, 47(1), 49-65. Disponible a: https://www.researchgate.net/publication/263211914_The_Assessment_of_Creative_Writing_in_Senior_Secondary_English_A_Colloquy_Concerning_Criteria
- **Palou, J.; Riera, m.; Cambra, M.; Civera, I.** (2000) Els professors de llengua: entre el diseg i la realitat. P. 173-182. Dins de Camps, A., Ríos, I; Cambra, M. (coord) Alzina, P; Civera, I.; Escobar, C.; Ferrer, M; Fons, M; Garcia, M; Iglesias, A; Mendoza, A; Millan, M; Palou, J; Riera, M. Thévenaz-Christen, Th; Sempere, J.V; Vila, M. (2000). *Recerca i formació en didàctica de la llengua* (Vol. 121). Barcelona: Graó.
- **Perearnau, A.** (2016). L'avaluació de la creativitat de les produccions escrites en un context d'ensenyament i aprenentatge (Tesi) Universitat de Barcelona. Disponible a: <http://hdl.handle.net/2445/106739>
- **Perera, J., Llobera, M., Palou, J., Riera, M., Cambra, M., Ballesteros, C. i Civera, I.** (2001). El pensamiento del profesor: enseñanza de lengua y Reforma. Dins A. Camps (ed.), *El aula como espacio de investigación y reflexión: Investigaciones en didáctica de la llengua* (pp.195-208). Barcelona: Graó.
- **Richards, J.C.** (1998) *Beyond training*. Crambridge. Cambridge University Press
- **Saez, F.** (2006) La Creatividad como problema filosófico. *Trípodos*, 19, 207-212. Disponible a: <https://www.raco.cat/index.php/Tripodos/article/view/41640/42427>
- **Woods, D.**(1996) *Teacher Cognition in Language Teaching*. Cambridge. Cambridge University Press.

Annexos

1. Declaracions sobre creativitat a les utovaluació dels alumnes

Alumne	Conte	Què hem fet especialment bé?	Què he de millorar?
Anais M	Els cabells solidaris de la Rapunzel	"He fet la princesa tartamuda, sorda i vegetariana. Em considera una persona molt creativa"	
Mireia H	Els cabells solidaris de la Rapunzel	"Tots hem aportat idees. Quan dèiem una tonteria, l'aprofitàvem per millorar el text. Ens ho em passat bé escrivint el text"	
Mireia H	Els cabells solidaris de la Rapunzel	"A l'hora de redactar hem aportat tots idees"	
Julen F	El modern Rumpelstiltskin		"Em costa escriure en grup"
Jan T	El modern Rumpelstiltskin	"He ajudat bastant a afegir idees noves que han servit per completar les altres"	
Alex P	El rei dels esperits	"canviar el text perquè no sigui discriminatori"	"Tenir més imaginació"
Edén E	El príncep trist	"Ha quedat un conte divertit"	"Ens podríem haver esforçat més a ser creatius"
Kepa F	El príncep trist		"Aportar més idees i més originals"
Marta M	Els pescadors i el peix màgic	"Jo i l'Ivan hem fet gairebé tot el conte i estàvem d'acord amb les nostres idees"	"podria ser una mica més creativa"
Carla M	La Polzeta que poc a poc es va anar fent gran	"posar un diàleg i originalitat"	"Com relatar la història"
Flor T	La Polzeta que poc a poc es va anar fent gran	"La imaginació"	
Aleix C	El Sirenet	"He fet quasi tot el conte"	"Ser més creatius. Ens ha costat molt trobar la idea"
Pol B	El Sirenet	"donar idees"	"El treball en grup"
Jordi G	Dj Patufo	"Treballar en grup. Fer un conte original"	"Fer totes les feines tal i com toquen"
		"Aportar les idees principals del conte"	
Marc F	Dj Patufo	"aportar idees"	"Ens vam quedar encallades a l'hora de pensar idees. Fer un text creatiu és difícil"
Laura G	La rateta que volia ser futbolista	"No hem tingut cap problema per posar-nos d'acord"	
Júlia H	La rateta que volia ser futbolista		"l'ortografia, la puntuació i la creativitat"
Núria C	La revelació de Griselda	"Escriure el text, amb les idees clares"	
Martí P	La revelació de Griselda		"La creativitat i la concentració"
Núria C	La revelació de Griselda		"[el Martí] hauria d'haver aportat més idees"
Juan P	La font màgica	"Que todos teníamos ideas"	
Azucena L.	El primer 8 de març de la Bella Dorment	"seguir l'estructura original del conte"	
Àndrea B	El primer 8 de març de la Bella Dorment		"Aportar idees"
Júlia Soler	La bèstia empolainada i la Bella salvadora	"El que hem fet especialment bé és fer servir la creativitat i la imaginació al nostre conte. També ens ha anat molt bé treballar juntes ja que som un grup molt unit i quan treballem estem molt bé"	

1.1. 5H8B185080PND88FY

		<p>Hem assolit els objectius de l'equip?</p> <p>Què és el que hem fet especialment bé? TOT la llista de redactors hem aportat tots idees) ☆</p>
<p>Ha estat interessant?</p> <p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria? Em considero una persona molt creativa.</p>		<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria? Què es solava fer? Una tindrà amb el seu propi cèrrec tot els hem aportat idees. Quan deixem una fonteria, d'aprofitarem per millorar el text. Ens ho hem passat bé escrivint el text.</p>
<p>Què hem de millorar?</p> <p>Fan-ho \$ a temps i no a última hora tenim més imatge</p>		<p>Què he de millorar?</p> <p>A com relatar la història.</p>
<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria? Corregeix el text, apunta idees, diu el títoll de la canço, etc *bo do</p>		<p>Què hem de millorar?</p> <p>La concentració de tots els membres del grup Δ La creativitat : la comunicació □ La cohesió</p>
<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria? dictar el conte per copiar-lo, donar idees a correcció, les solucions</p>		<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria? Destacar que he agafat bastant a cops, idees noves que han sortit per complir la tasca</p>

<p>Què he de millorar?</p> <p>la meua manera de llegir davant de la gent. També l'ortografia, la puntuació i la creació.</p>	<p>Què hem de millorar?</p> <p>△ Ens podiem haver esforçat més a ser creatius.</p> <p>O. Aportar més idees i més originalitat.</p>	<p>Què hem de millorar?</p> <p>△ Ens hem de llegir hauriem de no riure tant i tenir les coses preparades (disparador) ens vem quedar encallades a l'hora de pensar idees. Fer un text creatiu es difícil. 6-★</p>
<p>Què és el que hem fet especialment bé?</p> <p>△ Treballar en equip. △ Quan venia a riu.</p> <p>△ seguir l'estructura original del conte.</p>	<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria?</p> <p>△ posar aquell diàleg i originalitat.</p>	<p>De les aportacions que he fet, quina és la que destacaria?</p> <p>que todos tenemos ideas.</p>

2. Quadres de síntesi amb les puntuacions de les coavaluacions a partir de rúbriques

2.1. Mitjana de puntuacions obtingudes per cada un dels 17 contes

La bèstia empolainada i la bella salvadora		Valoració	Puntuació	Puntuació total
Criteris	Nivell			
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte i continua sent reconegible.	3,3	3,3 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,5	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	3,1	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,3	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3,3	

La princesa més llesta del món				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte i continua sent recognizable	2,8	2,5 APRENT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3	
Connexió amb els lectors	APRENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera	2	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	2,8	
Riquesa i precisió lèxica	APRENT	El lèxic és a vegades precís i idoni però poc variat. Mostra dificultats per integrar imatges i sentits figurats. L'escrit es fa monòton o repetitiu. No assoleix l'objectiu d'eliminar el llenguatge no discriminatori.	2,1	

La font màgica				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	APRENT	Hi ha poca variació respecte del conte tradicional. Hi ha poques variacions pel que fa al punt de vista, o s'intervé massa en el conte i perd una mica l'essència original.	1,8	1,7 APRENT
Estil personal	APRENT	L'estil és anodí, té poc interès o té poca substància. La narració resulta insulsa, insípida.	1,8	
Connexió amb els lectors	NOVELL	No es té en compte la necessitat de connexió amb el lector.	1,5	
Títol original i coherent	APRENT	El títol s'aproxima al contingut però no és massa adient o molt simple.	2,1	
Riquesa i precisió lèxica	NOVELL	Ha emprat algunes noves paraules treballades a l'aula, encara que no sempre amb un sentit precís, idoni o no discriminatori	1,6	

La independència de Hänsel i Gretel				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	APRENT	Hi ha poca variació respecte del conte tradicional. Hi ha poques variacions pel que fa al punt de vista, o s'intervé massa en el conte i perd una mica l'essència original.	2,5	2,8 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	2,8	
Connexió amb els lectors	APRENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera	2,5	
Títol original i coherent	EXPERT	Es sintetitzen les idees principals en un títol que dona coherència al text, i és original. És creatiu i crida l'atenció.	3,6	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatories.	2,8	

La revelació de Griselda				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent recognoscible.	3,5	3,2 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,5	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	3,1	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,3	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3	

El primer de maig de la Bella Dorment				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent recognoscible.	3,1	3,1 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,1	
Connexió amb els lectors	APRENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera	2,5	
Títol original i coherent	EXPERT	Es sintetitzen les idees principals en un títol que dona coherència al text, i és original. És creatiu i crida l'atenció.	3,8	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és a vegades precís i idoni però poc variat. Mostra dificultats per integrar imatges i sentits figurats. L'escrit es fa monòton o repetitiu. No aconsegueix l'objectiu d'eliminar el llenguatge no discriminatori.	3	

Dj Patufó				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	EXPERT	Hi ha un enfocament original i inusual del conte. La perspectiva a partir del qual s'ha escrit és diferent de l'original (Punt de vista narratiu nou, to anímic i moral diferent, etc.). Però es manté l'essència del conte i continua sent recognoscible	3,8	3,3 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,4	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	3,2	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,2	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3,2	

La rateta que volia ser futbolista				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent recognoscible.	3,2	3,2 AVANÇAT
Estil personal	EXPERT	L'estil té la marca personal dels autors/res Les idees es desenvolupen de manera fluida, harmònica, bella, i es fan connexions d'idees d'una manera innovadora)	3,6	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	2,8	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,4	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3,2	

La Polzeta que poc a poc es va anar fent gran				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent recognoscible.	3	2,8 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	2,8	
Connexió amb els lectors	APRESENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera	2,4	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3	

El Sirenet				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	APRESENT	Hi ha poca variació respecte del conte tradicional. Hi ha poques variacions pel que fa al punt de vista, o s'intervé massa en el conte i perd una mica l'essència original.	2,4	2,8 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	2,6	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	3	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,4	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3	

L'Escapafocs				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent recognoscible.	3,4	2,8 AVANÇAT
Estil personal	APRENT	L'estil és anodí, té poc interès o té poca substància. La narració resulta insulsa, insípida.	2,4	
Connexió amb els lectors	APRENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera	2,2	
Títol original i coherent	EXPERT	Es sintetitzen les idees principals en un títol que dóna coherència al text, i és original. És creatiu i crida l'atenció.	3,8	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3,2	

Els cabells solidaris de la Rapunzel				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	EXPERT	Hi ha un enfocament original i inusual del conte. La perspectiva a partir del qual s'ha escrit és diferent de l'original (Punt de vista narratiu nou, to anímic i moral diferent, etc). però es manté l'essència del conte i continua sent recognoscible	4	3,3 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,1	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	2,8	
Títol original i coherent	EXPERT	Es sintetitzen les idees principals en un títol que dóna coherència al text, i és original. És creatiu i crida l'atenció.	3,6	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3,1	

El príncep trist				
Criteris	Nivell	Valoració	Puntuació	Puntuació total
Originalitat	EXPERT	Hi ha un enfocament original i inusual del conte. La perspectiva a partir del qual s'ha escrit és diferent de l'original (Punt de vista narratiu nou, to anímic i moral diferent, etc). però es manté l'essència del conte i continua sent recognoscible	3,6	3,2 AVANÇAT
Estil personal	AVANÇAT	Hi ha marques d'estil, tot i que no de manera evident. Les idees es desenvolupen de manera correcta però no tant innovadora	3,1	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.	3,1	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.	3,3	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.	3	

El modern Rumpelstiltskin				Puntuació	Puntuació total
Criteris	Nivell	Valoració			
Originalitat	APRENT	Hi ha poca variació respecte del conte tradicional. Hi ha poques variacions pel que fa al punt de vista, o s'intervé massa en el conte i perd una mica l'essència original.		2,1	2 APRENT
Estil personal	APRENT	L'estil és anodí, té poc interès o té poca substància. La narració resulta insulsa, insípida.		2,3	
Connexió amb els lectors	APRENT	Es fan intents de connectar amb el lector d'alguna manera		1,8	
Títol original i coherent	APRENT	El títol s'aproxima al contingut però no és massa adient o molt simple.		2,1	
Riquesa i precisió lèxica	APRENT	El lèxic és a vegades precís i idoni però poc variat. Mostra dificultats per integrar imatges i sentits figurats. L'escrit es fa monòton o repetitiu. No assoleix l'objectiu d'eliminar el llenguatge no discriminatori.		2,1	

El rei dels esperits				Puntuació	Puntuació total
Criteris	Nivell	Valoració			
Originalitat	EXPERT	Hi ha un enfocament original i inusual del conte. La perspectiva a partir del qual s'ha escrit és diferent de l'original (Punt de vista narratiu nou, to anímic i moral diferent, etc.). però es manté l'essència del conte, continua sent reconeixible.		3,6	3,3 AVANÇAT
Estil personal	EXPERT	L'estil té la marca personal dels autors/res Les idees es desenvolupen de manera fluida, harmònica, bella, i es fan connexions d'idees d'una manera innovadora)		3,6	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.		3,1	
Títol original i coherent	AVANÇAT	El títol resumeix el contingut però hi ha poca creativitat.		3,5	
Riquesa i precisió lèxica	AVANÇAT	El lèxic és precís i idoni en relació al contingut del text, però poc variat. Fa un intent d'evitar les expressions discriminatòries.		3,1	

La princesa i l'enigma				Puntuació	Puntuació total
Criteris	Nivell	Valoració			
Originalitat	AVANÇAT	Hi ha un enfocament diferent del conte tradicional. S'intenta donar una nova perspectiva però so s'assoleix del tot l'objectiu. L'essència del conte hi continua sent reconeixible.		3	2,3 APRENT
Estil personal	APRENT	L'estil és anodí, té poc interès o té poca substància. La narració resulta insulsa, insípida.		2,3	
Connexió amb els lectors	AVANÇAT	Es busca enganxar els lectors/es i connectar amb les seves emocions o sentiments.		3	
Títol original i coherent	APRENT	El títol s'aproxima al contingut però no és massa adient o molt simple.		1,8	
Riquesa i precisió lèxica	APRENT	El lèxic és a vegades precís i idoni però poc variat. Mostra dificultats per integrar imatges i sentits figurats. L'escrit es fa monòton o repetitiu. No assoleix l'objectiu d'eliminar el llenguatge no discriminatori.		1,6	

1. Defineix "creativitat" amb una o dues frases

- ☐ Capacitat d'interpretar la realitat i expressar-la d'una manera personal.
- ☐ La creativitat és que la inspiració ens trobi treballant.
- ☐ Creativitat pel que fa a la docència és una oportunitat pels alumnes per expressar-se fomentant l'originalitat i la imaginació.
- ☐ La capacitat de resoldre problemes a problemàtiques diferents amb recursos determinats.
- ☐ Des del meu punt de vista ser creatiu és ser original.
- ☐ Aquella marca personal que fa original, diferent, i que sobta i emociona, quan llegeixes o veus l'obra d'un alumne.
- ☐ És quelcom que surt del fons d'un mateix i que pot esdevenir en alguna cosa material gràcies a l'imput o coneixements previs de l'entorn o context sociocultural
- ☐ La capacitat de crear
- ☐ Creativitat, per mi, és tot aquell reguitzell d'innovacions o noves idees que pots aportar en una activitat, acció entre d'altres.
- ☐ És la capacitat d'adoptar punts de vista nous, de fer connexions noves
- ☐ Són les idees originals que et venen al cap.
- ☐ Tenir idees originals, que sobresurtin de la idea preconcebuda i global.
- ☐ Adonar-se del potencial artístic que guardem dins nostre.
- ☐ La translació del món interior d'una persona a una obra material, perceptible pels sentits
- ☐ La creativitat és la capacitat d'interrelacionar idees de manera enginyosa per fer creacions originals que despertin algun tipus de sentiment o emoció.
- ☐ Capacitat de crear del no res (per exemple a partir d'un full en blanc i d'un tros de fang...)
- ☐ Capacitat d'inventar, d'imaginar, d'aportar idees noves.

2. Quines paraules associas a la creativitat?

- ☐ Art, expressió, innovació
- ☐ Inspiració, concentració, lectures.
- ☐ Crear i experimentar
- ☐ Imaginació, perspectiva, problemàtica, reflexió,...
- ☐ ser original, ser exclusiu
- ☐ originalitat enginy art inspiració bellesa
- ☐ Amor, imaginació, impuls, deixar-se anar
- ☐ imaginació, creació,
- ☐ innovació - noves idees - novetat - diferència
- ☐ Originalitat
- ☐ Originalitat, idea
- ☐ imaginació llibertat original
- ☐ Inspiració, concentració, lectura, gust per la cultura en general.
- ☐ imaginació, originalitat, sorpresa, innovació
- ☐ Imaginació, originalitat, personalitat
- ☐ Ment desperta Felicitat Equilibri Connexió Do Creixement personal Bellesa
- ☐ Imaginació Originalitat Inventiva

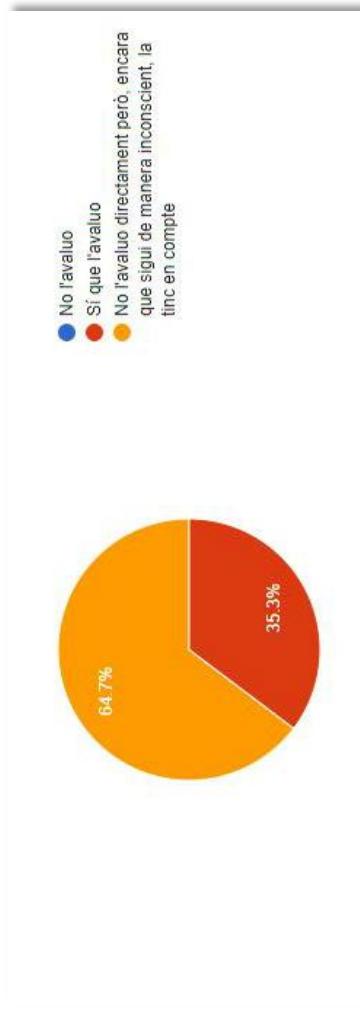
3. Si ets professor/a d'altres assignatures que no siguin de llengua, com tens en compte la creativitat?

- ☐ Sóc de llengua. L'avaluo a partir d'uns vídeos a cada lliçó. Han de posar en pràctica el que han après d'una manera creativa.
- ☐ La qualitat dels arguments amb respostes no esperades tot mostrant capacitat per enfocar el mateix problema des d'un altre punt de vista. Qu
- ☐ creativitat i capacitat en filosofia. Respecte a certes preguntes fetes en aquesta enquesta.
- ☐ Per exemple, en els dissenys del taller a 1r d'ESO, tinc en compte la creativitat de l'alumnat. En les pràctiques de 2n d'ESO, valorant els muntatges dels circuits elèctrics al taller quan les activitats són obertes. Ha de quedar clar que la tinc en compte quan faig activitats obertes però no sé com avaluar-la.
- ☐ Dons per exemple quan treballem les danses o l'expressió corporal, valorem la creativitat de com estan fets aquests balls i les obres de teatre o actuacions que realitzen els alumnes.

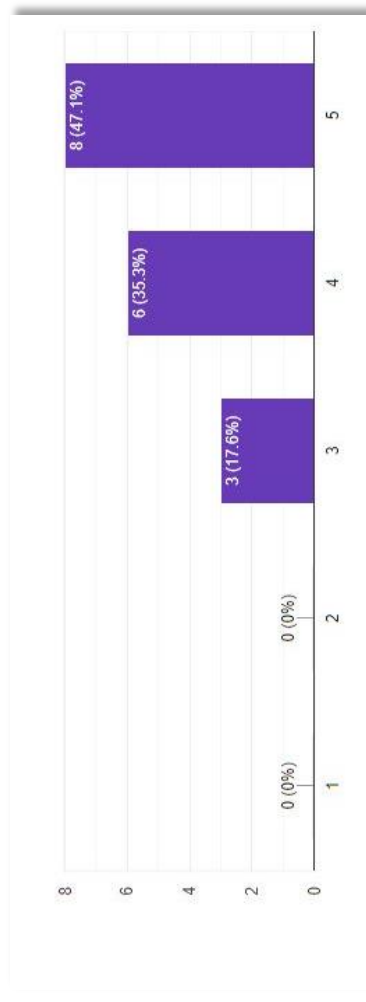
La valoro a les cobertes de les llibretes, a cada tema han de fer una coberta, hi ha alumnes que hi afegeixen un dibuix senzill que està relacionat amb el tema, ho tinc present a la nota de la llibreta. Tot sovint fas escrits on fan un viatge al passat i s'imaginen que viuen en una època passada, en aquest tipus d'activitat, per mi es molt senzill valorar si un alumne és creatiu o no, la nota està relacionada amb la creativitat i la veracitat històrica.

- x M'agrada quan algun/a alumne/a resol un problema de forma diferent de com jo els he explicat i li tinc en compte, de manera informal i subjectiva, en la nota final. S'ha de dir que no sol passar gaire i cal distingir quan és realment creativitat o si van a repàs fora del centre i s'han après aquell altre mètode com un lloro.
- x A la meua rúbrica per avaluar els treballs tinc un ítem per avaluar la originalitat. Si han aportat altres coses a part del que se'ls demanava i sobretot que aportin algun element original a l'hora de fer les exposicions. També si fem alguna activitat de dissenyar un experiment però això no ho faig gaire.

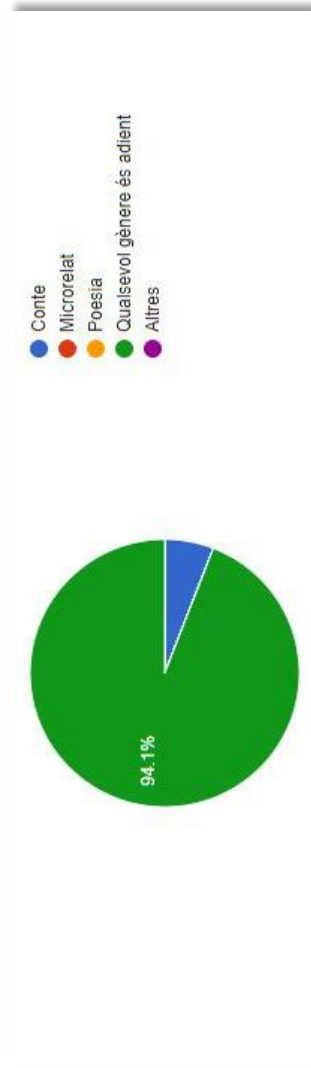
4. Avalués la creativitat?

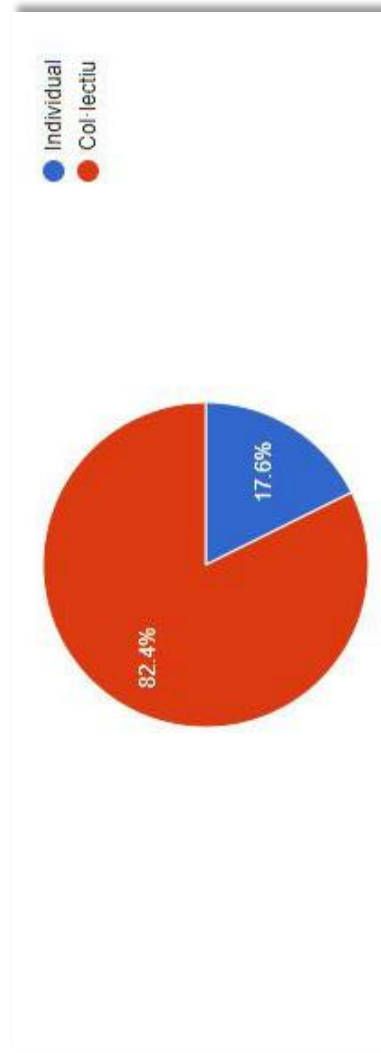
5. La creativitat és tan important en el camp de l'educació com l'alfabetització, i se li ha de donar la mateixa importància

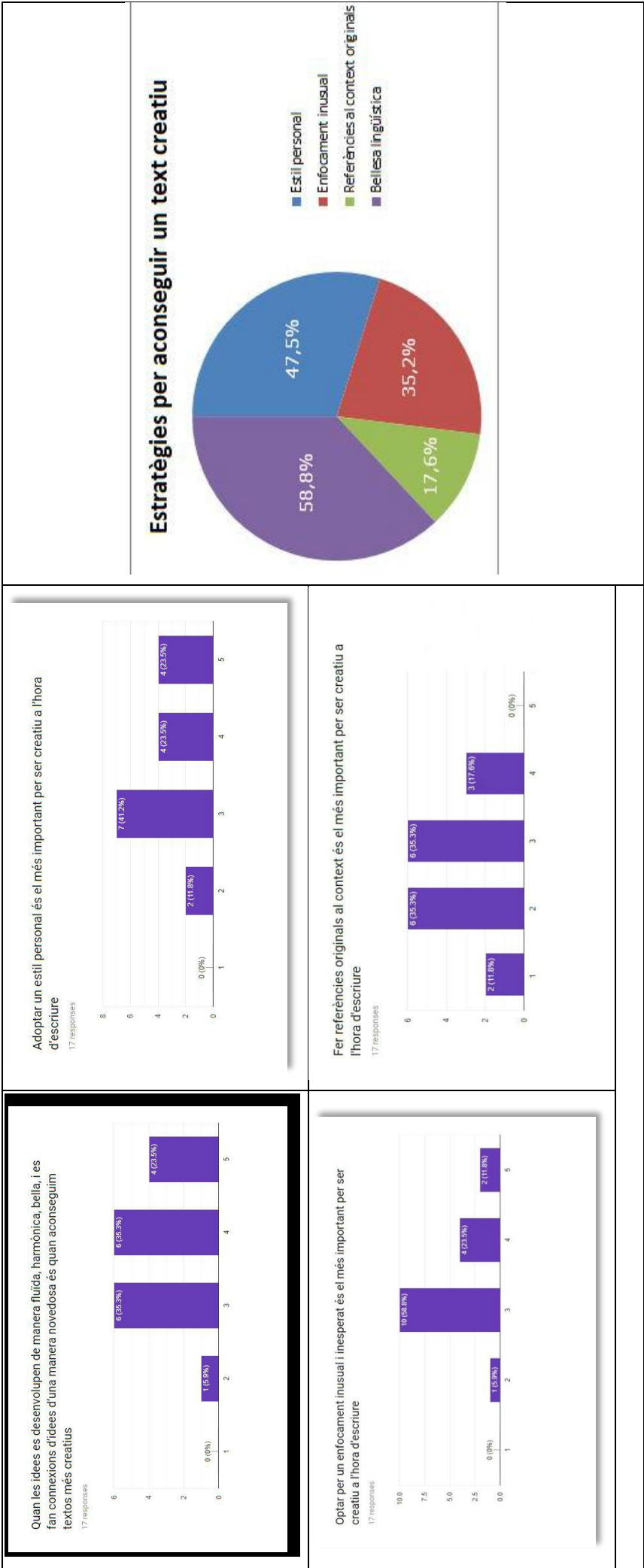
6. Quin creus que és el gènere més adient per desenvolupar la creativitat?

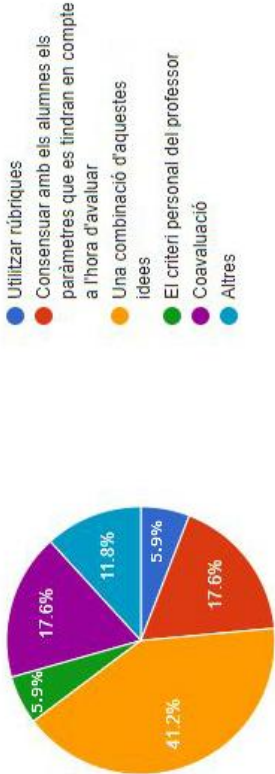
7. Que ofereix més resultats creatius, el treball individual o el col·lectiu?

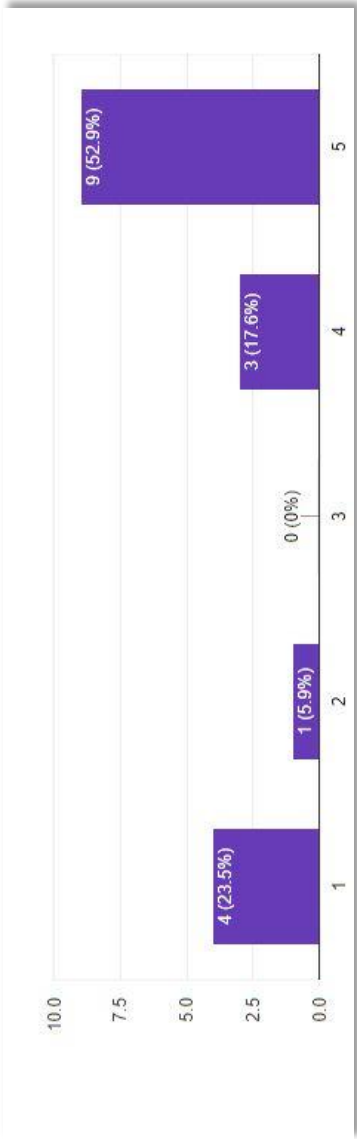
Preguntes 8, 9, 10, 11 Estratègies per aconseguir un text creatiu

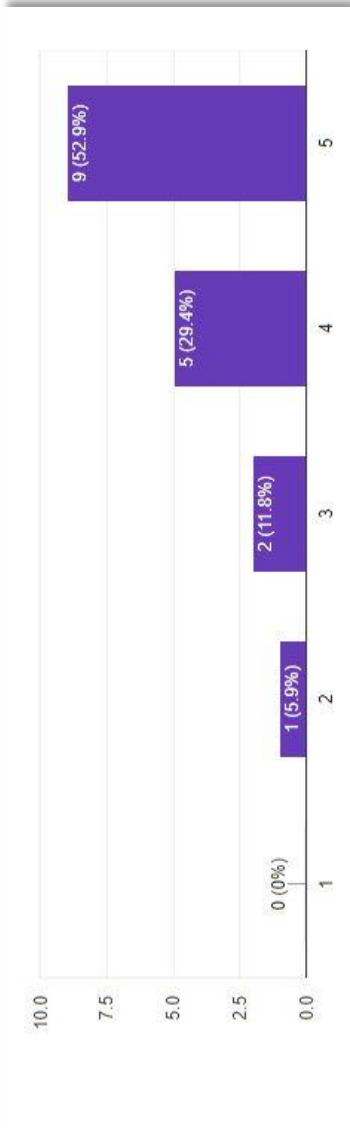
12. Quin creus que seria el sistema més efectiu per avaluar la creativitat?

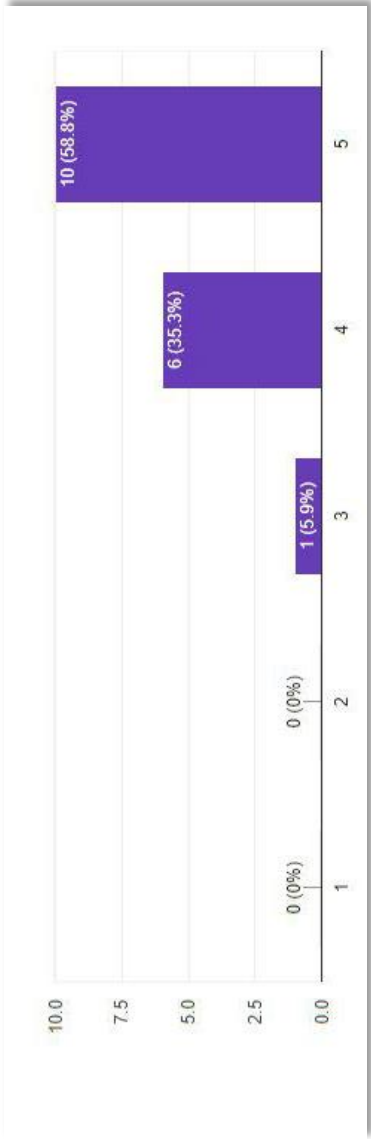
13. Valorar la creativitat és l'eina més efectiva per promoure-la?

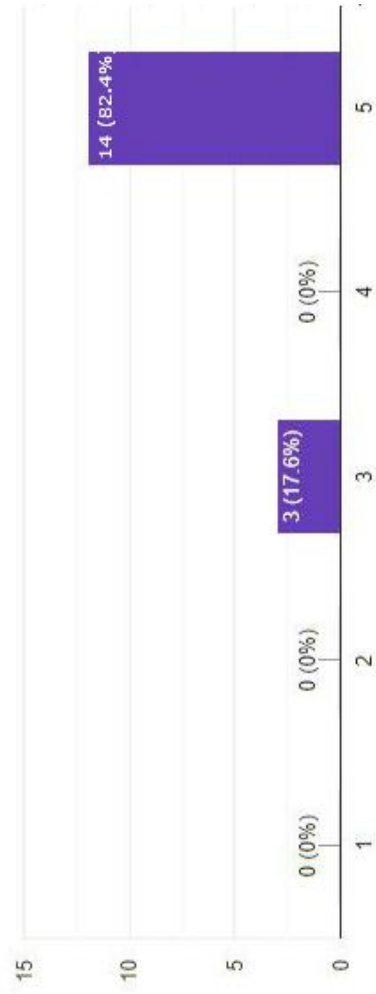
14. Si l'estudiant percep la creativitat com a útil i necessària, farà que vulgui integrar i desenvolupar la creativitat?

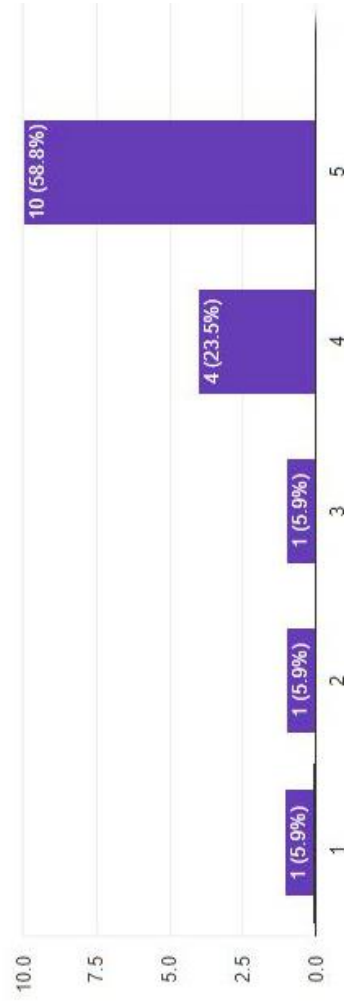
15. Els referents culturals poden ser bons estímuls per motivar l'escriptura amb creativitat?

16. El sistema educatiu ha de fer esforços per incentivar la creativitat?

17. La creativitat no s'adquireix perquè tots la posseïm, però sí que es pot fomentar a l'aula

		(Ferran/ GD 1r BATX/ 8'31").		(Maria/ GD professors Llengua /23'59") "El problema és que ells no saben que la creativitat es valora. Saben que fer faltes penalitza, però que ser creatiu es valora positivament? Potser no tots ho tenen clar" (Laia/ GD professors Llengua /23'34"). "Por lo poco que se de arte... Com saps que una cosa és una obra d'art? Perquè hi ha una cosa que es diu en art "aured" que te la desprèn" (Laura/ GD professors Llengua /32'20") .
Subjectivitat	És subjectiva	"Es depèn de la percepció de la persona. Una cosa per mi pot ser creativa i per un altre no" (Roser/ 1r BATX/ 3'08"). "Per tu un conte de dracs pot ser molt creatiu, però per un altre no" (Ferran/ GD 1r BATX/ 6'25").	El llenguatge és subjectiu La creativitat és una qüestió estètica La creativitat està carregada Només podem ser objectius amb	"és tan subjectiu que tu veus una cosa d'una manera i una altra persona ho veu d'una altra. El que per tu és creatiu, per mi no és i el que per mi és creatiu, per un nen no" (Iris/ GD professors Llengua / 8'45"). "Definir, o intentar establir un consens, crec que és impossible, perquè el llenguatge és absolutament subjectiu, i si partim de la subjectivitat de la interpretació del llenguatge, per molt que nosaltres el vulguem definir a classe, la recepció que ells tindran d'allò que definim és subjectiva. No tindrem mai un acord absolut amb tothom" (Pol/ GD professors Llengua /9'54"). "Per una raó, perquè és una qüestió estètica" (Laura/ GD professors Llengua /11'14"). "La percepció de la creativitat està lligada al valor estètic que té cada una de les persones, i l'estètica no només va lligada al nostre gust sinó a la nostra ideologia. Aleshores, tot això se'ns escapa" (Laura/ GD professors Llengua /11'24"). "Aleshores, el que per mi és meravellós, per una altra persona no ho és, i llavors fins a quin punt podem ser neutrals i avaluar-ho, si estem carregats d'ideologia" (Laura/ GD professors Llengua / 11'42). "En altres paràmetres de la rúbrica podem ser més objectius. Tu saps quan està ben construïda una frase, o quan t'explica bé una idea" (Laura/ GD professors Llengua /12'26"). "Sí, però també hi ha una part subjectiva, diguem-ho clar. Què és una frase ben construïda per tu i per mi" (Maria/ GD professors Llengua /12'13). La única cosa amb llengua amb la que podem ser objectius és amb l'ortografia. Perquè, o porta accent o no en porta, o blanc o negre, tota la resta, per mi és subjectiu(Maria / GD professors Llengua /12'15").
La creativitat és o no és innata?	Tothom és creatiu Per ser creatiu cal entrenar la creativitat	"Hi ha gent que pot néixer amb més capacitat creativa i gent amb menys. I la gent que neix amb poca, la pot desenvolupar. (Aleix/ GD 2n ESO B/ 30'00"). "Ser creatiu depèn de quant la fas servir [la creativitat]" (Jordi/ GD 2n ESO/ B 30'15"). "A psicologia ens diuen que tots som creatius" (Bernat/ GD 1r BATX/ 3'12")	Hi ha persones més o menys dotades	"Hi ha qui ho té perquè és de natura interna. Es tracta de descobrir quin camí trobem per expressar-ho. (Pol/ GD professors Llengua /35'17"). "Tothom ha de trobar un ventall prou ampli de possibilitat d'expressió perquè tothom tingui on agafar-se" (Maria/ GD professors Llengua /35'30").
	Dir que no és una autolimitació . Ser creatiu depèn de la voluntat	"Jo crec que la gent que diu "jo no sóc creativa" ... jo crec que tots som creatius, el que passa és que si hi ha persones que no volen desenvolupar la seva creativitat i es queda allà sense fer res, doncs mai tindrà resultats (Azucena/ GD 2n ESO A/ 4'43"). "Hi ha persones que creuen que perquè [...] no són intel·ligents, s'autolimiten i no deixen sortir el que ells pensen, i jo penso que això està malament perquè si tu tens una idea, tu l'has de poder expressar. Els teus companys la veuran i et diran "Sí, però i si també hi poses això..." (Núria/ GD 2n ESO A/ 25'39") "Aquella gent que no surt de la seva zona, no és creativa perquè no vol". (Julen/ GD 2N ESO C/ 1'48") Els alumnes consideren que la creativitat es pot entrenar (3,9 punts sobre 5) (Sondéig Mentimeter amb alumnes de 2n ESO)	Hi ha una predisposició a ser creatiu	"Segur que tots els nens són creatius per naturalesa, és a dir, neixen creatius? Els fem malbé nosaltres?" (Maria/ GD professors Llengua /29'00"). "No podem demanar a tothom això, però aquí hi ha els artistes de sang. Podem incentivar la creativitat, la podem treballar, però aquell que la té d'essència, des dels orígens, perquè és tocat per la vareta dels deus, tindrà aquesta capacitat" (Pol / GD professors Llengua / 34'39"). "La creativitat és innata" (Iris/ GD professors Llengua / 35'01"). "Hi ha nivells de creativitat" (Maria / GD professors Llengua /35'13"). "Sí que s'ha de treballar, però hi ha qui hi té més predisposició" (Laura/ GD professors Llengua /36'00").
La creativitat augmenta o es perd amb	Els nens petits tenen més creativitat	"No és que neixis creatiu o no, és quan comences a descobrir les coses. Quan ets un nen petit, tot ho veus diferent que una persona gran. Per un nen una taula pot ser una altra cosa" (Julen/ 2N ESO C/ 5'56"). "Els nens petits tenen més creativitat, o la fan servir més". (Mireia GD 2N ESO C/ 5'50")		
	Les explicacions de la gent gran coarcten la creativitat	"Quan ets petit no has descobert totes les coses, no ho saps tot de la vida" (Julen/ GD 2N ESO C/ 6'10"). "La gent gran sempre et dona les explicacions de què són les coses i et coarcten aquesta creativitat" (Julen/ GD 2N ESO C/ 6'38") "De petit t'ho imaginaves tot i eres més creatiu perquè no saps com és de		

		veritat el món, doncs tu t'ho imagines. Ets més innocent" (Laura/ GD 2n ESO B/ 30'15")		
La cultura escolar coarta la creativi- tat?	Molts professors no són creatius	"Els profes haurien de ser més creatius, jo crec. Que els agradi l'assignatura, fer coses diferents, que els agradi venir a fer classe. Si tu ho fas sempre tot igual, al final el nen diu, és que jo no vull venir a l'escola" (Mireia/ GD 2N ESO C/ 11'38").	La creativitat sobrevalorada a?	"la creativitat és un tòpic que està de moda en les xerrades dels metres professors/27'43") (Maria/ Discussió
	Normes rígides, indicacions i prohibicions	"Fins que no passa alguna cosa que posi en dubte els protocols que es segueixen, aquella manera de fer no es canvia". (Julen/ GD 2N ESO C/ 10'35"). "Molts profes quan veuen que algú intenta fer alguna cosa creativa o que surt del normal, et diuen, no, això està malament, les coses s'han de fer així, així i així. I això passa des de que tens dos anys" (Ferran/ GD 1r BATX/ 4'29") "Hi ha unes normes generals que tothom ha de seguir i si et surts de les normes, doncs ja està malament. (Bernat/ GD 1r BATX/ 4'47"). "Hi ha professors que tenen la ment més tancada, que volen que seguim la norma i que tot sigui correcte i n'hi ha d'altres que veuen el món més obert"(Núria/ GD 2n ESO A/ 6'42"). "Si poguéssim pensar més a classe, potser seríem més creatius, però ara és tot molt monòton. Exercicis... i ja està, es fa avorrit i et mata la creativitat" (Mireia/ GD 2N ESO C/ 11'25")	La rigidesa depèn de les proves externes	"A la secundària topem que els hem d'entrenar per anar a unes proves com les de la selectivitat" (Maria/ Discussió professors/36' 45"). "Mentre tinguem la selectivitat hi haurà unes coses que haurem de fer i aquí la creativitat sempre surt perjudicada" (Maria/ Discussió professors/36'49") .
	mata la creativitat			
Caracte- rístiques del text creatiu	Coherència, versemblanç a	"Jo crec que la creativitat, més que ser capaç de crear coses és la capacitat de aquestes coses poder-les ajuntar i acabar fent un text amb coherència" (Pau/ GD 2n ESO A/ 26'50"). "T'ho has de poder imaginar dins del teu cap" ["Versemlant?" (moderadora)] "Si" (Júlia/ GD 2n ESO B/ 6'01")		
	Expressivitat	"Per ser creatiu, el que tu facis encara que siguin paraules soles, jo crec que ha d'expressar alguna cosa per poder ser creatiu. Pits dir cadira, piano, no sé què, però si allò té un significat i fas que la gent pugui arribar a entendre el que vol dir allò, doncs per mi això comença a ser més creatiu" (Núria/ GD 2n ESO A/ 27'06). "Si m'he d'obligar a ser creativa, no hem surt. M'hi he de posar quan tinc alguna cosa a explicar. Si m'obliga no surt" (Júlia/ GD 2 BATX/ 21.55"). "sentiments. Depenent de com et sentis i el que sents, pots escriure una cosa o una altra" (Júlia). (GD 2n ESO B/ 27'22") "Quan vols definir creativitat, amb el primer que penses és en art. És alguna cosa sentimental. (Roser/ GD 1r BATX 8'44").,	Expressivitat	"El problema és quan els haig de fer fer redaccions com les que surten a la selectivitat. Però redaccions com ara "mi relación con los abuelos" els agrada molt. Si que el component emotiu que fa que siguin creatius, perquè la creativitat va lligada a l'emoció moltes vegades. Per tant valorar les emocions, què?" (Laura/ GD professors Llengua / 30'50"). "la creativitat va lligada a l'emoció (Laura/ GD professors Llengua /31'30"). "L'art va de dins a fora, és una necessitat que té l'artista d'expressar, un artista que el que fa és veure, copsar, i interpretar i vomitar potser és un artista de segona" (Pol/ GD professors Llengua / 34'06"). "Jo els dic als alumnes, a mi m'agrada escriure, però no passaria mai de ser una escriptora correcta" (Laura/ GD professors Llengua /35'45") . "o que tingui la necessitat d'expressar" (Pol/ GD professors Llengua /34'49").
(Anònim/enquesta)				
expressar-se fomentant l'origi				

	Estructura	<p>“Sempre intento buscar que la manera que escriguis un text no sigui com sempre tothom l’ha escrit. Per exemple, començar pel final i després anar al principi i fer coses noves perquè a l’hora que llegeixis el text no se’t faci avorrit. Encara que la història sigui molt emocionant, si la manera que està escrita és una manera <i>sosa</i> i com tothom ho ha escrit, ja no t’entra la curiositat per seguir llegint”. (Núria/ GD 2n ESO A/ 10’53).</p> <p>“I que tingui un final inesperat. perquè normalment quan et comences a llegir un text, ja t’esperes com acabarà. Perquè veus, t’han dit això, t’han dit allò, docs acabarà d’aquella manera. S’ha de girar alguna manera el text, perquè si tu veus que és tota l’estona com a tots els textos, doncs tu ja t’esperes les coses” (Núria/ GD 2n ESO A/ 11’58”).</p>	Estructura	<p>“Una de les parts que valoro en les redaccions és la construcció. (Laura/ GD professors Llengua /31’25”).</p>
	La personalitat i	<p>“Cadascú té una forma de construir oracions i la personalitat és part de la creativitat” (Andrés/ GD 2 BATX/ 30’10”).</p> <p>Alguna cosa teva, personal, que tingui l’essència pròpia. (Roser/ GD 1r BATX 8’44”).</p> <p>“La vida ens dona les mateixes possibilitats, i depèn de tu voler ser diferent dels altres i trobar-te una personalitat” (Anaïs/ GD 2N ESO C/ 5’10”).</p>		
	Trencar estereotips	<p>“S’han de trencar una mica els estereotips, amb qualsevol text (Núria/ 2n ESO A/ 21’13”).</p> <p>“Trencar la norma i renovar amb coses que potser mai has vist o que t’agradaria veure” (Azucena/ GD 2n ESO A/ 21’20”).</p>		
	Detalls	<p>“Intercanviar els papers, que la princesa faci el que fa el príncep i el príncep el que fa la princesa està bé, però en el fons estàs creant un altre estereotip. En el fons són els detalls, el que afegeixes de nou en el que s’espera el que fa que els textos siguin creatius” (Julen/ GD 2n ESO C/ 29’30”).</p>		
	Connexió amb el lector	<p>“Jo també crec que ha de ser un text que t’enganxi, que no puguis parar de llegir fins al final. Si comences i ho trobes interessant però ja t’ho imagines com continua o t’avorreixes, doncs” (Ivet/ GD 2n ESO A/ 11’41”).</p>	Connexió amb el lector	<p>“Aquestes referències al context, si són bones picadetes d’ullet i sap jugar amb aquesta qüestió l’autor, et fa sentir més particip de la història, segurament” (Pol / GD professors Llengua /3’58”).</p> <p>“L’habilitat de l’autor per portar-te a l’hort, de vendre’t la seva moto” (Maria/ GD professors Llengua / 34’02”).</p> <p>“Saber relacionar les idees amb el teu entorn, i saber captar el lector” (Laura / GD professors Llengua /3’20”).</p>
	Tema i idees	<p>[“Què és el que ens atrau d’un text creatiu? (moderadora) “El tema” (Júlia), “que les idees estan ben lligades” (Laura) “que flueixi” (Jordi) (2n GD ESO B/ 5’34”).</p>	Tema i idees	<p>“...primer la idea ha de ser innovadora?” (Laura/ GD professors Llengua /20’50”).</p>
	Noves combinacions i nous nous enfocament	<p>“Amb això dels textos, és que gairebé s’ha inventat tot . trobar una manera nova que sigui original, doncs costa molt. Normalment el que jo faig és agafar una manera de fer i una altra i intentar-les de fusionar per crear-ne una altra de nova” (Núria/ GD 2n ESO A/ 21’36”).</p> <p>“A l’hora de lligar les coses” (Nadia/ GD 2n Batx/ 7’11”) ”</p>	Noves combinacions i nous nous enfocaments	<p>“La novetat en quant a l’exposició de les idees (Laura / GD professors Llengua /3’25”).</p> <p>“Un text pot ser creatiu i ser zero original, perquè són temes que ja s’han tractat però el punt de vista que s’ha adoptat és diferent” (Laura/ GD professors Llengua /21’15”).</p> <p>“Pot ser diferent la manera de dir les coses, però els fons” (Pol/ GD professors Llengua /21’53”).</p> <p>“Si parlem de literatura, els tòpics sempre es van repetint, però enfocats d’una altra manera” (Laura/ GD professors Llengua /22’10”).</p> <p>“Innovador és tractar els tòpics de sempre amb uns altres ulls, amb un plantejament diferent. Lliguem tant la creativitat al formalisme” (Laura/ GD professors Llengua /22’49”).</p> <p>“...en l’art tot està dit” (Pol/ GD professors Llengua /21’40”).</p>

	Per ser creatiu cal dominar la llengua?	<p>“En català, en ser la nostra llengua, ens surt millor la creativitat, perquè si a anglès ens fessin fer el mateix que ens fan fer a català, doncs potser ens sortiria pitjor. Pots tenir les mateixes idees però no és el mateix, ja que primer penses en català i després tradueixen en anglès” (Laura/ GD 2n ESO B/ 12'15”).</p> <p>“En qualsevol redacció l'ús del llenguatge també compta com a creativitat, la forma que es construeix una frase i tot això, també és creatiu” (Andrés/ GD 2 BATX/ 1'48”).</p> <p>“El vocabulari” (Júlia/ GD 2 BATX/ 6'59”),</p> <p>“Com ho diuen” (Júlia/ GD 2 BATX/ 7'24”).</p>	Cal dominar la llengua	<p>“Depèn de la llengua que fas servir també, el llenguatge pot ser més o menys bell” (Pol/ GD professors Llengua /4'15”).</p> <p>“La riquesa del llenguatge” (Maria/ GD professors Llengua /4'20”).</p> <p>“La construcció poètica” (Pol/ GD professors Llengua /4'24”).</p> <p>“El saber fer un seguit de figures retòriques o no saber-les fer” (Maria/ GD professors Llengua /4'27”).</p> <p>“És la funció, no? Quan parlem de funcions del llenguatge, un text literari ha de ser poètic” (Pol/ Discussió professors/4'35”).</p> <p>“Davant d'un full en blanc, crees, tots nosaltres i l'alumne també, encara que el que estiguis creant sigui un disbarat, estàs creant!” (Laura/ GD professors Llengua /9'08”).</p> <p>“Potser associem creativitat amb qualitat” (Laura), “sí” (Pol), “sí” (Maria) (GD professors Llengua /9'30”).</p> <p>“Un text pot ser creatiu, però si no té qualitat perd bellesa, pot ser molt original, però no ser bell, pot estar molt mal construït” (Pol/ GD professors Llengua /9'40”).</p> <p>“Aquesta redacció no s'aguant, però la idea pot ser boníssima” (Laia/ GD professors Llengua /9'50”).</p>
	Trets dels textos creatius	<p><i>insesperat (23,3%) i les referències curioses al context històric (11,3%)</i></p> <p><i>(Sondéig Mentimeter amb alumnes)</i></p>	Trets dels textos creatius	<p><i>Si sumem el nombre de votes acumulats en els nivells més alts de les taules (4 i 5, les persones que estan idònies per aconseguir textos creatius, observem que el rànquing queda de la següent manera : En primer un estil personal (47,5%); a</i></p> <p><i>referències originals al context (17,6%) (Enquesta professors)</i></p>
El procés ura creativa	<p>El més difícil és trobar les idees</p> <p>Esriptura automàtica</p>	<p>“El que és difícil de la creativitat és imaginar, pensar les idees. Crear les idees dins del teu cap” (Laura/ GD 2n ESO B/ 1'04”).</p> <p>“Costa trobar el primer tema, i després la resta surt sola” (Jordi/ GD 2n ESO B/ 1'30”).</p> <p>“A mi potser el que em costa més és només el principi, perquè quan ja tinc començades les dues primeres línies, després ja tot em surt sense pensar” (Núria/ GD 2n ESO A/ 10'18”).</p> <p>“Jo a l'escriure simplement deixo que... Amb aquestes coses relacionades amb la creativitat... si intento fer una cosa molt precisa, no em surt. Quan em surt, em surt automàtic” (Andrés/ GD 2 BATX/ 19'20”).</p> <p>“Jo escrivia el text tal com el pensava. Jo la idea que tenia l'escribia, després ja intentava encaixar-la” (Aleix/ GD 2n ESO B/ 3'39”).</p> <p>“A vegades, dient tonteries. De vegades dius tonteries i et surt molt guai” (Júlia/ GD 2n ESO B/ 10'56”).</p>		
Fonts - ració	Experiències personals	<p>“Si a un dia a un escriptor li passa una experiència increïble es pot basar en aquesta experiència per escriure un llibre però canviant-la” (Aleix/ 27'54”),</p> <p>“o haver tingut una vida molt dolenta” (Carla/ 28'09”), “o pot no haver-li passat res, però veu un gat i pensa en una història” (Aleix/ 28'25) (GD 2n ESO B)</p> <p>“Si t'avorreixes o tens una vida avorrida. Si sempre vius el mateix món, pots començar a pensar en com seria un món diferent”. (Laura/ GD 2n ESO B/ 29'24”).</p>		
	Llegir	“De vegades, després de tan llegir i tant pensar, ja et surt sol” (Jordi/ GD 2n ESO B/ 29'30”).		
	Tot et pot inspirar	“A mi la música, molts cops” (Núria), “A mi les persones” (Azucena), “O moments que hagi viscut” (Pau), “En realitat, tot et pot inspirar” (Núria) (GD 2n ESO A/ 8'30”).		
	Música	“Hi ha certes circumstàncies que et fan ser creativa, a l'hora d'escriure les redaccions de català,estic més creativa i em surt millor quan escolto música de fons. Música de piano, així senzilla, però em fa treure més coses i ser més		

Imaginació i fantasia	La creativitat també te a veure amb la imaginació i amb la fantasia	creativa, també a l'hora de posar vocabulari, etc." (Júlia/ GD 2n BATX/ 4'17"). "No és el mateix escriure una història que va passar que inventar-te tot el món (Núria/ 2n ESO A/ 22'30"). Has de començar des de zero per fer això. Hi ha qui s'inspira amb coses, però en aquest cas dius, és que no havia vis mai res de tot això. Per això penso. Si la història és d'aquestes on t'ho has creat tot tu, pots ser no has de fer un text de forma tan diferent perquè pots ser sí que ja et col·lapses" (Pau/ GD 2n ESO A/ 23'04"). "Si tothom s'inventés mons nous, això ja no seria tan creatiu". (Ivet/ GD 2n ESO A/ 24'33").		
Consignes (Constriccions o llibertat)	Pànic del full en blanc	"Davant d'un full en blanc, dius, jo ara què faig" (Mireia/ GD 2n ESO C/ 23'30").	Pànic davant del full en blanc Massa acostumats a les consignes tancades i a les paures	"La creativitat és davant d'un full en blanc, dir-li: nen escriu. Això els fa pànic" (Laura/ GD professors Llengua /27'50"). "Com més creixen, més pànic els fa" (Maria/ GD professors Llengua /27'55"). "A mi també em fa por, eh? El full en blanc" (Laura/ GD professors Llengua /28'12"). "Tothom té pànic al full en blanc" (Laia/ GD professors Llengua /18'16"). "El pitjor que et poden dir com a alumne és: tema lliure" (Maria/ GD professors Llengua /28'15). "Perquè sempre els han dit: mira, per escriure un microrelat has de fer: això, això i això, i ha de parlar de la contaminació, per exemple, i estan acostumats això, per això tenen por del full en blanc" (Laia/ GD professors Llengua /28'30"). "La tendència és: profe, digue'm què haig de fer, i ho faig, perden contacte amb aquells primers temps en què sí que havien estat creatius" (Arnau/ GD professors Llengua /28'45").
	Llibertat és positiva	"Per mi és molt més fàcil un full en blanc. Perquè puc deixar anar totalment la meua creativitat. Pensar en un tema que m'agradi i fer un text a partir d'aquí. (Aleix/ GD 2n ESO B/2'17"). "Si et donen un tema estàs molt més condicionat" (Laura/ 2n ESO/ 2'25"). "Fer més redaccions amb tema lliure, perquè ens obliguen a pensar més" (Júlia/ GD 2n ESO B/ 13'35").		
	Escriure com a repte	"És més fàcil escriure quan et donen una consigna. Com quan el Pol ens diu feu servir coliflor... Així és molt més fàcil" (Marc/ GD 2n ESO B/ 2'08"). "Tornant al full en blanc. Per mi és més difícil partir del full en blanc que si t'imposen una petita norma, com per exemple, no pots fer servir aquesta paraula" (Kepa/ GD 2n ESO/ 23'04). "Jo per exemple, les redaccions del Pol, jo les associo amb problemes, amb resoldre problemes, amb trobar solucions. Aquesta de les escales mecàniques, xocolata amb xurros i <i>gelocatil</i> , jo em vaig imaginar una història que ho relacionava tot" (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 21'30"). "Si per exemple en un text no ens deixen fer servir una paraula, ens obliguen a pensar més, a anar més enllà. Si no ens deixen fer servir una paraula, penses, i ara quina poso perquè no puc fer servir la que pensava posar" (Mireia/ GD 2n ESO C/ 22'05"). "T'estan dient que parteixis d'una cosa tan senzilla com el número 25, no t'estan dient que entris dins del tema dels 25 anys de l'institut, llavors pots fer que una persona el dia del seu 25è aniversari li passa alguna cosa, que 25 dies després d'alguna cosa... i pots anar... Jo crec que d'una cosa molt simple et poden sortir més idees que no pas d'un tema ampli". (Azucena/ 2n ESO A/ 9'29") "Si tens llibertat és molt més fàcil tenir creativitat" (Nadia/ GD 2 BATX/ 31'47"). "El Pol a les redaccions que ens fa fer ens proposa un tema i ens diu: escales mecàniques, xocolata i... paraules que no tenen relació i que tu has de relacionar. I això és molt millor que la típica redacció en la que has de parlar	Constriccions	"Si posem les pautes, ajuda molt, les pautes constrenyen, però ajuden, més endavant ja et surt com sigui" (Laura/ GD professors Llengua /45'00").

		<p>igual. És el que diem de l'esforç. És que quan escric, em fa molta mandra. Perquè a les classes sempre s'ha d'escriure, perquè no podem debatre oralment?" (Julen/GD 2n ESO C/ 33'33").</p> <p>"Quan érem petits i vam arribar a l'institut fèiem les coses més per obligació. Ara les fas perquè les has de fer, però jo per exemple, aquest any, hi ha redaccions de català que jo també gaudeixo". (Nàdia/ GD 2 BATX/ 23'24").</p>		
	<p>pot ser una excusa per no fer feina</p> <p>La tasca de reescriptura és necessària</p>	<p>"Jo crec que la gent que diu "jo no sóc creativa" ... jo crec que tots som creatius, el que passa és que si hi ha persones que no volen desenvolupar la seva creativitat i es queda allà sense fer res, doncs mai tindrà resultats (Azucena/ GD 2n ESO A/ 4'43").</p> <p>"Quan faig escrits per classe, els faig directament, però si escric per gust refaig les frases una i una altra vegada perquè no m'acaben d'agradar tal com les estic dient" (Nàdia/ GD 2 BATX/ 26'02").</p> <p>"Quan vull escriure el que penso, ho he de refer un i altre cop, fins que m'agrada el que dic" (Nàdia/ GD 2 BATX/ 26'30).</p> <p>"Sóc molt exigent amb mi mateixa, i si una cosa que he fet no m'agrada, la torno a repetir. Quan faig un text, el repeteixo 5 o sis vegades fins que m'agrada. La creativitat, sense esforç, malament. Tenir una idea brillant no ho és tot" (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 20'40")</p> <p>"Creativitat va lligada a l'esforç? (moderadora) "Si" (Tots/GD 2n ESO B/ 5'06).</p> <p>"No pots escriure el primer que et passa pel cap, el primer que escris ha de tenir coherència i sentit" (Laura/ 2n ESO B/ 8'25")</p> <p>"Encara que tinguis idees bones, a l'hora d'escriure costa més" (Carla/ GD 2n ESO B/ 3'24").</p>		
	<p>Una idea bona no ho és tot</p>			
Treball cooperatiu i creatiu	<p>Treballar en grup és útil a la pluja complicat durant el procés</p> <p>El treball en grup funciona depenent de hi ha entre els companys</p>	<p>"Les dificultats de treballar en grup és que has d'acceptar el que proposa l'altra gent. A mi m'agrada molt que el que jo dic es faci. Quan treballa sol, ningú m'imposa el que haig de dir. Per molt que et donin unes pautes, quan treballes sol, pots ser tu mateix. Quan treballes amb grup, no és que no t'agradi escoltar als altres, però sempre penses que la teva idea és la millor" (Julen/ GD 2n ESO C/ 26'00").</p> <p>"El grup fa molt. Si vas amb un grup que tots treballen, a tots els agrada fer això i tots tenen bones idees, és molt més fàcil. No ens agrada haver de ser l'únic que pensa, mentre els altres destorben i no fan res" (Mireia/ GD 2n ESO C/ 27'16").</p> <p>"Enlloc de fer tota la idea d'un, i tota la idea d'un altre, és millor agafar coses de cada un, perquè així fem un text on es recullen idees de tothom i que tingui minidetalles, com el nostre, on la Rapunzel va acabar sent sorda, tartamuda, vegetariana... i que es va acabar salvant sola" (Anaïs/ GD 2n ESO C/ 29'39").</p> <p>"Nosaltres, quan escrivíem, després teníem noves idees i fèiem que concordessin amb allò que havíem escrit" (Júlia/ 2n ESO B/ 3'45").</p> <p>"Treballar amb grup va bé per la creativitat si tothom treballa" (Aleix/ GD 2n ESO B/ 4'00").</p> <p>"Tot depèn del grup. Si tens un grup on tothom pensa, on tu no ets la única persona que pensa, ets sens més segur perquè penses que a banda de les teves idees també n'hi ha unes altres que potser seran millors i que junt amb les teves aconseguiran coses molt creatives" (Pau/ GD 2n ESO A/ 25'16").</p>	<p>Treball col·lectiu resultats més creatius que</p>	<p>individual (82,4% enfront al 17,6%) (Enquesta professors)</p>

la creati- tat?	la creati- tat, i si es fa no ho saben els alumnes	<p>“Jo crec que els <i>profes</i> no es miren la creativitat, jo crec que es miren l’ortografia i com ho fas i no en si t’has estat més estona o menys a pensar alguna cosa creativa” (Ivet / GD 2n ESO A / 1’39’”).</p> <p>“Que tu t’esforçis a pensar una cosa creativa i que després no la valorin...” (Azucena / GD 2n ESO A / 2’15).</p>	Valoració o avaluació inconsistent	<p>“Si fem servir l’escala de l’1 al 10 per avaluar, penso que un text ben fet és un 8, i els dos punts de més són per allò excepcional, per allò que surt de la norma, per allò que val la pena” (Laura/ GD professors Llengua / 7’10”).</p> <p>“Inconsistentment la valorem i l’avaluem tots” (Maria/ GD professors Llengua / 8’00”).</p> <p>“Jo no les faig objectives les rúbriques” (Maria/ GD professors Llengua / 18’04”).</p> <p>“És més objectiva una avaluació amb rúbrica que sense rúbrica” (Pol/ GD professors Llengua / 18’10”).</p> <p>“Avaluar-la, no, valorar-la, sí” (Laia R / GD professors Llengua / 0’10”).</p> <p>“Quan m’arriba un text i penso: que original, que interessant. A mi això em roba l’ànima, i tiro la nota amunt” (Maria/ GD professors Llengua / 0’30”).</p> <p>“En les redaccions, valors la correcció en l’expressió escrita, però hi afegeixes valor quan allò és creatiu, evidentment” (Laura/ GD professors Llengua / 0’48”).</p> <p>“A les competències, precisament el que no s’avalua és la creativitat. Tot és forma, tot són coses tangibles. No hi ha ànima. L’ànima dels textos no els importa gens” (Pol/ GD professors Llengua / 19’30”).</p> <p><i>Dels 17 enquestats, cap professor ha contestat que no avalua la creativitat. La majoria (64,7%) afirmen conscient la tenen en compte. Un</i></p>
	No hi ha cap sistema objectiu per avaluar-la	<p>“Els professors no us podeu inventar cap sistema per avaluar-la perquè depèn del seu punt de vista” (Bernat/ GD 1r BATX/ 6’20”).</p>	de la creativitat és subjectiva	<p>“Hi haurà objectivitat en el procés de d’avaluar i no en el resultat, La subjectivitat no es pot evitar a l’hora d’avaluar el resultat. Un text que a tu et pot semblar precís, jo potser diria que a mi no em dava punyal” (Pol/ GD professors Llengua / 6’10”).</p> <p>“Per mi avaluar la creativitat és molt difícil per aquest grau de subjectivitat que tenim nosaltres. Jo et puc dir que Pla és bo. A mi Pla em costa però en sé reconèixer la bellesa. I ens pot passar a tots això, i és molt complicat” (Pol/ GD professors Llengua / 6’25).</p> <p>“Podem fer una rúbrica i dir avaluem la innovació i la creativitat a partir d’aquests ítems, però potser la concepció que tenim nosaltres i els alumnes és diferent. O aquella qüestió innovadora, o la bellesa o la creativitat o com n’hi vulguem dir, no la concebrem igual” (Pol/ GD professors Llengua / 6’50).</p>
		<p>“El treball creatiu també és un treball, també forma part de fer el text. Tu també t’has estat pensant de quina manera ser creatiu i crec que també s’hauria de puntuar” (Ivet / GD 2n ESO A / 2’25”).</p> <p>“Jo crec que haurien de puntuar (la creativitat)” (Fran/ GD 2n ESO A / 3’23”).</p> <p>“Si veïssis que la creativitat és una part de la nota, t’esforçaries més” (Pau/ 2n ESO A / 3’28”).</p> <p>“Tindries en compte molt més la creativitat si s’avalués” (Ivet/ GD 2n ESO A / 3’36”).</p>	Hi podria haver un sistema per avaluar-la que ens al·lunyés de la subjectivitat	<p>“Malgrat la dificultat. Jo crec que ho fem tots i que tenim el repte d’avaluar i valorar la creativitat, la originalitat i la innovació” (Pol/ Discussió professors/ 8’07”).</p> <p>“Jo avaluari la creativitat partint de la consciència de la meua subjectivitat. I saben que això és erroni! haver d’anar així, però has de ser conscient que per més objectiu que vulguis ser és impossible l’objectivitat absoluta” (Pol/ GD professors Llengua / 10’35”).</p> <p>“Si que possiblement falta una rúbrica per avaluar la creativitat” (Laura/ GD professors Llengua / 13’14”).</p> <p>“Tota avaluació és subjectiva” (Laia/ GD professors Llengua / 18’17”).</p> <p>“Si tu pautes l’avaluació a partir d’una rúbrica, el marge de subjectivitat tu mateix te l’acotes” (Pol/ GD professors Llengua / 18’30).</p> <p>“Segurament hi podria haver una manera d’avaluar la creativitat. Tenint en compte que l’avaluació és subjectiva” (Maria / GD professors Llengua / 5’50”).</p> <p><i>Un 81,6% afirma que és possible ser objectiu avaluant la creativitat, tot i que només un 17,6% ho afirma rotundament (el 64,7% asseguren que és possible, però que només si es fa servir el mètode adequat). Només un 17,6% apunta que no es pot ser objectiu. (Enquesta professors)</i></p>
			Avaluar la creativitat la promou?	promoure- 23,5% hi està totalment en desacord. (Enquesta professors)
			Consensuar els paràmetres de la creativitat	Consensuar amb els alumnes els paràmetres que es tindran en compte per avaluar la creativitat (17%) i la coavaluació entre iguals (17%) són dos dels sistemes que es consideren més adients per avaluar la creativitat, així com el criteri personal del professor (5,9%) i la utilització de rúbriques (5,9%), però la majoria dels enquestats
	No és valora	“Algun cop he fet alguna redacció que no m’he currat massa i com que era correcta des del punt de vista sintàctic o gramatical, he tret un 8 o un 9” (Bernat/ GD 1r BATX/ 2’24”)	per sobre de tot?	“Un text que no sigui original pot tenir un 10, ben escrit i sense faltes?” (Laia/ Discussió professors/ 46’30”). <p>“Un text pot no tenir faltes, pot no tenir errors gramaticals, sintàctics o el que vulguis i ser una <i>patronya</i>, i en</p>

Hogeneització/ diferència		<p>“Per córrer riscos has de tenir una autoestima forta, perquè intentaràs fer les coses diferent i cauràs i t’hauràs de tornar a aixecar.. (Turu/ Entrevista / 0’46”) ”</p> <p>“Quan som adolescents el que busquem es sentir-nos acceptats pel grup, per tant, el que es valora més és ser homogeni. Que tots siguem iguals”. (Turu/Entrevista/1’56”) ”</p> <p>A la que intentes fer una cosa diferent, la societat va per tu, jo crec que la diferència ens molesta. Ens sentim atacats, qüestionats quan fem les coses de manera diferent, i si algú intenta fer una cosa diferent i li surt malament, el <i>matxaquem</i>, diem veus “et fots” ja ho sabem nosaltres. (Turu/Entrevista /20:00”) ”</p> <p>“L’escola diu: “el que valorem és això”, i els nanos que encaixen amb aquest paràmetre sobreviuen i els que no, fora. (Turu/Entrevista/23’45”) ”</p> <p>La major part de persones a la societat són espectadores, o consumidores de respostes. Això ens han dit que és així, doncs jo ho compro. En canvi, quan t’acostumes a participar del teu entorn, entens que tens la capacitat de canviar les coses del teu voltant(Turu/Entrevista/14’45”) ”</p> <p>“Què és el que necessita que li digui el professor per aprovar-me. Això és el que vol de mi, doncs això és el que li dono. I això no és educació, ni ensenyament ni aprenentatge ni res”. (Turu/Entrevista/7’60”) ”</p>		
L’Error		<p>“Quan ens equivoquem, ens <i>matxaquem</i> molt, i la canalla a mesura que es va fent gran també. Una cosa que fan els petits que a mi m’agrada molt és que com que no saben que les coses es poden fer malament, com que no saben que es pot dibuixar malament, per exemple, doncs ells no tenen por de dibuixar, però a mesura que els anem inflant el cap i els anem dient que poden dibuixar malament, això els fa agafar por”. (Turu/Entrevista/1’19”) ”</p>		
Tenacitat/ esforç		<p>Ser creatiu. El cervell el que busca és utilitzar el mínim d’energia possible. El que fa el cervell és optimitzar l’energia perquè no sap si després en necessitarà, i ser creatiu vol dir donar moltes voltes, i gastar molta energia(Turu/Entrevista/9’04’) ”</p> <p>El cervell, per naturalesa intentarà no pensar o pensar el mínim possible. Si sempre s’ha resolt així, doncs ja em serveix. Ho resolc com sempre s’ha resolt i així no haig de pensar com ho resoldria jo. (Turu/Entrevista/9’33”) ”</p> <p>Creativitat i esforç estan lligats. Hi ha coses que s’han creat fruit de l’atzar. Però moltes vegades darrera de la creativitat hi ha esforç. I moltes vegades darrera de la creativitat hi ha necessitat. La necessitat és amiga de la creativitat. (Turu/Entrevista/9’45”) ”</p> <p>Un exercici que he fet fer molt a nens, quan vaig a les escoles és dir-los: teniu 30 segons per dibuixar una flor. Tots, el 88% dibuixen la típica flor tipus margarida amb els pètals distribuïts al voltant d’un petit cercle, per què? Perquè el cervell intenta gastar el mínim d’energia possible. Si em diuen que dibuixi una flor dibuixi la flor amb la qual gasto menys energia i perquè a més a més sé que tothom reconeixerà que allò que he fet és una flor i no em sentiré jutjat. No t’hauràs arriscat a fer una flor diferent. I també el temps. Si dones trenta segons, vas a la idea fàcil. Si els dones 30 minuts, potser hi hauria gent que s’animaria a provar de fer una altra flor diferent. (Turu/Entrevista/13’32”) ”</p>		<p>“Si, de fet és així. El nostre cervell, l’ésser humà té una tendència “a ser vago”, a fer servir sempre els mateixos circuits neuronals, a prendre les mateixes rutines per tot, i com menys esforç sigui, com menys desgast energètic tinguis en qualsevol àmbit de la vida, en qualsevol nivell cel·lular és millor, ets més eficient, però nosaltres només podem crear camins nous, noves maneres de resoldre problemes, de saltar obstacles, si nosaltres volem, no només creem aquests camins, aquestes xarxes noves que ens ajuden a ser creatius, a connectar cervells , a resoldre situacions de la vida diària o situacions intel·ligibles, només ho podem resoldre si nosaltres posem de la nostra part, si busquem una alternativa, si fabriquem aquesta camí, aquesta nova xarxa neuronal” (SEBASTIÁN/Entrevista/8’33”) ”</p> <p>“tots tendim a fer servir les xarxes neuronals que tenim i deixem de banda a crear-ne de noves” (SEBASTIÁN/Entrevista/9’49”) ”</p>
Ocurrències				<p>“es necessària la creativitat al 100%. Jo he estat moltes setmanes encallat amb problemes durant setmanes, ... hi vas pensant, vas fent algorismes, calculant, i de cop i volta un dia et lledes inspirat, o a la dutxa, o un dia dormit se’t dispara una idea i t’adones que estaves</p>

	cop et dona la resposta". (Turu/Entrevista/11'30")		enfocant malament el problema, que hi ha un altre camí o que es poden utilitzar uns altres mitjans (SEBASTIÁN/Entrevista/7'09")
La creativitat és innata?	<p>La creativitat és una cosa que tots portem a dins. No depèn del fet que uns estiguin tocats per la vareta màgica i altres no, però hi ha persones que gràcies a l'acompanyament que han rebut, aquesta capacitat s'ha estimulat. Tots ho tenim a dins, i crec que tots ho podem recuperar. Es pot fomentar entre els nens, fent-los prendre decisions (Turu/Entrevista/16'38")</p> <p>La creativitat és un múscul i a mesura que l'exercites es va desenvolupant, i també es pot recuperar si fa molt temps que no l'exercites. (Turu/Entrevista/31'50")</p>	<p><i>Well I think that definitely if you are born with creativity, it definitely helps, but I think it is very similar to many other talents. Like sport or drawing, for example, that without training it would fade away.</i></p> <p><i>You can learn a lot of it, so I think that it is both parts</i></p> <p>Bé, crec que si neixes creatiu, definitivament ajuda, però també penso que és molt similar a molts altres talents, com l'esport o el dibuix, per exemple, que sense entrenament desapareixeria, així que ... fins i tot si no estés tanta creativitat, es pot aprendre molt, així que crec que són les dues parts (innatisme i entrenament) les que configuren aquest talent. (BAUDIS/ENTREVISTA/0'07")</p>	<p>"la creativitat és la conversa que tenen els dos amics hemisferis cerebrals; la creença de la societat és que tenim dos hemisferis cerebrals un que es dedica al pensament analític i l'altre al creatiu [...]. Últimament s'està demostrant que això no és cert, que la creativitat justament rau en el fet de com es comuniquen aquests dos hemisferis [...] el que és molt important és justament el tros de cervell, de l'encèfal, que comunica els dos hemisferis, que se'n diu el cos callós, justament el punt de connexió entre un cervell analític i un cervell desordenat, espontani, creatiu,..." (SEBASTIÁN/Entrevista/4'10")</p> <p>"les dues parts del cervell es poden entrenar" (SEBASTIÁN/Entrevista/5'40")</p>
L'escola no fomenta la creativitat	<p>Moltes vegades els donem la resposta. Els alumnes plantegen coses als adults, i el que hauríem de fer és tornar-li les preguntes: i tu com ho faries, i tu com ho resoldries? (Turu/Entrevista/15'45")</p> <p>A les escoles, a l'assignatura de plàstica, vas pels passadissos i veus 25 vegades el mateix treball que han fet a plàstica, sort que hi ha posat el nom per saber de qui són. Això poc fomenta la creativitat (Turu/Entrevista/15'29")</p> <p>Si com a exercici els mostres una fotografia d'un home despullat i pintat de color blau al mig del carrer, i els preguntes, feu un text explicant com ha arribat fins aquí. Fomentar exercici on hi hagi múltiples respostes correctes (Turu/Entrevista/17'30")</p> <p>Jo crec que la creativitat no es valora a la majoria d'escoles, encara que facin gala a través de la seva pàgina web que són una escola que la fomenta. (Turu/Entrevista/18'40")</p> <p>La creativitat està de moda a les escoles com l'educació emocional, però jo crec que no és un canvi real" (Turu/Entrevista/19'05")</p> <p>Més que fer encaixar els alumnes en un sistema, eliminant les propostes que s'escapen del motlle, no seria la via, el que hauríem de fer és canviar el sistema (Turu/Entrevista/26'30")</p> <p>Crec que l'escola talla les ales dels alumnes, en general, tot i que hi ha algunes excepcions (Turu/Entrevista/27'31")</p> <p>per mi és un error estructural fer que l'escola vagi a remolc de les necessitats que té el món laboral. L'escola ha d'ensenyar a viure i no formar futurs treballadors, que també, però per mi el principal és ensenyar a viure (Turu/Entrevista/21'04")</p>		<p>"Sí, penso que es valora poc. Entenc que el que hem de fer els professors és avaluar als alumnes, posar una nota, però una nota, un número no representa molts cops el que passa pel cap a l'estudiant; entenc de la meua feina que només podem millorar una cosa si prèviament l'hem pogut avaluar, perquè així la podem comparar, però també veig com a científic i com a professor que s'estimula poc, perquè en el fons el que s'acaba buscant és una nota, per a posar-lo en l'expedient" (SEBASTIÁN/Entrevista/14'49")</p>
Competència transversal	<p>Hi ha moltes definicions de creativitat. Amb la que em sento més identificat és amb la que diu que la creativitat és una actitud davant de la vida i no només està associada a les arts plàstiques o a les arts sinó en general. (Turu/Entrevista/19'12")</p> <p>Creativitat és un concepte molt ampli. Pot haver-hi creativitat a l'hora de cuinar. A l'hora d'escriure, a l'hora de caminar pel carrer, a l'hora d'educar els teus fills, la creativitat és en tot (Turu/Entrevista/21'40")</p> <p>Es pot ser creatiu en tots els àmbits, la creativitat és una actitud, és una manera de prendre't la vida de manera no passiva. A mi m'han dit que això és així, d'acord, però pot ser d'una altra manera (Turu/Entrevista/25'30")</p> <p>La vida crec que està més plena de preguntes que tenen múltiples respostes, que exigeixen l'exercitació del pensament divergent, que de les qüestions que només tenen una única</p>		<p>"Quan entres el cervell a crear noves vies, potencies el fet de ser creatiu, la capacitat de resoldre problemes de la vida diària" (SEBASTIÁN/Entrevista/11'18")</p> <p>"Els grecs ho tenien molt clar, tenien una assignatura obligatòria que era l'educació musical, l'educació en les arts: Pitàgores era molt famós més enllà del seu teorema i del seu anàlisi de la geometria i la interpretació de les formes també era músic, artista, pintor...[...] ho tenien molt clar, per estimular el cervell bé, s'havia d'estimular tant el coneixement analític,</p>

	resposta correcta. No hi ha una sola manera de cuinar, ni d'acompanyar els teus fills a l'escola... però l'escola dona per vàlida la falsa premissa que només hi ha una resposta correcta. (Turu/Entrevista/31'20")		matemàtic... també s'havia d'estimular l'art" (SEBASTIÁN/Entrevista/13'24")
Treball cooperatiu	Tres ments pensants fan més recorregut que una de sola. Treballar col·lectivament porta resultats més creatius segurament. (Turu/Entrevista/24:00")		
Ets creatiu?	Ingredients d'una persona creativa: autèntiques, s'arrisquen, perden la noció del temps, tenen imaginació, són inconformistes, tenen molta curiositat, originals, actitud positiva, tenen iniciativa, són flexibles, tenen motivació, tenen sentit de l'humor i confien en elles mateixes(Turu/Entrevista/16'08")	well, is very difficult to say, but I think that I am of the best things I brought with this creativity was that I first came up with the name Avast for example, which is very good for the product and I think that it is a part of it. Bé, és molt difícil de dir, però crec que soc força creatiu... I una de les millors coses que he aportat gràcies a aquesta creativitat és que se'm va ocórrer el nom d'Avast, que és molt bo per al producte i n'és una part molt important. (BAUDIS/ENTREVISTA/0'42")	
Es valora la creativitat a la teva feina?	Jo crec que la creativitat ara es valora bastant perquè les feines del futur no estan inventades. Quan necessitàvem treballadors per estar 8 hores en una fàbrica cargolant cargols, el que necessitàvem era que estiguessin 8 hores treballant al seu lloc de treball sense queixar-se. No sabem com seran les feines del demà, però sí que sabem que es necessitarà creativitat" (Turu/Entrevista/20'30")	I think that this is also again what helped Avast very much - the creativity on both technical side of the product, that we were only a few people in the Virus Lab able to do a lot of work which others did manually with hundreds and hundreds of people. And also on the marketing side, for example, because it was very important for us to have a nice marketing materials, nice logo, and so I think that the creativity is great Crec que és de les coses que ha ajudat més a Avast: la creativitat en els aspectes tècnics del producte(poques persones en el Laboratori de virus poden fer la mateixa feina que farien centenars i centenars de persones manualment); i també la creativitat des del punt de vista del màrqueting, per exemple perquè era molt important per a nosaltres tenir un bon material en aquest sentit: un bon logotip, y aquí també crec que la creativitat ha estat excel·lent. (BAUDIS/ENTREVISTA/1'48") Well, I think that creativity is very important and it definitely helped us in the last thirty years, because we had to distinguish the product from the other products. And also, for example, I think that the whole free new concept we came up with was part of our creativity and it was very disruptive to the whole business. So, without creativity it would not be where it is now. (BAU	"La ciència en si és creativa; si no busques maneres d'innovar nosaltres no haguéssim avançat mai en el paradigma de la ciència". (SEBASTIÁN/Entrevista/3'14") "Per exemple, la meua feina és cada dia resoldre problemes, problemes que et van sortint que moltes vegades ni te'ls plantejges, te'ls trobes, i la creativitat des del meu punt de vista és la capacitat que tens de buscar diferents camins que et puguin arribar a solucionar aquell problema tant complex que sembla no solucionable" (SEBASTIÁN/Entrevista/3'34") Seràs molt valuós en l'empresa si fas bones investigacions, si aconsegueixes nous fàrmacs per a que l'empresa es pugui <i>forar</i> ; i només ho pots arribar a aconseguir si ets creatiu; no t'ho requereixen a priori, però estan demanant uns resultats excel·lents als quals només pots arribar si tens un pensament creatiu, si pots arribar a tenir aquesta capacitat del cervell de crear vies noves per resoldre problemes" (SEBASTIÁN/Entrevista/12'14")

6. Quadre resum amb definicions sobre la creativitat

Any	Autor	Definició
1930	Spearman, Charles	"Un procés de veure o crear relacions en què els processos conscients i subconscients operen conjuntament" (psicòleg, la definició més antiga que hem trobat datada, se centra en la creativitat com a procés intern).
1937	Margaret Mead	"La creativitat és el descobriment i l'expressió d'alguna cosa que és tant una novetat per a l'individu creador com una realització en si mateix" (Antropòloga cultural. Destaca la novetat en relació a l'individu)
1945	Max Wertheimer	"El pensament productiu consisteix a observar i tenir en compte trets i exigències estructurals. És la visió de debò estructural, no fragmentada".
1952	Joy Paul Guilford	"La creativitat, en sentit limitat, es refereix a les aptituds que són característiques dels individus creadors, com la fluïdesa, la flexibilitat, l'originalitat i el pensament divergent".
1952	Louis Leon Thurstone	"És un procés per a formar idees o hipòtesis, verificar-les i comunicar els resultats, suposant que el producte creat sigui una cosa nova".
1953	Alex Faickney Osborn	"Aptitud per a representar, preveure i produir idees. Conversió d'elements coneguts en una cosa nova, gràcies a una imaginació poderosa".
1955	Frank X. Barron	"És una aptitud mental i una tècnica del pensament".
1958	Bob Flanagan	"La creativitat es mostra en donar existència a una cosa nova. L'essencial aquí està en la novetat i la no existència prèvia de la idea o producte. La creativitat és demostrada inventant o descobrint una solució a un problema i en la demostració de qualitats excepcionals en la solució d'aquest".
1959	Rollo May	"La trobada de l'home intensament conscient amb el seu món".
1959	Erich Fromm	"La creativitat no és una qualitat de la qual estiguin dotats particularment els artistes i altres individus, sinó una actitud que pot posseir cada persona".
1959	Henry Murray	"Procés de realització dels resultats de la qual són desconeguts, sent aquesta realització alhora valuosa i nova".
1959	Carl Rogers	"La creativitat és una emergència en acció d'un producte relacional nou, manifestant-se d'una banda la unitat de l'individu i per un altre els materials, fets, gent o circumstàncies de la seva vida".
1960	Donald W. Mac Kinnon	"La creativitat respon a la capacitat d'actualització de les potencialitats creadores de l'individu a través de patrons únics i originals".
1962	Getzels J. W. y Jackson P. W.	"La creativitat és l'habilitat de produir formes noves i reestructurar situacions estereotipades".
1962	S.J. Parnes	"Capacitat per a trobar relacions entre idees abans no relacionades, i que es manifesten en forma de nous esquemes, experiències o productes nous".
1963	David Ausubel	"La personalitat creadora és aquella que distingeix a un individu per la qualitat i originalitat fora del comuna de les seves aportacions a la ciència, a l'art, a la política, etcètera".
1963	Sigmund Freud	"La creativitat s'origina en un conflicte inconscient. L'energia creativa és vista com una derivació de la sexualitat infantil sublimada, i que l'expressió creativa resulta de la reducció de la tensió".
1963	Jerome S. Bruner	"La creativitat és un acte que produeix sorpreses al subjecte, en el sentit que no el reconeix com a producció anterior".
1964	J.E. Drevdahl	"La creativitat és la capacitat humana de produir continguts mentals de qualsevol tipus, que essencialment puguin considerar-se com a nous i desconeguts per als qui els produeixen".
1964	M.I. Stein	"La creativitat és l'habilitat de relacionar i connectar idees, el substrat d'ús creatiu de la ment en qualsevol disciplina".
1964	Jean Piaget	"La creativitat constitueix la forma final del joc simbòlic dels nens, quan aquest és assimilat en el seu pensament".
1964	Sara A. Mednick	"El pensament creatiu consisteix en la formació de noves combinacions d'elements associatius. Com més remotes són aquestes combinacions més creatiu és el procés o la solució".
1965	Paul Torrance	"La creativitat és un procés que torna a algú sensible als problemes, deficiències, esquerdes o llacunes en els coneixements i el porta a identificar dificultats, buscar solucions, fer especulacions o formular hipòtesis, aprovar i comprovar aquestes hipòtesis, a modificar-les si és necessari a més de comunicar els resultats".
1967	H. Gutman	"El comportament creatiu consisteix en una activitat per la qual l'home crea un nou ordre sobre el contorn".
1968	J. Fernández Huerta	"La creativitat és la conducta original productora de models o éssers acceptats per la comunitat per a resoldre certes situacions".
1969	Frank X. Barron	"La creativitat és l'habilitat de l'ésser humà de portar una cosa nova a la seva existència".
1971	R. Oerter	"La creativitat representa el conjunt de condicions que procedeixen a la realització de les produccions o de formes noves que constitueixen un enriquiment de la societat".
1971	Joy Paul Guilford	"Capacitat o aptitud per a generar alternatives a partir d'una informació donada, posant l'èmfasi en la varietat, quantitat i rellevància dels resultats".
1972	G. Ulmann	"La creativitat és una espècie de concepte de treball que reuneix nombrosos conceptes anteriors i que, gràcies a la recerca experimental, adquireix una vegada i una altra un sentit nou".
1973	Guy Aznar	"La creativitat designa l'aptitud per a produir solucions noves, sense seguir un procés lògic, però establint relacions llunyanes entre els fets".
1973	Norberth Sillamy	"La disposició per a crear que existeix en estat potencial en tot individu i en totes les edats".
1974	Eduard De Bono	"És una aptitud mental i una tècnica del pensament".

1974	S.Z. Dudek	"La creativitat en els nens, definida com a obertura i espontaneïtat, sembla ser una actitud o tret de la personalitat més que una aptitud".
1976	Gunther Wollschlaeger	"La creativitat és com la capacitat d'il·luminar noves relacions, de transformar les normes donades de tal manera que serveixin per a la solució general dels problemes donats en una realitat social".
1976	Silvano Arieti	"És un dels mitjans principals que té l'ésser humà per a ser lliure dels grills, no només de les seves respostes condicionades, sinó també de les seves decisions habituals".
1976	Paul Torrance	"Creativitat és el procés de ser sensible als problemes, a les deficiències, a les lacunes del coneixement, als elements passats per alt, a les faltes d'harmonia, etc.; de resumir una informació vàlida; de definir les dificultats i identificar l'element no vàlid; de buscar solucions; de fer suposicions o formular hipòtesis sobre les deficiències; d'examinar i comprovar aquestes hipòtesis i modificar-les si cal, perfeccionant-les i finalment comunicar els resultats".
1980	Ricardo Marín	"Innovació valuosa".
1990	D. Pesut	"El pensament creatiu pot ser definit com un procés metacognitiu d'autoregulació, en el sentit de l'habilitat humana per a modificar voluntàriament la seva activitat psicològica pròpia i la seva conducta o procés de automonitorització".
1991	Saturnino De la Torre	"Capacitat i actitud per a generar idees noves i comunicar-les".
1992	G.Davis i J. Scott	"La creativitat és, el resultat d'una combinació de processos o atributs que són nous per al creador".
1992	Maria Ángeles Gervilla	"Creativitat és la capacitat per a generar una cosa nova, ja sigui un producte, una tècnica, una manera d'enfocar la realitat".
1995	Albertina Mitjans	"Creativitat és el procés de descobriment o producció d'una cosa nova que compleix exigències d'una determinada situació social, procés que, a més té un caràcter personalògic".
1996	Mihály Csikszentmihalyi	"La creativitat és qualsevol acte, idea o producte que canvia un camp ja existent, o que transforma un camp ja existent en un nou".
1997	M.N. Pereira	"Ser creador no és tant un acte concret en un moment determinat, sinó un continu 'estar sent creador' de la pròpia existència en resposta original... És aquesta capacitat de gestionar la pròpia existència, prendre decisions que vénen 'de dins', potser ajudades d'estímul externs; d'aquí la seva originalitat".
1997	Maria Teresa Esquivias	"La creativitat és un procés mental complex, el qual suposa: actituds, experiències, combinatòria, originalitat i joc, per a aconseguir una producció o aportació diferent al que ja existia".
(1998)	B. López i H. Recio	"Creativitat és un estil que té la ment per a processar la informació, manifestant-se mitjançant la producció i generació de situacions, idees o objectes amb cert grau d'originalitat; aquest estil de la ment pretén d'alguna manera impactar o transformar la realitat present de l'individu".
1999	E. M. Rodríguez	"La creativitat és la capacitat de produir coses noves i valuoses".
1999	Francisco Togno	"La creativitat és la facultat humana d'observar i conèixer una infinitat de fets dispersos i relacionats generalitzant-los per analogia i després sintetitzar-los en una llei, sistema, model o producte; és també fer el mateix però d'una millor forma".
(1999)	Saturnino De la Torre	"Si definir és envoltar un camp d'idees amb una tanca de paraules, creativitat seria com un oceà d'idees desbordat per un continent de paraules".
1999	Robert J. Sternberg i Linda O'Hara	"La creativitat no és una espècie de fluid que pugui rajar en qualsevol direcció. La vida de la ment es divideix en diferents regions, que jo denomino 'intel·ligències', com la matemàtica, el llenguatge o la música. I una determinada persona pot ser molt original i inventiva, fins i tot iconoclasticament imaginativa, en una d'aquestes àrees sense ser particularment creativa en cap de les altres".
2000	Goleman, Kaufman i Ray	"...contacte amb l'esperit creatiu, aquesta musa esquiva de les bones –i a vegades genials- idees."
2000	Julian Betancourt	Creativitat és el potencial humà integrat per components cognoscitius, afectius, intel·lectuals i volutius, que a través d'una atmosfera creativa es posa de manifest per a generar productes nous i de gran valor social i comunicar-los, transcendent en determinats moments el context històric social en el qual es viu.
2000	Goleman, Daniel; Kaufman, Paul; Ray, Michael	"...contacte amb l'esperit creatiu, aquesta musa esquiva de les bones –i a vegades genials- idees"
2000	William C. Miller	"La creativitat és l'habilitat d'usar els seus pensaments, valors, emocions i accions per a enriquir el seu ambient de formes noves i úniques".
2000	Hausner, Lee, y Scholosberg, Jeremy	"La creativitat és el procés pel qual els éssers humans experimentem les meravelles de la vida de la forma més personal".
2000	Higgins, Marilyn y Morgan, James	La creativitat és la "habilitat d'innovar i crear noves idees". La creativitat és la "habilitat de combinar el coneixement d'una nova forma que pot tenir ús pràctic i valor afegit".
2005	Robert J. Sternberg i Linda O' Hara	"la creativitat sembla implicar aspectes sintètics, analítics i pràctics de la intel·ligència; els sintètics són necessaris per trobar idees, els analítics per a avaluar-les en la seva qualitat, i els pràctics per a formular la manera adequada de comunicar-les i de persuadir a uns altres del seu valor".
2005	Steve Jobs	"La creativitat consisteix simplement a connectar coses"

2005	Alice W. Flaherty	"Creativitat es refereix a la producció d'alguna cosa, nou i útil, en un context social dau".
2007	Bessant, J. y Tidd, J.	"La creativitat és l'elaboració i comunicació de noves i significatives connexions que ens ajudin a pensar en moltes possibilitats, aportant diverses formes d'experiència i amb diferents punts de vista, que ens ajudi a pensar en noves i inusuals possibilitats i per a guiar-nos en la generació i selecció d'alternatives".
2008	Alejandro Schnarch	"Creativitat és la capacitat i actitud de persones i empreses per a formar combinacions, relacions o reestructurar elements de la seva realitat, aconseguint productes o resultats originals i rellevants. És tenir idees noves i útils".
2008	Ana Craft	"La creativitat és cosa de tots i és a tot arreu. La creativitat permet desenvolupar trajectòries personals i (en conseqüència) un aprenentatge significatiu".
2009	Ken Robinson	"El procés de tenir idees originals que tinguin valor".
2012	Marina, Jose Antonio	"Crear és fer que una cosa valuosa que no existia, existeixi"
2012	Siddhartha Meneses	"Creativitat és la integració per a aconseguir la transformació. Integrar pensar, sentir, fer el cos i l'acció el que ens pot portar a un estat d'experiència òptima que ens permet expressar, transformar, resoldre i desenvolupar tota la nostra potencialitat humana".
2012	González Quitian, Carlos Alberto	"La Creativitat és la dimensió humana transformadora de l'ésser i del mitjà en un procés cognitiu afectiu i energètic per a la generació i desenvolupament d'idees originals, pertinents i rellevants."
2014	Jessica Cabrera,	"La creativitat finalment podria expressar-se com un comunicués o comuna unió entre la nostra consciència elevada de ser creador i el món que volem crear o com la manera més bella i perfecta de connectar-nos a nosaltres mateixos, als altres, a la naturalesa i a Déu o allò que ens transcendeix"
2014	Lluís Bassat	"... crec que es pot dir que la creativitat és fer una cosa original i diferent, millor que com ho han fet els altres, i aconseguir que es converteixi en el nou model a seguir, o la nova manera de fer".
2015	Rafael Arbide	"Creativitat és la capacitat d'aixecar-se cada dia amb noves solucions per als mateixos problemes". I també: "El resultat de la permanent lluita de l'ésser humà amb els seus problemes"

*Extret d'Esquivias (2001, pp. 2-7), Perarnau (2016) i Aguilera-Luque (2018)